

VRHOVNI SUD S.R.S. KNJIŽNICA

TAVČARIJEVA 9

LJUBLJANA

61000 LJUBLJANA

SLUŽBENI LIST

SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Godina XLIV – Broj 27

Petak, 19. avgusta 1988.
SARAJEVOGodišnja pretplata 45.000 dinara
Cijena ovom broju 700 dinara
Žiro-račun 10100-603-1396

298

Na osnovu člana 349. stav 1. tačka 5. Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, donosi

UKAZ

O PROGLAŠENJU ODLUKE O IZMJENAMA I DOPUNAMA PROSTORNOG PLANA BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 1981. DO 2000. GODINE

Proglašava se Odluka o izmjenama i dopunama prostornog plana Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 2000. godine koju je donijela Skupština Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine na sjednici Vijeća udruženog rada od 28. jula 1988. godine, na sjednici Društveno-političkog vijeća od 28. jula 1988. godine i na sjednici Vijeća opština od 28. jula 1988. godine.

PR broj 1007
28. jula 1988. godine
Sarajevo

Predsjednik
Predsjedništva SRBiH
dr Nikola Filipović, s.r.

Na osnovu Amandmana XIII tačka 7. alineja 3. na Ustav Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine i čl. 85. i 111. Zakona o prostornom uređenju – Prečišćeni tekst (»Službeni list SRBiH«, broj 9/87), Skupština Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine na sjednici Vijeća udruženog rada održanoj 28. jula 1988. godine, sjednici Društveno-političkog vijeća, održanoj 28. jula 1988. godine i na sjednici Vijeća opština, održanoj 28. jula 1988. godine, donijela je

ODLUKU

O IZMJENAMA I DOPUNAMA PROSTORNOG PLANA BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 1981. DO 2000. GODINE

I

U Prostornom planu Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 2000. godine (Službeni list SRBiH, broj 18/82) u prvom dijelu u tački 1.1. u stavu 1. na kraju teksta iza tačke dodaje se nova rečenica koja glasi: »Geoprometni položaj Jugoslavije i Bosne i Hercegovine je takav da se preko njih ostvaruju veze Evrope prema Istoku i Mediteranu.«

U stavu 2. iza riječi »kojoj« dodaje se riječ »je«, a riječ »živi« zamjenjuje se riječju »živjelo«.

II

U prvom dijelu u tački 1.2. iza stava 4. dodaju se novi st. 5. 6. i 7. koji glase:

»Sjeverno područje sa umjereno kontinentalnom klimom i sa srednjim temperaturama januara od $-0,2$ do -2°C , jula od 20° do 22°C i godišnjim prosječnim padavinama od 1.000 do 1.250 mm.

Brdsko planinsko područje sa karakteristikom kontinentalne planinske klime i srednjim temperaturama januara od $-0,3^{\circ}$ do $-7,4^{\circ}\text{C}$, jula od $10,2^{\circ}$ do $21,1^{\circ}\text{C}$ i padavinama 1.500 do 3.000 mm.

Južno područje Hercegovine sa obilježjem mediteranske klime sa srednjim temperaturama januara od $2,3^{\circ}\text{C}$, jula $22,5^{\circ}$ do $25,7^{\circ}\text{C}$ i prosječnim padavinama od 1.135 do 3.142 mm.«

III

U prvom dijelu u tački 1.3. u stavu 2. riječi: »veći dio«, zamjenjuju se riječima: »preko 40%«, u petom redu iza oznake »MCS« dodaju se riječi: »i većim« i stavlja tačka, a preostali dio teksta, briše se.

IV

U prvom dijelu u tački 1.4. u stavu 2. riječi: »87% olova i cinka, 57% boksita, 100% soli, 52% azbesta, 100% mangana, 14% magnezita, 40% barita« zamjenjuju se riječima: »87% rude željeza, 10,6% olova i cinka, 48,2% boksita, 100% soli, 44,5% azbesta, 100% mangana, 11% magnezita, 13% barita.«

U stavu 3. broj »65« zamjenjuje se brojem »125«.

V

U prvom dijelu u tački 1.5. iza stava 7. dodaju se novi st. 8. 9. i 10, koji glase:

»Prosječna oticanja na području osnovnih slivova u Bosni i Hercegovini ukazuju na još izraženiju prostornu neravnomjernost rasporeda voda. Najvodniji je sliv rijeke Neretve sa Trebišnjicom, a najsiromašniji sliv rijeke Bosne, Vrbasa i neposredni sliv rijeke Save (Ukrina, Tolisa i dr).

Pored značajnih varijacija režima voda u Bosni i Hercegovini u prostoru, ove varijacije se događaju i u vremenu. Tako su proticaji tokom većeg dijela godine manji od prosječnih, a u nekim periodima sa čitave teritorije Bosne i Hercegovine, umjesto prosječnih $1.200 \text{ m}^3/\text{s}$ otiče svega oko $120 \text{ m}^3/\text{s}$.

Odnos prosječnih i maksimalnih voda je toliko naglašen da predstavlja jedan od osnovnih konturnih uslova za uređenje prostora i odnosa u njemu.«

Dosadašnji st. 8. i 9. postaju st. 11. i 12. a u dosadašnjem stavu 10. koji postaje stav 13. na kraju teksta iza tačke dodaje se nova rečenica, koja glasi: »Cjeni se da eksploatacione mogućnosti svih ovih ležišta u Bosni i Hercegovini u prosjeku iznose oko $16 \text{ m}^3/\text{s}$.«

VI

U prvom dijelu u tački 1.6. st. 1. i 2. zamjenjuju se novim stavom koji glasi:

»Bosna i Hercegovina raspolaže znatnim površinama poljoprivrednog zemljišta. Po vrijednosti zemljišta na klasu od I do V otpada oko 1/3 poljoprivrednog zemljišta.«

U dosadašnjem stavu 6. koji postaje stav 5. na kraju teksta rečenica mijenja se i glasi:

»Ukupne poljoprivredne površine smanjuju se sa 80 ha/100 stanovnika u 1961. godini na 59 ha/100 stanovnika u 1985. godini, a površine intenzivno korištenog poljoprivrednog zemljišta sa 30 ha/100 stanovnika u 1961. godini na 24 ha/100 stanovnika u 1985. godini. Intenzivno korištenje poljoprivredno zemljišne površine u Bosni i Hercegovini na 100 stanovnika u 1961. godini su bile manje za 5 hektara u odnosu na prosjek Jugoslavije a u 1985. godini za 6 hektara.«

Stav 7. i fus nota brišu se.

U dosadašnjem stavu 8. koji postaje stav 6. broj »8« zamjenjuju se brojem »8,8«, a riječi: »34 parcele« zamjenjuju se riječima: »oko 40 parcela«.

Dosadašnji st. 3, 4, 5. i 9. postaju st. 2, 3, 4. i 7.

VII

U prvom dijelu u tački 1.7. stav 1. mijenja se i glasi:

»Struktura šumskih površina u Bosni i Hercegovini je vrlo nepovoljna, s obzirom na visoko učešće izdanačkih šuma i goleti (52%).«

U stavu 2. riječi: »389.527 ha, od čega na visoke šume otpada 31.284 ha ili 8%, na niske šume (šikare i šibljake) 206.706 ha ili 53%, a na goleti 151.267 ha ili 39%.« zamjenjuju se riječima: »395.141 ha, od čega na visoke šume otpada 34.049 ha ili 8,6%, izdanačke šume 196.823 ha ili 49,8%, a na goleti 164.269 ha ili 41,6%.«

U stavu 3. broj u zagradi »34« zamjenjuje se brojem »36«, a broj »66« zamjenjuje se brojem »64«.

U stavu 4. riječi: »Kod niskih šuma i šikara drvene zalihe« zamjenjuju se riječima: »U izdanačkim šumama zalihe drveća«.

U stavu 5. broj »1980« zamjenjuje se brojem »1984«, a broj »11.496« zamjenjuje se brojem »10.773«.

VIII

U prvom dijelu u tački 1.8. u stavu 2. alineja 1. mijenja se i glasi:

»- prirodni parkovi i predjeli - 2 nacionalna parka (Sutjeska i Kozara) površine od 206 km² ili 0,4% teritorije Bosne i Hercegovine i park prirode (Jahorina) površine 20 km² (0,04%), 15 predjela prirodnih ljepota površine od 18 km² (0,04%).«

Alineja 2. briše se.

Iza dosadašnje alineje 3. koja postaje alineja 2. dodaje se nova alineja koja glasi:

»- prirodne znamenitosti i rijetkosti - 201 spomenik prirode površine 7 km² (0,01%), 20 spomenika oblikovane prirode, 9 memorijalnih prirodnih dobara, 8 ugroženih biljnih i 235 ugroženih životinjskih vrsta.«

Preostale alineje brišu se.

U stavu 6. riječi u zagradi: »rijetke biljke i životinje« zamjenjuju se riječima: »pojedine ugrožene biljne i životinjske vrste« a riječi u zagradi: »nacionalni, istorijski i regionalni parkovi« zamjenjuju se riječima: »prirodni parkovi i predjeli i rezervati prirode«.

U stavu 7. riječi u zagradi: »hrastovi u Pucarevu i« zamjenjuju se riječima: »hrast u«.

IX

U prvom dijelu, u tački 2.1. u tabeli u koloni »Broj domaćinstava« broj »1.029.877« zamjenjuje se brojem »1.030.689«, a u koloni »Indeks« broj »210,55« zamjenjuje se brojem »210,72«.

U stavu 5. u redu 24. iza tačke dodaje se nova rečenica koja glasi: »Pored koncentracije stanovništva u području centara prisutna je i koncentracija stanovništva odnosno individualno naseljavanje u zoni magistralnih i regionalnih puteva.«

X

U prvom dijelu u tački 2.3. u stavu 5. riječi: »u blizini gradova i industrijskih centara« zamjenjuju se riječima: »tako da su površine neposredno uz magistralne i regionalne puteve na dužini od 17% od ukupne dužine ovih puteva u Bosni i Hercegovini, zaposjednute izgradnjom stambenih i drugih objekata.«

U stavu 10. na kraju teksta iza tačke dodaje se nova rečenica koja glasi: »Date karakteristike kretanja i razmještaja stanovnika i procesa naseljavanja, osim navedenih negativnih osobina, sa stanovišta racionalnog korištenja prostora i planske urbanizacije negativno se odražavaju i na zahtjeve uređenja teritorije za potrebe opštenarodne odbrane i društvene samozastite.«

XI

U prvom dijelu u tački 2.4. st. 1. i 2. zamjenjuju se novim stavom koji glasi:

»Stambenu situaciju prema propisu iz 1981. godine karakterišu slijedeći pokazatelji:

a) DOMAĆINSTVA	1.030.689
- u naseljima gradskog karaktera	420.251
- u ostalim naseljima	610.438
b) STANOVI (STAMBENE JEDINICE)	1.015.437
- u naseljima gradskog karaktera	395.700
- u ostalim naseljima	619.739
c) KVANTITATIVNI MANJAK (VIŠAK STANOVA)	-15.252
- u naseljima gradskog karaktera	-25.551
- u ostalim naseljima	9.299«.

Dosadašnji stav 6. koji postaje stav 5. mijenja se i glasi:

»U periodu do 1980. godine učešće uloženi sredstava za stambenu izgradnju u nacionalnom dohotku bilo je veoma visoko i iznosilo je oko 9% sredstava od nacionalnog dohotka. U posljednjih pet godina ovo učešće bilježi pad i kreće se od 4,5 - 5,5%.«

Dosadašnji st. 3, 4, 5, 7. i 8. postaju st. 2, 3, 4, 6. i 7.

XII

U prvom dijelu iza tačke 2.4. dodaje se nova tačka 3. i novi st. 1. do 12. koji glase:

»3. Društvene djelatnosti

U oblasti društvenih djelatnosti postignuti su značajni rezultati ali do danas nije postignut takav nivo razvijenosti koji bi omogućavao potpuno i racionalno opremanje naselja objektima društvene infrastrukture i adekvatno zadovoljenje potreba stanovništva.

Posljednjih nekoliko godina razvoj društvenih djelatnosti odvijao se u uslovima usporenog materijalnog razvoja i ograničavanja sredstava za zadovoljenje zajedničkih potreba.

Izvršena prostorna disperzija objekata društvenih djelatnosti sa željom da se doprinese ravnomjernijem razvoju i smanjivanju razlika u dostupnosti i mogućnosti zadovoljenja potreba stanovništva, nije istovremeno bila praćena stvarnim prostornim i funkcionalnim povezivanjem organizacija pojedinih sistema, pa još uvijek postoje značajne razlike u mogućnosti zadovoljavanja potreba stanovništva, posebno na relaciji selo - grad, odnosno opštinski centri - ostala naselja.

U oblasti obrazovanja posebno intenzivan razvoj odvijao se u posljednjih 20 godina. I pored toga učešće nepismenih u ukupnom stanovništvu starijem od 10 godina u Bosni i Hercegovini znatno premašuje prosjek Jugoslavije (14,5 : 9,5%). Struktura stanovništva prema školskoj spremi takođe nije zadovoljavajuća s obzirom da oko 50% stanovništva starijeg od 15 godina nema završenu osnovnu školu, a svega 4,4% ima više ili visoko obrazovanje.

U razvoju osnovnog obrazovanja u posljednjih 10 godina učinjen je značajan pomak u proširenju prostornih kapaciteta, modernizaciji vaspitno-obrazovnog procesa, te povećanju obuhvata generacije sa 88,9% na 98,1%. Pored pozitivnih kretanja u razvoju prostorne organizacije, struktura mreža osnovnih škola, kvalitet objekata i opremljenosti nisu na zadovoljavajućem nivou.

U srednjem usmjerenom obrazovanju obuhvat generacije povećan je sa 31,5% u 1970. godini na 75% u 1985. godini, ali ovako dinamičan razvoj nije u dovoljnoj mjeri usaglašen sa realnim potrebama i materijalnim mogućnostima društva. Istovremeno rast broja učenika (9,5% prosječno godišnje) nije pratilo povećanje školskog prostora (5,6%) što je dovelo do preopterećenosti škola. 154 radne organizacije usmjerenog obrazovanja (u okviru kojih rade 232 srednje škole) raspoređene su uglavnom ravnomjerno (u samo 3 opštine nema srednjih škola).

U periodu od 1975. godine došlo je do proširenja mreže visokoškolskih organizacija, decentralizacije visokog školstva, povezivanja sa udruženim radom i usaglašavanja sa potrebama društva. Rad na 46. fakulteta i viših škola organizovan je na 4 univerziteta, a broj studenata koji je do 1980. godine rastao, u posljednjih 5 godina opao je za 7,7%. Obuhvat generacije smanjio se sa 15,2% u 1981. godini na 10,6% u 1985. godini.

Naučno-istraživački rad u Bosni i Hercegovini odvija se u 56 registrovanih naučno-istraživačkih organizacija, 27 neregistrovanih istraživačko razvojnih centara i 38 visokoškolskih organizacija koje zapošljavaju 7.700 radnika od čega je oko 4.000 visoko-obrazovnog kadra. Prostorna distribucija naučno-istraživačkih organizacija odgovara distribuciji visokoškolskih organizacija i velikih privrednih sistema.

Briga o djeci predškolskog uzrasta zaostaje za prosjekom Jugoslavije i ni izdaleka ne zadovoljava potrebe stanovništva. Cijeni se da je obuhvat djece predškolskim vaspitanjem 1985. godine iznosio 7% a kapaciteti su locirani isključivo u gradskim centrima.

U Bosni i Hercegovini djeluje ukupno 31 organizacija socijalne zaštite za djecu, omladinu i odrasle sa oko 4.500 korisnika.

Dosadašnji razvoj zdravstvene zaštite postigao je značajne rezultate i potpuni obuhvat stanovništva ovim vidom zaštite, i pored neravnomjernog razmještaja kadrovskih i prostornih kapaciteta. Kao posljedica nedovoljnih materijalnih ulaganja, prosječni nivo razvijenosti Bosne i Hercegovine u oblasti zdravstva, zaostaje u odnosu na Jugoslaviju.

Cijeni se da na 800 stanovnika dolazi 1 ljekar što je za 40% manje od prosjeka Jugoslavije. Još je nepovoljniji odnos u stomatologiji gdje na jednog ljekara otpada 4016 stanovnika. Odnos broja postelja i broja stanovnika takođe pokazuje znatno zaostajanje u odnosu na prosjek Jugoslavije i mjeri se indeksom 124,4.

U oblasti razvoja kulture, zahvaljujući ubrzanom razvoju u posljednjem periodu, smanjen je nivo zaostajanja ali je raspored institucija prostorno neujednačen. Objekti kulture locirani su u opštinskim centrima, a izrazita koncentracija je u republičkom i regionalnim centrima.

Po broju objekata i ukupnoj površini koji su u funkciji sporta i fizičke kulture i pored stalnog povećanja, Bosna i Hercegovina još nije dostigla prosjek Jugoslavije. Izražen deficit sportskih objekata i površina registruje se u određenom broju urbanih centara. U periodu od održavanja zimskih olimpijskih igara posebna pažnja u cijeloj Republici posvećuje se razvoju zimskih sportova, izgradnji i opremanju zimskih centara, čime se stvaraju uslovi za razvoj zimskih sportova i turizma.

XIII

U prvom dijelu u dosadašnjoj tački 3. koja postaje tačka 4. u stavu 1. iza riječi »godišnje« tačka se briše i dodaju se riječi: »da bi u posljednjem periodu opao na 2-3% godišnje.«, a na kraju teksta, rečenica se briše.

U stavu 5. riječi: »850 hiljada« zamjenjuju se brojem »953.600«.

U stavu 6. riječi: »705 hiljada« zamjenjuju se brojem »824.100«, riječi: »340 hiljada« zamjenjuju se brojem »404.500«, broj »40%« zamjenjuje se brojem »49%«, a rečenica na kraju teksta, briše se.

U stavu 9. tabela mijenja se i glasi:

	BiH		SFRJ	
	1952.	1983.	1952.	1983.
Primarni sektor	34,5	12,4	35,1	16,3
u tome poljoprivreda	30,4	10,0	27,2	15,0
Sekundarni sektor	39,5	55,6	36,9	51,0
u tome industrija i rudarstvo	21,7	44,1	17,6	39,7
Tercijarni sektor	26,0	32,0	18,0	32,7

U stavu 10. broj u zagradi »68« zamjenjuje se brojem »73,1«, broj »46« zamjenjuje se brojem »35,7«, a broj »38,5« zamjenjuje brojem »31,1«.

U stavu 11. iza riječi »Republike« preostali dio teksta briše se.

U stavu 12. riječi: »Iz ovih podataka se vidi da« brišu se, a riječ »postoje« zamjenjuje se riječju »Postoje«.

Stav 14. mijenja se i glasi:

»Ovakva orijentacija i pored problema koji su se ispoljavali, dala je pozitivne rezultate. To je omogućeno prvenstveno razvojem saobraćajne i druge infrastrukture na ovim područjima, čime su stvoreni osnovni preduslovi za njihov brži privredni i društveni razvoj. U ovom periodu izgrađen je veliki broj privrednih, naročito industrijskih kapaciteta, na ovim područjima, što predstavlja značajan doprinos skladnijem razvoju Bosne i Hercegovine i ravnomjernijem razmještaju proizvodnih snaga u prostoru.«

XIV

U prvom dijelu dosadašnja tačka 4. postaje tačka 5. a u tački 4.1. koja postaje tačka 5.1. iza stava 1. dodaju se novi st. 2. do 9. koji glase:

»Drumski prevoz putnika imao je stalnu tendenciju rasta i u Bosni i Hercegovini i u Jugoslaviji do 1983. godine, te nakon manje stagnacije u 1984. godini, u 1985. i 1986. godini ponovo bilježi blagi rast.

Prevoz roba drumom ima stalan rast, s tim da je ostvareni transportni rast u Bosni i Hercegovini veći u odnosu na Jugoslaviju u cijelom proteklom periodu.

Prevoz putnika željeznicom u Bosni i Hercegovini je manji od prosjeka Jugoslavije, a prevoz roba je u blagom usponu pa je ostvareni prevoz po stanovniku u Bosni i Hercegovini veći od jugoslovenskog.

Vodni saobraćaj razvijao se prema mogućnostima koje pruža prirodni vodotok rijeke Save i privredna razvijenost gravitirajućeg područja. Ovaj vid saobraćaja od 1978. godine je u padu u Bosni i Hercegovini i u Jugoslaviji. Ovo radi toga što se ne razrješavaju sistemski pitanja održavanja plovinih puteva, što se posebno odražava na plovni put rijeke Save, iako su učinjeni značajni napori na izgradnji i razvoju pristaništa na rijeci Savi.

Modernizacijom i rekonstrukcijom aerodroma Sarajeva i osposobljavanjem aerodroma Mostar za redovan linijski saobraćaj te završetkom izgradnje aerodroma Tuzla za civilni vazdušni saobraćaj, formira se mreža aerodroma u Bosni i Hercegovini koja stvara uslove za šire uključivanje ovih regija u vazdušni saobraćaj.

Nerazvijenost cjevovodnog transporta karakteristika je za Jugoslaviju i Bosnu i Hercegovinu.

Režijski prevoz ima stalni rast u prevozu putnika i roba.

U prevozu roba režijski prevoz dostigao je u 1985. godini nivo od 35,6% posmatrano kroz prevezene tone robe, a 12,6% posmatrano kroz ostvareni transportni rad izražen u tona kilometrima.

U dosadašnjem stavu 4. koji postaje stav 12. riječi: »(20.354 km) iznosi 40%, a u SFRJ (115.842 km) iznosi 48,9%« zamjenjuje se riječima: »1984. godine (20.523 km) iznosi 45,3%, a u SFRJ (116.602 km) iznosi 55,9%«.

Stav 6. koji postaje stav 14. mijenja se i glasi:

»Dužina pruga normalnog kolosjeka porasla je u poslijeratnom periodu od 190 km na 1053 km, a ukinut je saobraćaj na svim prugama uzanog kolosjeka koje u međuvremenu nisu normalizovane (oko 1260 km)«.

U stavu 7. koji postaje stav 15. druga rečenica, briše se.

U stavu 10. koji postaje stav 18. broj u zagradi »1977« zamjenjuje se broj »1985«, broj »15,4« zamjenjuje se brojem »9,1«, iza riječi »opštinama« stavlja se tačka, a preostali dio teksta briše se.

Iza stava 14. koji postaje stav 22. dodaju se dva nova st. 23. i 24. koji glase:

»Broj telefonskih pretplatnika u Bosni i Hercegovini i u Jugoslaviji ima izuzetno brzi rast, s tim što je u Bosni i Hercegovini nešto brži. Oko 100 stanovnika u Bosni i Hercegovini ima 8,61 telefonska priključka, a 10,89 u Jugoslaviji. Ulaganja su uglavnom usmjeravana u veća mjesta - sjedišta opština što je karakteristika nedovoljno razvijene mreže.

Značajno je i zaostajanje poštanske mreže, jer ima svega 601 poštanska jedinica, pri čemu jedna opslužuje 7.192 stanovnika. Jugoslovenski prosjek iznosi 6.124 a smatra se da bi oko 2.500 stanovnika (jednu poštansku jedinicu), bio prihvatljiv ni-vo.«.

Dosadašnji st. 2, 3, 5, 8, 9, 11, 12. i 13. postaju st. 10, 11, 13, 16, 17, 19, 20. i 21.

XV

U prvom dijelu u tački 4.2. koja postaje tačka 5.2. stav 1. mijenja se i glasi:

»Bilansiranje energetskih mineralnih sirovina izvršeno je samo za rezerve mrkog uglja i lignita. Na osnovu dosadašnjih istraživanja u Bosni i Hercegovini utvrđene su ukupne geološke rezerve uglja u iznosu od 3,3 milijarde tona, što čini oko 25% ukupnog potencijala Jugoslavije. Međutim, resursi kame-nog uglja, nafte, prirodnog gasa i nuklearnih sirovina postoje, ali do danas njihove rezerve nisu dokazane. Procjene tehnički iskoristivog hidroenergetskog potencijala vršene su u više na-

vrata i prema njima je ustanovljeno da taj ukupni potencijal iz-nosi oko 19,0 milijardi kWh godišnje ili 29% ukupnog hidropo-tencijala u Jugoslaviji.

U stavu 3. riječ »Bugojna« zamjenjuje se riječima »Gor-njeg Vakufa - Bugojna«.

U stavu 6. iza riječi »godina« dodaju se riječi u zagradi: »(1965. do 1985.)«, broj »2,5« zamjenjuje se brojem »2,59«, a broj »4,7« zamjenjuje se brojem »4,87«.

Stav 8. zamjenjuje se sa dva nova st. 8. i 9. koji glase:
»Promjene u strukturi potrošnje primarne energije u Bosni i Hercegovini:

- u hiljadama tona EU -

Godina	Čvrsta goriva	Tečna goriva	Gasovita goriva	Hidro elektr.	Ukupno
1960.	3.050	585	-	123	3.758
1965.	3.837	982	-	203	5.022
1970.	4.295	1.950	-	391	6.636
1975.	5.249	2.396	-	378	8.033
1980.	7.190	3.221	244	550	11.205
1985.	10.969	3.000	672	508	15.149

- u naturalnim jedinicama -

Godina	Čvrsta gor.	Tečna gor.	Gasovita gor.	Hidroel.
	u hilj. tona	u hilj. tona	mil. m ³	mil. kWh
1960.	4.717	390	-	1.273
1965.	6.139	688	-	1.587
1970.	6.842	1.299	-	3.056
1975.	9.437	1.537	-	2.952
1980.	12.162	2.147	201	4.296
1985.	17.555	2.000	491	3.965

Finalna potrošnja energije u Bosni i Hercegovini:

- u hiljadama tona EU -

Godina	Čvrsta goriva	Tečna goriva	Gasovita goriva	Elektr. energija	Ukupno
1960.	1.987	241	-	149	2.377
1965.	2.228	411	-	257	2.896
1970.	2.016	850	-	371	3.237
1975.	1.764	1.379	-	647	3.790
1980.	3.045	3.048	244	1.169	7.506
1985.	3.995	2.811	672	1.503	8.981

- u naturalnim jedinicama -

Godina	Čvrsta goriva	Tečna goriva	Gasovita goriva	Elektr. energije
	u hilj. t.	u hilj. t.	mil. m ³	mil. kWh
1960.	3.260	152	-	1.199
1965.	3.768	265	-	2.057
1970.	3.401	540	-	2.657
1975.	2.988	919	-	4.983
1980.	4.529	2.032	201,0	7.482
1985.	5.941	1.874	491,0	10.436

St. 9, 10. i 11. koji postaju st. 10, 11. i 12. mijenjaju se i gla-se:

»Analizom potrošnje energije po namjeni u proteklom pe-riodu, dolazi se do zaključka da je industrija najveći potrošač, što je slučaj i u većini evropskih zemalja. Isto tako postoji razli-ka u strukturi potrošnje energije u Bosni i Hercegovini i Ju-goslaviji, kao posljedica više faktora. Veće korištenje industrije rezultat je strukture privrede u kojoj dominiraju energetski in-tenzivne grane, a izražena jednostranost u korištenju energije rezultat je ekonomske i socijalne nerazvijenosti domaćinstva, posebno na selu.

Proizvodnja energije u velikoj mjeri određena je struktu-rom raspoloživih energetskih resursa. Ugalj i hidroenergija či-ne dva najznačajnija energetska resursa u Bosni i Hercegovini.

Zahtjevi potrošača za kvalitetnijim i čistijim gorivom utica-li su na brzinu promjene strukture proizvodnje, što je dovelo do intenzivnijeg rasta proizvodnje energije koja se oslanja na uvozne sirovine (nafta, koks, gas).«.

XVI

U prvom dijelu u tački 4.3. koja postaje tačka 5.3. u stavu 1. riječi: »50 do 180« zamjenjuju se riječima: »100 do 368«.

U stavu 3. iza riječi »zagađena« tačka se zamjenjuje zare-zom i dodaje novi tekst koji glasi: »tako da su za zadovoljenje naraslih potreba neophodna složenija rješenja i transport vode sa većih daljina. Prema podacima iz popisa stanovništva i sta-nova 1981. godine, po priključenosti stanova na javnu vodo-vodnu mrežu priključeno je 49,5% stanova a na javnu kanaliza-ciju 27,3%«.

U stavu 4. broj u zagradi »1976« zamjenjuje se brojem »1983« a broj »768« zamjenjuje se brojem »670«.

U stavu 6. broj »200« zamjenjuje se brojem »210«, broj »41« zamjenjuje se brojem »45«, broj »16« zamjenjuje se bro-jem »22« a broj »75« zamjenjuje se brojem »120«.

U stavu 8. druga rečenica mijenja se i glasi:

»Danas se u Bosni i Hercegovini navodnjava svega oko 10.000 ha što predstavlja oko 0,9% obradivih površina (oko 7.000 ha je u Hercegovini i 3.000 ha na ostalim područjima Bosne i Hercegovine, pretežno u Lijevče polju).«.

Broj »01,8%« zamjenjuje se brojem »2,00%«, na kraju teksta tačka se zamjenjuje zare-zom i dodaju riječi: »a u Evropi oko 10%«.

Stav 9. mijenja se i glasi:

»Na osnovu ispitivanja i određenih proračuna cijeni se da se 1984. godine u vodotoke Bosne i Hercegovine ispuštalo oko 20 m³/s otpadnih voda (industrija i domaćinstva), koje u sebi nose veliki teret zagađenja. Mjeren takozvanim brojem ekvivalentnih stanovnika (ES), teret zagađenja većih industri-jskih zagađivača utvrđen na osnovu ispitivanja otpadnih voda,

iznosi više od 8,2 miliona ES i pored toga što se jedan dio tih voda prečišćava. Od navedenog tereta zagađenja oko 39% ispušta se u rijeku Bosnu i njene pritoke, 33% u rijeku Vrbas i njene pritoke, 17% u rijeku Unu i njene pritoke, dok preostali dio tereta od oko 11% otpada na ostale vodotoke (sliv rijeke Drine, neposredni sliv rijeke Cetine i sliv rijeke Gline, koji se nalaze na području Bosne i Hercegovine). Međutim, ako se uzmu u obzir svi zagađivači vodotoka, odnosno i manji industrijski pogoni, domaćinstva, poljoprivrede, te eventualna incidentna zagađenja, ocjenjuje se da u 1985. godini nivo zagađenja površinskih tokova odgovara ekvivalentnom zagađenju od cca 20 miliona stanovnika.«.

Iza stava 9. dodaje se novi stav 10. koji glasi:

»Ispuštanjem otpadnih voda zagađivača prouzrokovalo se zagađenje većeg broja vodotoka u Bosni i Hercegovini. Stoga se kvalitetne vode koje se mogu koristiti za snabdijevanje naselja vodom za piće (uz odgovarajuće prečišćavanje), nalaze uglavnom u izvorišnim zonama i gornjim dijelovima vodotoka, gdje nisu locirani zagađivači.«.

XVII

U prvom dijelu u tački 5. koja postaje tačka 6. u stavu 1. na kraju teksta rečenica i tabela brišu se.

Stav 2. briše se.

Dosadašnji stav 3. koji postaje stav 2. mijenja se i glasi:

»Prema analizama rađenim u okviru priprema prostornih planova opština utvrđeno je da se oko 7% prostora koristi za izgradnju naselja. Međutim, znatno veće područje je napadnuto stambenom izgradnjom i drugom izgradnjom (cca 20% teritorije Bosne i Hercegovine).«.

Dosadašnji st. 4, 5. i 6. postaju st. 3, 4. i 5, a u dosadašnjem stavu 7. koji postaje stav 6. riječi: »1820 km² ili 3,6%« zamjenjuju se riječima: »oko 4%«.

XVIII

U drugom dijelu u tački 1. u stavu 1. riječi »Rezolucijama XI kongresa SKJ i VII kongresa SK BiH, Rezolucijama Trećeg kongresa samoupravljača Jugoslavije, kao i Dogovorom o osnovama prostornog plana Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 2000. godine«, zamjenjuju se riječima: »Dugoročnog Društvenog plana Bosne i Hercegovine za period od 1986. - 2000. godine, rezolucijama kongresa SKJ, SKBiH i Kongresa samoupravljača Jugoslavije«.

U stavu 3. riječ »usklađić«, zamjenjuje se riječju »usklađivače«.

XIX

U drugom dijelu u tački 2.1.1. stav 2. briše se.

U stavu 3. riječi: »nastaviti relativno dinamičan materijalni i društveni razvoj Bosne i Hercegovine i da će se« zamjenjuju se riječima: »materijalnim i društvenim razvojem Bosne i Hercegovine i«.

Stav 4. mijenja se i glasi:

»U narednom periodu nastaviće se tendencija postepenog smanjivanja rasta stanovništva. Predviđa se da će Bosna i Hercegovina u 2000. godini imati oko 4,750.000 stanovnika uz prosječnu stopu rasta stanovništva oko 0,7%. Smanjivanje prirodnog priraštaja i izražena tendencija starenja stanovništva utičaće na smanjivanje učešća predradnog kontingenta (od 26,2 na 25,1%), stabilizovanje učešće radnog (na oko 64%) intenzivno povećanje učešća postradnog kontingenta (od 7,8 na 10,9%).«.

Iza stava 4. dodaje se novi stav 5, koji glasi:

»Intenzivnim razvojem poljoprivrede, stvaranjem povoljnih uslova života i rada na selu i sporijim zapošljavanjem u nepoljoprivrednim djelatnostima doći će do usporavanja dosadašnje dinamike smanjivanja poljoprivrednog stanovništva i njegovog učešća u ukupnom stanovništvu. Step en urbanizovanosti stanovništva povećaće se od oko 33% u 1981. godini na oko 45% u 2000. godini.«.

Dosadašnji st. 3. i 4. postaju st. 2. i 3.

XX

U prvom dijelu u tački 2.1.2. u stavu 6. iza riječi: »regionalnih centara« tačka se briše i dodaju riječi: »i Sarajeva kao republičkog centra«.

Stav 9. briše se.

Stav 11. mijenja se i glasi:

»Grad Sarajevo kao republički centar bi trebalo da svoj razvoj zasniva na zamjeni kvantitativnog rasta kvalitativnim razvojem, i to onih funkcija koje obezbjeđuju potpunije zadovoljavanje potreba vlastitog stanovništva, kao i potreba stanovništva šireg gravitacionog područja i Bosne i Hercegovine. U tom cilju biće neophodno sistemski redefinisati dužnosti i prava Grada Sarajeva kao posebne društveno-političke zajednice.«.

Stav 16. mijenja se i glasi:

»Razvoj naselja u okviru opštine treba da se bazira na demografskim, ekonomskim, prostornim, saobraćajnim i drugim kriterijumima, uz mogućnost formiranja sekundarnih centara i centara zajednice sela.«.

Iza stava 16. dodaje se novi stav 17. koji glasi:

»Broj, prostorni raspored i ostale karakteristike sekundarnih centara i centara zajednice sela utvrđuju se prostornim planom opštine.«.

Dosadašnji st. 10. do 16. postaju st. 9. do 15.

XXI

U drugom dijelu u tački 2.2.1. u stavu 2. u podtački 3. na kraju teksta iza tačke dodaje se novi tekst koji glasi:

»Materijalni i društveni razvoj Republike u narednom periodu zasnivaće se u znatno većoj mjeri nego do sada, na primjeni nauke i tehničko-tehnološkog progressa. Na taj način nauka će u primjeni postajati sve značajnija proizvodna snaga. U tom smislu očekuje se posebno pozitivan uticaj od društvenog sistema informisanja, što uključuje jedinstveni sistem naučnih informacija, stvaranja zajedničkih dokumentacionih i informativnih centara povezanih sa odgovarajućim sistemima u cijeloj Jugoslaviji i u svijetu.«.

U podtački 5. stav 1. mijenja se i glasi:

»Na osnovu Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije i drugih društvenih djelatnosti kao i jačanjem ekonomskih odnosa unutar Jugoslavije i sa inostranstvom, stvoriće se uslovi za potpunije korišćenje privrednih kapaciteta i za povećanje reprodukcionog potencijala postojeće i nove privrede, a time veći obim i stopa akumulacije, čime će se podsticati brzi razvoj privredno nedovoljno razvijenih područja što je bitna pretpostavka za ravnomjerniji razmještaj proizvodnih snaga u prostoru odnosno za racionalno korišćenje i zaštitu prostora.«.

Iza podtačke 5. dodaje se nova podtačka 6. koja glasi:

»6. U razvojne faktore uključuje se i mogućnost razvoja male privrede.«.

XXII

U drugom dijelu u tački 2.2.2. stav 2. mijenja se i glasi:

»U skladu s tim, a polazeći od raspoloživih mogućnosti, imajući u vidu zadatke i mjere predviđene srednjoročnim i dugoročnim društvenim planom, kao i drugim društvenim dokumentima koji se odnose na ovu materiju, cijeni se da će u narednom periodu dinamika ekonomskog razvoja ponovo dobiti obilježje ekspanzivne privrede, što je predviđeno u stavovima o kretanju proizvodnje i zaposlenosti u periodu između 1985. i 2000. godine, dugoročnim društvenim planom:

- društveni proizvod povećaće se po stopi od 5% prosječno godišnje;

- ukupna zaposlenost će rasti po stopi od 2,6% prosječno godišnje, a samo u društvenom sektoru po stopi od 3%;

- društveni proizvod na jednog stanovnika iznosiće na kraju ovog stoljeća 85 - 90% više nego u 1985. godini.«.

St. 3. i 4. brišu se.

Stav 5. zamjenjuje se sa tri nova stava koji glase:

»Radi ostvarivanja planirane dinamike razvoja privrede, dostizanja nivoa razvijenosti i što povoljnijeg razmještaja proizvodnih snaga u prostoru, neophodno je provođenjem dugoročnog i srednjoročnih društvenih planova obezbijediti što racionalnije korišćenje svih raspoloživih resursa uz otklanjanje ispoljenih problema, a posebno u oblasti prostornog uređenja i zaštite čovjekove sredine.

U narednom periodu mijenjaće se i struktura privrede, na taj način što će se nastaviti relativno opadanje primarnih djelatnosti u korist ostalih sektora. Cijeni se da će učešće pojedinih privrednih sektora u ukupnom društvenom proizvodu biti ostvareno na sljedeći način:

1985. g. u % 2000. g. u %

Primarni sektor	11,8	9,4
Sekundarni sektor	55,3	57,6
Tercijarni sektor	32,9	33,0

Promjene se očekuju i u strukturi pojedinih privrednih sektora odnosno djelatnosti, što proučište iz nastojanja da se eliminišu postojeće strukture neusklađenosti, relativno velike zavisnosti domaće proizvodnje od inostranih nabavki reprodukcionog materijala i da se postigne viši stepen valorizacije domaćih izvora. U ovom smislu očekuju se najznačajnije promjene u strukturi industrijske proizvodnje, tako što će se i dalje povećavati participacija finalne proizvodnje na uštrb proizvodnje energije i sirovina. Na strukturu ukupne privrede imat će uticaja i veća orijentacija na malu privredu, što će imati značajne prostorne reperkusije zbog njene gotovo neograničene lokacijske nezavisnosti.

XXIII
U drugom dijelu u tački 2.2.3. st. 3. i 4. brišu se.
U stavu 6. na kraju rečenica mijenja se i glasi:
»Razvoj proizvodnje sirovina i energije odvijaje se, uglavnom, na području rudarskih bazena: Tuzle, Vlasenice, Srebrenice, Prijedora, Sanskog Mosta, Zenice, Kaknja, Vareša, Breze, Jajca, Bosanske Krupe, Zapadne Hercegovine, a istraživanja i eksploatacija će se proširiti i na nove lokacije kraških polja: Gatačko, Livanjsko, Duvanjsko i druga nalazišta uglja, mineralnih i nemineralnih sirovina, uključujući i korištenje geotermalnih voda u energetske i druge svrhe.«

Dosadašnji st. 5. do 14. postaju st. 3. do 12.

XXIV

U drugom dijelu u tački 2.2.4. u razdjelu »Ugalj« drugi dio tabele mijenja se i glasi:

MRKI UGALJ	37751	3734	1634	3555	572	9205	4641	2141	3057	110	9949	19154
1. »Dobrinja - Jug«	4316	733	542	47	352	1674	235	921	323	-	1479	3153
2. »Kreka«	4037	889	43	21	-	953	373	1031	1000	-	2404	3357
3. »Gračanica«	431	-	40	-	3	43	-	155	-	5	160	203
4. »Stanari«	1250	60	15	3	5	83	-	-	470	-	470	553
5. »Gacko«	1504	-	-	-	-	-	-	435	234	20	689	689
LIGNIT:	11530	1682	568	71	370	2753	608	2542	2027	25	5202	7895

U razdjelu »Metali« u stavu 3. broj »1430« zamjenjuje se brojem »1380«.

XXV

U drugom dijelu u tački 2.2.5. u stavu 1. iza riječi: - »Naročito kvalitetnije« dodaje se riječi: »Od I do V klase«. U stavu 2. na kraju teksta rečenica i tabela, brišu se.

St. 3, 4. i 5. brišu se.

Stav 6. mijenja se i glasi:

»Imajući u vidu geografski položaj, reljef i klimatske uslove, područje Bosne i Hercegovine sa stanovišta proizvodne orijentacije u poljoprivredi dijeli se na proizvodne regione:

- ravničarski sa orijentacijom na proizvodnju žitarica, industrijskog bilja i intenzivno stočarstvo;

- brdski sa orijentacijom na proizvodnju krmnog bilja, mlijeke, mesa i voća;

- brdsko-planinski sa orijentacijom na proizvodnju krmnog bilja, mesa, mlijeke, vune, krompira i voća;

- planinski sa orijentacijom na ovčarstvo, govedarstvo i proizvodnju krompira, ječma i zobi;

- mediteransko-planinski sa orijentacijom na ovčarstvo, govedarstvo i proizvodnju krompira i nekih južnih kultura;

- mediteranski sa orijentacijom na vinogradarstvo, proizvodnju voća, povrća, cvijeća i kvalitetnih vrsta duhana.

Cijeni se da će do 2000. godine, u ravničarskom, brdskom i brdsko-planinskom poljoprivrednom rejonu, porez zemljišta u društvenoj svojini doći do udruživanja zemljišta u svojini građana i na toj osnovi do stvaranja zemljišnih površina za racionalnu primjenu naučnih dostignuća i agrotehničkih mjera u obradi zemljišta, njezi kultura, razvoju stočarstva, voćarske i vinogradearske proizvodnje.

Ocenjuje se da će se do 2000. godine izvršiti rekultivacija degradirane zemljišta na oko 10.000 ha, krčenja šikara i šiblji-ka na 15.000 ha, komasacija na 300.000 ha, osnovna odvodnja što podrazumijeva rekonstrukciju i nove hidrosisteme na 200.000 ha. Ovakav strateški razvoj zahtijeva kontinuirana ulaganja, cjelishodniju organizaciju udruženog rada, specijalizovane kadrove i stimulativne mjere agro-ekonomске politike. Realizacija ovih zadataka obezbjeđuje zaštitu najkvalitetnijeg poljoprivrednog zemljišta u donjim tokovima pritoka rijeke Save i aktiviranje višenamjenskog korištenja voda (kraška polja Hercegovine i zapadne Bosne - Duvno, Glamoč i Livno).

U stavu 8. riječi u zagradi, brišu se.

U stavu 9. riječi: »S obzirom na činjenicu da brdskoplaninsko područje u Bosni i Hercegovini zauzima oko 80% ukupne teritorije Republike i da, u okviru ovog područja«, zamjenjuju se riječima: »S obzirom na činjenicu da brdski, brdsko-planinski, planinski i planinsko-mediteranski poljoprivredni regi-

oni u Bosni i Hercegovini zauzimaju oko 80% ukupne teritorije Republike i da, u okviru ovih regiona.«

U stavu 11. u alineji 1. riječi u zagradi »(od 5. do 8. bonitetne klase)« zamjenjuju se riječima: »(od 6. do 8. klase)«.

U alineji 1. na kraju teksta tačka i zarez zamjenjuju se tačkom i dodaje se nova rečenica koja glasi: »U tom cilju obavezno je da svaki prostorni plan opštine, više opština i posebnog područja ima kartu upotrebne vrijednosti zemljišta.«

XXVI

U drugom dijelu u tački 2.2.6. u razdjelu »Gazdovanje šumama radi unapređenja proizvodne funkcije« u stavu 1. riječi »Programom pošumljavanja degradiranih šuma i goleti, Društvenim dogovorom o pošumljavanju krša,« zamjenjuju se riječima: »Programom pošumljavanja degradiranih i izdanačkih šuma i goleti u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini za period od 1986. do 2000. godine, Društvenim dogovorom o utvrđivanju površina, obimu i dinamici radova kao i finansiranju pošumljavanja krša.«

Stav 2. mijenja se i glasi:

»U cilju povećanja prostora pod šumama, preduzimaće se mjere da se pošume sve neobrasle šumske površine sposobne za pošumljavanje i zemljišta koja se, iz objektivnih razloga, ne mogu koristiti u poljoprivredne svrhe. Takođe u cilju povećanja površina pod plantažama četinarima koje su namijenjene za proizvodnju celuloznog drveta neophodno je, u dogovoru sa društveno-političkim zajednicama postići odgovarajući sporazum o usmjeravanju dijela društvenog zemljišta za ove potrebe. U periodu do 2000. godine za ove svrhe trebalo bi obezbijediti oko 80 do 100 hiljada hektara. Istovremeno je potrebno da se degradirane šume prevedu u vrednije oblike, čime će se prostor pod visokim šumama povećati od sadašnjih 47,8% na 51,2% u 2000. godini.«

U stavu 3. br. »2,6« i »4,5-5,3« zamjenjuju se br. »2,7« i »5.«

U razdjelu »Gazdovanje šumama u cilju unapređivanja režima voda« u stavu 3. iza riječi »Bosne« dodaje se riječ »Spreč«, a iza tačke dodaje se nova rečenica koja glasi: »Pošumljavanje u slivovima navedenih rijeka treba izraditi posebne programe pošumljavanja.«

U razdjelu »Gazdovanje šumama u cilju zaštite zemljišta od erozije«, u stavu 2. na kraju teksta rečenica mijenja se i glasi: - »za ove površine šuma i šumskog zemljišta treba izraditi posebne programe pošumljavanja.«

U razdjelu »Gazdovanje šumama u cilju unapređenja uslova za razvoj divljači«, iza stava 1. dodaju se novi st. 2, 3, 4. i 5. koji glase:

»Unapređenje zaštite i uzgoja divljači, uređenje lovišta i racionalno korištenje divljači i lovišta treba da doprinose daljem razvoju lovišta u Bosni i Hercegovini.

U tom cilju će se preduzeti mjere na poboljšanju postojećih i osnivanju novih lovišta koja će predstavljati lovoprivredne cjeline, sa kojima će se gazdovati u skladu sa Zakonom o lovstvu na osnovu odobrenih lovoprivrednih osnova.

Gazdovanje lovištima treba da obezbijedi prisustvo optimalnih kapaciteta divljači u njima, normalnu reprodukciju i racionalno korištenje do visine realnog godišnjeg prirasta.

Korištenje divljači treba da zadovolji potrebe rekreacije građana, da doprinose povećanju lovno turističke ponude i unaprijedi plasman mesa, krzna i drugih dijelova divljači.

U razdjelu »Uzgajanje šuma za rekreaciju«, u stavu 1. riječ

»dr.« zamjenjuje se riječima: »Jadranskog mora«.

U stavu 3. u alineji 5. iza riječi: »pitke vode« tačka se zamjenjuje zarezom i dodaju riječi: »a posebnu pažnju posvetiti zaštiti vazduha od zagađivanja kao važnom preduslovu zaštite šuma od sušenja«.

XXVII

U drugom dijelu u tački 2.2.7. u stavu 1. iza riječi u zagradi: »Sutjeska i dr.« tačka i zarez zamjenjuju se tačkom, a preostali dio teksta, briše se.

St. 2. i 3. mijenjaju se i glase:

»Ocjena podobnosti planinskih masiva za smučanje i rekreaciju na snijegu pokazala je da postoji potencijal od 120-150 km staza za alpsko smučanje i oko 200 km staza za smučarsko trčanje i biatlon, što pretpostavlja mogućnost istovremenog smučanja 84.000 smučara, odnosno dvostruko više za vrijeme vikenda.

Prognoza rasta transportnog rada u BiH od 1985 do 2000. godine (izraženo u apsolutnom iznosu)

- u hiljadama -

		PUTNIČKI SAOBRAĆAJ - Putnički kilometri (PKm)			
Red. br.	Saobraćajna grana - vid	Godina 1985.	Učešće %	Godina 2000.	Učešće %
		3	4	5	6
1.	Željeznički saobraćaj	1.665	10,5	2.890	11,5
2.	Javni gradski i prigradski transport	3.100	19,5	6.681	25,7
3.	Javni drumski transport	3.100	19,5	3.906	15,0
4.	Drumski transport za vlastite potrebe - društveni sektor	1.100	7,0	1.268	4,9
5.	Putnički automobili	6.900	43,5	11.150	42,9
SVEGA:		15.865	100,0	25.895	100,0

- u milionima

		PREVOZ ROBE - Tona kilometri (TKm)			
Red. br.	Saobraćajna grana - vid	Godina 1985.	Učešće %	Godina 2000.	Učešće %
		3	4	5	6
1.	Željeznički saobraćaj	5.121	40,3	9.581	42,3
2.	Javni drumski transport - društveni sektor	4.854	38,1	10.024	44,2
3.	Drumski transport za vlastite potrebe - društveni sektor	1.608	12,6	1.919	8,5
4.	Javni drumski transport - individualni sektor	892	7,0	899	4,0
5.	Drumski transport za vlastite potrebe - individualni sektor	249	2,0	251	1,0
SVEGA		12.724	100,0	22.672	100,0

U stavu 3. iza riječi »infrastrukture« zarez se zamjenjuje tačkom, a preostali dio teksta, briše se.

U razdjelu »Vazdušni saobraćaj« u stavu 1. alineje 1. do 4. mijenjaju se i glase:

- aerodrom »Sarajevo«,
- aerodrom »Mostar«,
- aerodrom »Banja Luka« i
- aerodrom »Tuzla«.

U razdjelu »Cjevovodni transport« u stavu 3. iza riječi »Sarajevo«, zarez se zamjenjuje crticom i dodaje riječ »Zenica«, a rečenica na kraju teksta, briše se.

XIV ZOI su pozitivno uticale na razvoj Sarajeva kao jugoslovenskog zimskog turističkog centra sa međunarodnom afirmacijom a čine se naponi na koordiniranom razvoju još oko 25 srednjih i malih centara zimskog turizma i rekreacije na snijegu na teritoriji Bosne i Hercegovine što će doprinijeti potpunijem korištenju planinskih masiva.

Stav 4. briše se.

Iza dosadašnjeg stava 5. koji postaje stav 4. dodaje se novi stav 5. koji glasi: »Prirodne i stvorene podobnosti omogućavaju brži razvoj lovnog turizma kao značajne komponente turističke ponude što zahtijeva znatno veću pažnju koju treba posvetiti zaštiti i uzgoju divljači, uređenju lovišta i njihovom organizovanom osposobljavanju.«.

U stavu 6. riječi: »broj i struktura smještajnih kapaciteta iznosili kako slijedi« zamjenjuju se riječima: »ukupni smještajni kapaciteti iznosili 70.000 ležaja od čega osnovni kapaciteti 40.000 ležaja, komplementarni kapaciteti 16.000 i u domaćinstvima i individualnom sektoru 14.000 ležaja«, dvije tačke zamjenjuju se tačkom, a tabela, briše se.

U stavu 7. na kraju teksta rečenica mijenja se i glasi: »Izgrađena saobraćajna, vodoprivredna, energetska i telekomunikaciona infrastruktura sa sistemom naselja i urbanim sadržajem pruža mogućnost korištenja skoro svih potencijala za razvoj turizma.«, a tabela briše se.

U stavu 8. u alineji 1. riječi: »opština i grada Sarajeva« i zarez brišu se.

XXVIII

U drugom dijelu u tački 2.3.1. u stavu 1. nazivi tabela i tabele mijenjaju se i glase:

Stav 4. mijenja se i glasi:

U narednom periodu povezivanjem gasovoda Zvornik - Sarajevo - Zenica sa gasovodima u Hrvatskoj, preko Maglaja - Prijedora i Bosanske Dubice, Bosna i Hercegovina biće povezana sa jugoslovenskim sistemom gasovoda. Putem naftnog terminala u Bosanskom Brodu, Bosna i Hercegovina je uključena u Jugoslovenski naftovod.

U razdjelu »Poštansko-telegrafsko-telefonski saobraćaj« u stavu 4. tabela mijenja se i glasi:

	Stanje 1985. g.		Procjena 2000. g.	
	Ukupno	Na 1000 stanovnika	Ukupno	Na 1000 stanovnika
Glavni telefonski priključci	372.364	8,61	1.830.000	36
- jedinica poštanske mreže	601	-	1.460	-
- teleks priključaka	1.659	4,25	9.380	19

Naziv razdjela »Radio i televizija« i stav 1. mijenjaju se i glase:

»Radio-televizija i funkcionalni sistemi veza

Razvoj Radio-televizije će se usmjeriti pretpostavljajući korištenje novih tehnologija u dva pravca - što bržem i kvalitetnijem pokrivanju Republike radio i televizijskim programima te da se i područje izvan Republike, isto tako, u okvirima postojećih resursa (nove tehnologije, frekvencije i snage), kvalitetno pokriju našim programima.«

U stavu 2. riječi: »treba usmjeravati« zamjenjuju se riječima: »će biti usmjeren«, a riječi: »radio mreže« zamjenjuju se riječima »sistema«.

St. 3. i 4. mijenjaju se i glase:

»Može se očekivati da će do početka posljednje decenije ovog vijeka biti dovršena izgradnja sistema prenosa (veze) i distribucije (predajnici i pretvarači) radio i televizijskih programa »zemaljskim mrežama«. Za očekivati je da će u posljednjim godinama ove decenije početi korištenje i »orbitalnih mreža« (sateliti).

Istovremeno, u ovom periodu treba očekivati i intenzivni razvoj sistema za kablovsku distribuciju republičkih, jugoslovenskih i svjetskih programa radija i televizije.«

Iza stava 4. dodaje se novi stav 5. koji glasi:

»Za realizaciju planiranog razvoja u području prenosa i distribucije radio i televizijskih programa neophodno je obezbijediti odgovarajuće prostorne resurse (lokacije i zemaljske i zračne koridore).

U dosadašnjem stavu 5. koji postaje stav 6. u zagradi riječi: »i RTV« brišu se, a dosadašnji stav 6. postaje stav 7.

XXIX

U drugom dijelu u tački 2.3.2. u stavu 1. alineja 2. mijenja se i glasi:

»poveća proizvodnja i obezbijedi prenos i distribucija električne energije od 13.989 miliona kWh u 1985. godini na oko 31.000 miliona kWh u 2000. godini od čega bi na hidroenergiju otpadalo 10.460 miliona kWh«.

St. 3, 4. i 5. brišu se.

U dosadašnjem stavu 6. koji postaje stav 3. tabela mijenja se i glasi:

Sliv	Naziv postrojenja	Površina predviđena potapanjem u HA
Una	Vrh polje	-
Una	Rmanj Manastir	-
Vrbas	Srednja Banja Luka	-
Vrbas	Ugar	361
Vrbas	Han Skela	690
Vrbas	Rabići	-
Bosna	Crna Rijeka	270
Bosna	Bijela Rijeka	196
Bosna	Ilovica	160
Bosna	Misoča	308
Bosna	Toplica	-
Bosna	Buci	-
Bosna	Ribnica	-
Bosna	Gluha Bukovica	-
Bosna	Razišće	-
Bosna	Marica	-
Bosna	Krajinići	-
Bosna	Buk	-

Bosna	Kamenica	
Bosna	Knežina	-
Bosna	Čude	-
Bosna	Modrac II faza	-
Drina	Buk Bijela	942
Drina	Foča	92
Drina	Vikoč	581
Drina	Goražde	638
Drina	Višegrad	934
Drina	Mrsovo	256
Drina	Tegare	1602
Drina	Mala Dubravica	790
Drina	Drinjača	210
Drina	Brežani	-
Drina	Kozluk	160
Drina	Drina I, II, III	1577
Neretva	Ulog	1125
Neretva	Ljubača	-
Neretva	Glavatičevo II	-
Neretva	Konjic (niski)	-
Neretva	Mostarsko Blato	-
Neretva	Ričina II faza	-
Neretva	Tribistovo	-
Neretva	Klokun	-
Trebišnjica	Zalomka	-
Trebišnjica	Dabar	466

U dosadašnjem stavu 7. koji postaje stav 4. riječi: »Miljevi« i »Banja Luka«, brišu se, a iza stava 4. dodaju se novi st. 5, 6. i 7. koji glase:

»Procjena ukupne potrošnje energije u Bosni i Hercegovini u 2000. god., data je u slijedećoj tabeli:

	Ukupna potrošnja energije u hiljadama TEU u 2000. godini	
	Primarna	Finalna
Čvrsto gorivo	20.605,1	8.778,0
Tečno gorivo	3.750,00	3.345,0
Gasovito gorivo	1.300,00	1.300,00
Hidro energija	1.344,8	-
Električna energija	-	3.412,0
UKUPNO:	26.999,9	16.835,0

Razvoj energetike zasnivaće se na potpunijem korištenju domaćih energetske izvora, racionalnoj upotrebi energije uz povećanje energetske efikasnosti, smanjivanju uvoza energije i ekonomski opravdanom iskorištavanju nekonvencionalnih oblika energije uz uključivanje u razvojnu politiku energetike Jugoslavije. Oslanjanje na sopstvene izvore energije zasnivaće se prvenstveno na raspoloživim prirodnim resursima uglja i hidroenergije.

Procjenjuje se da će proizvodnja uglja u 2000. godini iznositi od 32-35 miliona tona od čega je površinskom eksploatacijom moguće dobiti oko 70%. Ovakva proizvodnja predstavlja eksploataciju od oko 200 miliona tona jalovine godišnje i angažovanje oko 500 ha zemljišta, što će iziskivati i ulaganja u reкултивaciju ovih površina.«

Stav 8. briše se.

Stav 9. mijenja se i glasi:

»Realizaciji energetskih objekata (termo i hidroelektrana, rudarskih kopova i prenosnih sistema) prethodi izrada prostornog plana posebnog područja. Prostorni plan posebnog područja radi se na osnovu detaljnih istraživanja (studija) ekonomskih, ekoloških, socijalnih i prostornih uticaja na uža i šira područja.«

U stavu 11. u tabeli oznake »KB« zamjenjuju se oznakama »kV«, a oznake u zagradama »MBA« oznakama »MVA«.

U stavu 12. oznake »KB« zamjenjuju se oznakama »kV« a oznaka »Mw« zamjenjuje se oznakom »MW«.

Stav 13. mijenja se i glasi:

»Za zadovoljavanje potreba za električnom energijom u 2000. godini u Bosni i Hercegovini nije potrebna izgradnja nuklearne elektrane, međutim, nužno je stručno praćenje raz-

voja nuklearne energetike i odgovarajuće pripreme za eventualnu buduću izgradnju.«.

U stavu 16. alineja 1. briše se.

U alineji 2. riječi: »opština i grada Sarajeva«, brišu se. Dosadašnje alineje 2, 3. i 4. postaju alineje 1, 2. i 3.

XXX

U drugom dijelu u tački 2.3.3. u stavu 3. riječ »izgraditi« zamjenjuje se riječju »izraditi«.

U stavu 4. u alineji 4. br. »30%«, »1980« i »75%« zamjenjuje se br. »59%«, »1984.« i »83%«.

U razdjelu »Zaštita od voda« u stavu 3. broj »135« zamjenjuje se brojem »35«.

Stav 4. mijenja se i glasi:

»Akumulacije, naročito velike, predstavljaju stratešku komponentu vodoprivrede. Od 51 akumulacije predložene za izgradnju do 2000. godine, 30 ima jedan od osnovnih zadataka - smanjenje poplava na nizvodnim područjima, zbog čega sve prostore za ove akumulacije treba zaštititi. Cijeni se da do 2000. godine treba izvršiti zaštitu od unutrašnjih voda na površini od oko 206.000 ha, te izgradnju sistema za odvodnjavanje na površini od 65.000 ha.«.

U razdjelu »Zaštita voda od zagađenja« u podtački a) dodaje se novi stav 1. koji glasi:

»Svi postojeći i budući zagađivači voda treba da prečišćavaju otpadne vode prije puštanja u vodotoke do stepena koji će da obezbijedi zakonom propisani kvalitet voda u vodotocima. Naročito pažnju treba posvetiti zaštiti vodotoka namijenjenih za snabdijevanje naselja pitkom vodom.«.

Dosadašnji st. 1. i 2. postaju st. 2. i 3, a u dosadašnjem stavu 3. koji postaje stav 4. u alineji 1. oznake »m³« zamjenjuje se oznakama »m³/s«.

Podtačka b) mijenja se i glasi:

»Radi obezbjeđenja potrebnog kvaliteta voda za vodosnabdijevanje treba prvenstveno zaštititi najznačajnija postojeća i potencijalna izvorista voda za piće. U tu svrhu potrebno je odrediti zaštitna područja ovih izvorista pitke vode, te mjere zaštite koje treba na njima provoditi.

Najznačajnija izvorista vode za piće, koja treba zaštititi od zagađenja su:

- Kraška vrela: Klokot, Privilica kod Bihaća, Ostrovnica kod Kulen Vakufa, Kruščica i Crno vrelo kod Bosanske Krupice, Bastašica kod Titovog Drvara, Sanica i Korčanica kod Donje Sanice, Ribnik i Okašnica kod Ključa, Vrelo Sane, Dabar i Zdena kod Sanskog Mosta, vrela Plive i Janja kod Šipova, izvorista kod Ilonske Rijeke i Cvrčka kod Skender Vakufa, Bistrica, Žabljak i Struba kod Livna, Opačac kod Imotskog, Grudsko Vrelo kod Gruda, Vrelo Lištice, Klokun i Vrištica kod Ljubuškog, Studenci kod Čapljine, Radobolja i Studenac kod Mostara, Prud kod Metkovića, Komadinovo vrelo i Praporac kod Jablanice, Ljuta kod Konjica, Krupa, Bistrica, Kozica i Trnovača kod Gornjeg Vakufa, Kruščica kod Viteza, Plava voda i Baš Bunar kod Travnika, Izren kod Zavidovića, Buna i Bunica kod Mostara, Bregava kod Stoca, Trebinjsko oko, Vrelo Trebišnjice kod Bileće (pod akumulacijom), Bioštica kod Sokoca, Bereg i Rakitnica kod Rogatice, Tišća i Studeni Jadar kod Vlasenice i Cicelj kod Čajniča.

- Izvorista podzemne vode: Šire područje izvorista Grmič kod Bijeljine, Lijeve polje, Gabelsko polje i Sarajevsko polje.

- Površinske akumulacije koje su namijenjene za vodosnabdijevanje, a koje su locirane u gornjim dijelovima vodotoka (25. akumulacija) sa oznakom »V« u spisku akumulacija.

U odnosu na mjere zaštite koje je potrebno provoditi na zaštitnim područjima utvrđuju se šira područja zaštite, za koja se traže blaže zaštitne mjere, a unutar njih treba izdvojiti pojedine površine, tzv. uža područja zaštite za koja se traže strožije zaštitne mjere.

Kod navedenih izvorista cjelokupna slivna (hidrogeološka područja pojedinih izvora kao i naznačenih akumulacija treba proglasiti širim područjima zaštite, kao i određene površine oko zahvata podzemnih voda. Takođe, šira zaštitna područja treba uspostaviti i za vodotoke raspoređene u I kategoriju, odnosno vodotoke sa najvećim stepenom čistoće vode. I u ovom slučaju cjelokupna slivna područja vodotoka I kategorije, uzvodno od mjesta navedenih u Uredbi o kategorizaciji vodotoka, čine šira područja zaštite.

Na ovim područjima zabranjeno je građenje objekata i obavljanje radnji koje bi mogle prouzrokovati zagađenje izvorista opasnim i štetnim materijama, koje mogu uticati na zdravstvenu ispravnost vode.

Pored gore navedenih izvorista treba štiti i vodotoke II kategorije, čije su vode takođe namijenjene za snabdijevanje stanovništva i prehrambene industrije (poslije odgovarajućeg kondicioniranja vode), te stoga ove vode moraju svojim fizičkim, hemijskim, biološkim i radioaktivnim osobinama da odgovaraju propisanim uslovima koji omogućavaju njihovo korištenje za gore navedene namjene.

Međutim, stepen zaštite ovih vodotoka i akumulacija na njima je blaži u odnosu na navedena izvorista. Da bi se obezbijedilo da voda u ovim vodotocima po svojim osobinama zadovoljava uslove koji se traže za II klasu vode, potrebno je da svi postojeći i budući zagađivači voda prečišćavaju otpadne vode do potrebnog stepena prije puštanja u vodotoke.

Ovaj zahtjev treba da bude poštovan naročito na dionica vodotoka čije se vode već danas koriste ili su predviđene da se koriste za snabdijevanje naselja pitkom vodom. To su sljedeće dionice: rijeka Sana do Prijedora, rijeka Una do Bosanskog Novog, rijeka Vrbas do Banjaluke, rijeka Pliva na cijelom toku (i Plivsko jezero), rijeka Vrbanja do Kotor Varoši, rijeka Ugar kod Milaševca, rijeka Krivaja do Krajinića (sa Biošnicom i Stupčanicom), rijeka Usora do Teslića, rijeka Drina do Zvornika, rijeka Neretva do Žitomislića, te rijeka Trebišnjica do akumulacije Gorica. Ovo se odnosi i na sve vodotoke viših kraških horizonata.

Svakako da uz zahvatne objekte na ovim vodotocima i uzvodno od njih, kao i oko akumulacija, treba uspostaviti zaštitna područja na kojima treba provoditi određene mjere zaštite.

Detaljnije razmatranje pitanja zaštite područja, odnosno određivanje njihovih veličina kao i mjera zaštite, treba obaviti kod izrade prostornih planova za manja područja (pojedine regije i opštine) kao i urbanističkih planova.«.

U razdjelu »Korištenje i upotreba voda« u podtački a) u stavu 1. broj »720« zamjenjuje se brojem »600«, broj »3,250.000« zamjenjuje se brojem »2,160.000« a broj »37,4« zamjenjuje se brojem »25«.

U stavu 2. riječ »svih« zamjenjuje se riječju »navedenih«.

U stavu 5. na kraju teksta iza tačke dodaje se nova rečenica koja glasi: »Većina sistema koristeći naznačena izvorista voda za piće, te je zaštita ovih prostora osnovni preduslov za realizaciju ovih vodovoda.«.

Naziv podtačke b) mijenja se i glasi:

»b) Industrija i rudarstvo«

U podtački b) u st. 1. i 3. broj »1980« zamjenjuje se brojem »1983«, a tabela mijenja se i glasi:

Sliv	1983. godine	2000. godine
1. Une	37,4	109,1
2. Vrbasa	101,7	188,5
3. Bosne	467,5	881,6
4. Drine	28,3	140,7
5. Neposredni sliv Save	16,7	31,8
6. Neretve i Trebišnjice	16,7	63,1
7. Cetine	1,1	34,5
UKUPNO:	669,4	1.449,3

U stavu 2. iza riječi »sisteme« dodaje se riječ »planiranim«, a iza riječi »vode« tačka se zamjenjuje zarezom i dodaju se riječi: »kod većine proizvodnih kapaciteta«.

Iza stava 3. dodaje se novi stav 4, koji glasi:

»Krupni potrošači će i dalje biti upućeni na obezbjeđenje vodom putem vlastitih vodohvata, dok će manji, kao i oni koji zahtijevaju vodu visokog kvaliteta (prehrambene industrije) biti obuhvaćeni javnim vodovodima.«.

U podtački c) u stavu 1. riječ »površina« zamjenjuje se riječima: »160.000 ha«.

U stavu 2. broj »225« zamjenjuje se brojem »300«.

Iza stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

»Vodu za navodnjavanje moguće je obezbijediti iz akumulacija, te podzemlja (regioni Semberije i Lijeve polja), jer količina i kvalitet vode u većini vodotoka gdje su koncentrisane

glavne površine za navodnjavanje ne omogućavaju njihovo korištenje. «.

U podtački d) u stavu 1. alineja 1. briše se.

U stavu 2. iza riječi: »Bosni i Hercegovini« dodaju se riječi u zagradi: »343 km«.

U podtački e) u stavu 1. broj »2.500« zamjenjuje se brojem »800«, a iza broja »4« stavlja se crtica i dodaje broj »5«.

Iza stava 1. dodaje se novi stav 2, koji glasi: »Za osnovno punjenje postojećih i novih šaranskih ribnjaka potrebno je obezbijediti oko 20 do 25 m³/s vode u periodu mart-april.«.

Podtačka f) mijenja se i glasi:

»U narednom periodu očekuje se značajan porast potrošnje vode za potrebe stanovništva, industrije, a naročito navodnjavanja.

Za zadovoljenje bilansa 2.000 godine, tj. za zadovoljenje potreba stanovništva, industrije, drugih djelatnosti i navodnjavanja neophodno je da se u Bosni i Hercegovini izgradi veći broj akumulacija različitih veličina na raznim lokalitetima.

Do sada su razmatrani i analizirani potencijalni akumulacioni prostori duž dolina većih ili glavnih vodotoka u slivu rijeke Save i kraškim područjima jadranskog sliva unutar odgovarajućih hidroenergetskih i vodoprivrednih studija. Ova izučavanja dala su dosta elemenata da se za potrebe ovog plana markiraju potencijalne akumulacije. U okviru daljeg rada na realizaciji objekata ovih akumulacija, nužno je detaljno izučiti sve ekonomske, socijalne, ekološke i prostorne komponente u okviru datih konkretnih uslova i mogućnosti.

U odnosu na glavne vodotoke, stepen izučenosti akumulacionih prostora je znatno niži na pritokama. Potencijalni loka-

liteti ovakvih tzv. malih (ili manjih) akumulacija, sa zapreminom od nekoliko stotina do nekoliko miliona m³, identifikovani su posebno u sjevernim dijelovima Bosne, odnosno na području uz južni rub Bosanske Posavine. Međutim, moguće su u različitoj mjeri i u nekim dijelovima brdsko-planinskog područja Bosne i Hercegovine. Sa vodoprivrednog stanovišta ove akumulacije mogu biti značajne na nivou prostornog planiranja opština, pa bi se morale identifikovati, selekcionirati i određenom regulativnom zaštitom.

Zajedno sa već izgrađenim i onim koje su u gradnji, identifikovano je do sada više od stotinu akumulacija i to za različite namjene. Osnovni prostorni raspored najizvjesnijih akumulacija dat je na grafičkom prikazu Prostornog plana Bosne i Hercegovine.

Na osnovu dosadašnjih razmatranja može se zaključiti da bi u Bosni i Hercegovini perspektivno bilo moguće dostići zapreminu od oko 11.2 milijardi m³ akumulacionih prostora što bi odgovaralo oko 30% zapremine cjelokupnog prosječnog sadašnjeg oticanja površinskih voda u Bosni i Hercegovini. Prema iskustvima taj omjer bi se približno mogao smatrati kao zadovoljavajući. Međutim, kako razmatrane akumulacije ne mogu zadovoljiti potrebe za bilansom voda u pojedinim regionima ni do 2000. godine, a pogotovo neposredno iza tog perioda, to su u toku istraživanja na definisanju i ostalih akumulacija za koje će trebati rezervisati prostore.

I priloženoj tabeli navode se prostori koje treba zaštititi za potrebe višenamjenskih akumulacija, a čijom izgradnjom bi mnogi vodoprivredni problemi bili riješeni ili ublaženi:

Redni broj	SLIV	VODOTOK	AKUMULACIJA	OSNOVNA DOKUMENTACIJA	NAMJENA AKUMULACIJE
1.	Sava	Slanska R.	Sladna	R.B.	V.K.
2.	Sava	Šibošnica	Šibošnica	R.B.	V.K.
3.	Una	Sana	Vrhopolje	S.	E.K.O.N.
4.	Una	Mlječnica	Bokani	M.A.	V.N.K.
5.	Una	Gomjenica	Obrovac	M.A.	V.N.K.
6.	Una	Unac	Rmanj manastir	-	E.K.O.
7.	Vrbas	Vrbas	Srednja B. Luka	V.O.	E.K.O.N.V.
8.	Vrbas	Ugar	Ugar	U.	E.K.O.N.V.
9.	Vrbas	Vrbas	Han Skela	V.O.	E.K.O.N.
10.	Vrbas	Vrbanja	Rabići	-	E.K.O.
11.	Bosna	Crna Rijeka	Crna Rijeka	G.B.	V.E.K.
12.	Bosna	Bijela Rijeka	Bijela Rijeka	G.B.	V.E.K.
13.	Bosna	Željeznica	Ilovača	G.B.	V.E.K.O.
14.	Bosna	Misoča	Misoča	G.B.	V.E.K.
15.	Bosna	Lepenica	Toplica	G.B.	V.E.K.O.
16.	Bosna	Fojnica	Buci	G.B.	V.E.K.O.
17.	Bosna	Ribnica	Ribnica	S.B.	V.E.K.O.
18.	Bosna	Bila	Gluha Bukovica	S.B.	V.E.K.
19.	Bosna	Jasenica	Razišće	S.B.	V.K.E.
20.	Bosna	Usora	Marica	R.V.	V.K.E.
21.	Bosna	Krivaja	Krajinići	K.	V.K.E.O.
22.	Bosna	Krivaja	Buk	K.	V.K.E.O.
23.	Bosna	Krivaja	Kamenica	K.	V.K.E.O.
24.	Bosna	Bioštica	Knežina	K.	V.K.E.O.
25.	Bosna	Stupčanica	Čude	K.	V.K.E.O.
26.	Bosna	Spreča	Modrac II faza	S.	V.K.E.
27.	Drina	Drina	Buk Bijela	D.B.	E.K.V.O.N.
28.	Drina	Drina	Foča	D.F.	E.K.V.O.
29.	Drina	Čehotina	Vikoč	D.Č.	E.K.V.O.N.
30.	Drina	Drina	Goražde	D.R.	E.
31.	Drina	Bereg	Rogatica - Bereg	D.R.	V.K.
32.	Drina	Drina	Višegrad	D.V.	E.K.V.R
33.	Drina	Lim	Mrsovo	D.L.	E.K.O.
34.	Drina	Drina	Tegare	D.R.	E.K.O.
35.	Drina	Drina	Mala Dubravica	D.R.	E.K.O.
36.	Drina	Drinjača	Drinjača	M.A.	E.K.V.
37.	Drina	Zeleni Jadar	Brežani	M.A.	E.K.V.
38.	Drina	Drina	Kozluk	D.R.	E.
39.	Drina	Drina	Drina I, II, III,	D.R.	E.N.
40.	Neretva	Neretva	Ulog	G.N.	E.K.V.
41.	Neretva	Neretva	Ljubača	G.N.	E.K.
42.	Neretva	Neretva	Glavatičevo II	G.N.	E.K.
43.	Neretva	Neretva	Konjic (Niski)	G.N.	E.

44.	Neretva	Neretva	Mostar	N.M.	E.K.V.O.N.R.
45.	Neretva	Lištica	Mostarsko Blato	-	E.N.K.
46.	Neretva	Ričina	Ričina II faza	T.	V.N.E.K.
47.	Neretva	Ričina	Tribistovo	K.R.	V.N.E.K.
48.	Neretva	Trebižat	Klokun	T.K.	N.V.K.E.
49.	Neretva	Lukoč	Služanj	O.D.	N.K.V.
50.	Glina	Stabandža	Stabandža	M.A.	V.R.
51.	Trebišnjica	Zalomka	Zalomka	G.O.	E.K.N.
52.	Glina	Čaglica	Čaglica	M.A.	V.K.R.
53.	Trebišnjica	Zalomka	Dabar	G.O.	E.K.N.

Oznake za namjenu akumulacija

V - Vodosnabdijevanje
 N - Navodnjavanje
 K - Kontrola poplavnih talasa
 E - Energetika
 O - Oplemenjivanje minimalnih proticaja
 R - Rekreativni i turizam

Oznake za dokumentaciju

S - Studija rijeke Save
 DR - Dopunska dokumentacija Drine
 RB - Regionalni vodovod Sjeverna Bosna (idejno rješenje)
 VO - Vodoprivredna osnova Vrbasa
 U - Studija korištenja rijeke Ugar
 GB - Studija regionalnog sistema Gornja Bosna
 SB - Studija regionalnog vodovodnog sistema Srednja Bosna
 K - Studija korištenja voda rijeke Krivaje
 DB - Glavni projekt Buk Bijele
 DC - Idejno rješenje rijeke Čehotine (akumulacija Vikoč)
 DF - Glavni projekat Foče
 DV - Glavni projekat Višegrada
 DL - Idejno rješenje Mrsova
 GN - Hidroenergetsko korištenje
 T - Studija sliva rijeke Trebižat
 TR - Glavni projekat Tribistova
 TK - Idejni projekat Klokuna
 MA - Male akumulacije
 GO - Gornji horizontit
 NM - Glavni projekat Mostar.

Iza podtačke f) dodaje se nova podtačka g) i novi st. 1. i 2. koji glase:

»g) Potencijalni pravci transporta voda

Sve veće potrebe za vodom na području Bosne i Hercegovine, mogućnosti obezbjeđenja potrebnih količina vode, kao i odnos lokacije resursa vode i potrošača, uticali su na definisanje glavnih transportnih pravaca i koncepciju sistema regionalnih vodovoda. Na grafičkom prikazu u ovom planu uneseni su svi veći do sada razmatrani vodovodni sistemi: »Gornja Bosna«, »Srednja Bosna«, »Sjeverna Bosna«, te regionalni sistemi za tuzlansko područje, bosansko-petrovačku visoravan, opštine Banja Luka - Čelinac - Laktaši, opštinu Ključ, područje Bihaća, te opštine: Čapljina, Ljubuški, Stolac, Trebinje, Neum i Dubrovnik.

U cilju obezbjeđenja postplanskih potrebnih količina voda u uslovima kada se potrebe za vodom neće moći podmiriti izravnijem vode na vlastitom slivu, analizirana je mogućnost prevođenja voda iz slivova bogatijih vodom u deficitarne slivove. Mogući pravci prevođenja voda u sliv rijeke Bosne koji je najdeficitarniji naznačeni su u grafičkom prikazu.

XXXI

U drugom dijelu u tački 2.4. u stavu 1. iza riječi »opredjeljena« dodaju se riječi: »utvrđeni u Dugoročnom društvenom planu Bosne i Hercegovine za period od 1986. do 2000. godine.«.

XXXII

U drugom dijelu u tački 2.4.1. st. 2. i 3. zamjenjuju se novim stavom koji glasi:

»U skladu sa potrebama i procijenjenim mogućnostima do 2000. godine u Bosni i Hercegovini izgrađiće se oko 360.000 novih stanova u okviru čega 100.000 u društvenoj svojini. Time će ukupni stambeni fond u 2000. godini iznositi oko 1,560.000

stanova sa prosječnom veličinom stana 51,6 m² odnosno 16,7 m² po stanovniku, čime se još neće postići željeni optimum od 18 m² korisne stambene površine po stanovniku.«.

Dosadašnji stav 4. koji postaje stav 3. mijenja se i glasi:

»Potpunije korištenje postojećeg stambenog fonda u manjim naseljima obezbijediće se izgradnjom privrednih objekata u blizini ovih naselja, što će doprinijeti manjim ukupnim ulaganjima u nova radna mjesta. Imajući u vidu tendencije tehničko tehnološkog razvoja i potrebe racionalizacije stambene izgradnje u cjelini u narednom periodu neophodno je obezbijediti:

- industrijalizaciju stambene izgradnje i završnih radova,
- tipizaciju i standardizaciju elemenata i instalacija koji se koriste u stambenoj izgradnji,
- razvoj novih građevinskih materijala, konstrukcija i tehnologija, racionalizaciju svih aktivnosti od planiranja do izgradnje stanova i stambenih naselja,
- društveno organizovanu stambenu izgradnju u svim fazama od planiranja, projektovanja do izvođenja ovih objekata,
- razvoj stambene izgradnje putem stambenog zadrugarstva te izgradnju stanova za tržište,
- bolje korištenje postojećih stambenih zgrada putem izgradnje potkrovnih stanova (nadzidičanje) i pretvaranje zajedničkih prostora u stambene površine.«.

Dosadašnji st. 5. i 6. postaju st. 4. i 5.

XXXIII

U drugom dijelu u tački 2.4. 2. iza stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

»U oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja izgradnjom objekata predškolskih organizacija i njihovim približavanjem mjestu stanovanja ili mjestu rada obezbijediće se povećanje obuhvata djece do 7 godina života ovim vidom vaspitanja i obrazovanja.«.

U stavu 3. riječi: »i populacionim i demografskim faktorima« briše se, a iza riječi »usklađenijim« dodaje se riječ »prostornim«.

U stavu 4. iza riječi »cjelini« zarez se zamjenjuje tačkom, a riječi: »pri čemu je neophodno stvarati uslove za približno jednaku dostupnost škole svim dorašlim generacijama« zamjenjuju se riječima: »stvaranjem racionalne mreže srednjih škola, pri čemu treba nastojati da se obezbijedi približno jednaka dostupnost škole svim dorašlim generacijama.«.

U stavu 5. iza riječi: »nužno je« dodaju se riječi: »stvaranjem racionalne mreže«.

U stavu 6. riječi: »po područjima pojedinih univerziteta« zamjenjuju se riječima: »u središtima odgovarajućih gravitacionih područja«.

Stav 7. mijenja se i glasi:

»Posebna pažnja pokloniće se razvoju naučno-istraživačke djelatnosti, njenom materijalnom i kadrovskom i institucionalnom jačanju, kako bi se obezbijedila fundamentalna i primijenjena istraživanja u oblasti prostornog uređenja, racionalnog korištenja prirodnih i stvorenih izvora i uslova za zaštitu i unapređenje životne sredine.«.

U stavu 8. iza riječi »osnovama« briše se zarez i dodaju riječi: »i savremeno prikupljenim i određenim podacima«, iza riječi »uređenju« u jedanaestom redu dodaju se riječi: »i zaštiti sredine«, a iza riječi »uređenja« u dvanaestom redu dodaju se riječi: »i zaštite sredine«.

U stavu 18. u alineji pet, riječ »šest« zamjenjuje se riječju »pet«.

Dosadašnji st. 3. do 25. postaju st. 4. do 26.

XXXIV

U drugom dijelu u tački 2.5. u razdjelu »Prirodno nasljeđe« u stavu 1. riječi: »1.700 km² prostora u vidu nacionalnih parkova, 4.500 km² u obliku regionalnih parkova, 1.200 km² posebno vrijednih prirodnih predjela, oko 100 km² memorijalnih parkova, 10 km² šumskih i drugih rezervata, spomenika prirode i sl. i oko 440 km² voda i obala, uključujući i tekuće vode, koje do 2000. godine treba da postanu čiste, kao i sva prirodna i neka vještačka jezera«, zamjenjuju se riječima: »oko 1.700 km² prostora u vidu nacionalnih parkova (tanke površine i granice utvrdiće se prostornim planovima posebnih područja za sve nacionalne parkove), 4.500 km² u obliku par-

kova prirode, 1.200 km² predjela prirodnih ljepota, oko 100 km² memorijalnih područja, 10 km² šumskih i drugih rezervata, spomenika prirode i sl. i oko 440 km² voda i obala uključujući i tekuće vode, koje do 2000. godine treba da postanu čiste kao i sva prirodna i neka vještačka jezera«.

U st. 4. i 6. riječi: »i regionalnih parkova i posebnih prirodnih predjela«, zamjenjuju se riječima: »parkova prirode i predjela prirodnih ljepota.«

U stavu 11. alineje 2. i 3. mijenjaju se i glase:

» - prirodnih parkova,
- predjela prirodnih ljepota«.

U stavu 13. tabela mijenja se i glasi:

	POVRŠINA							
	I Režim		II Režim		III Režim		UKUPNO	
	km ²	%	km ²	%	km ²	%	km ²	%
NACIONALNI PARKOVI							1730	3,38
a) Zone izuzetnih prirodnih vrijednosti	122	0,24						
b) Zone očuvanih prirodnih vrijednosti			1180	2,30				
c) Ostale zone					428	0,84		
PARKOVI PRIRODE							4532	8,86
a) Zone izuzetnih prirodnih vrijednosti	194	0,38						
b) Zone očuvanih prirodnih vrijednosti			198	0,39				
c) Zone normalnog korištenja					4140	8,09		
PREDJELI PRIRODNIH LJEPOTA							1243	2,42
a) Zone izuzetnih prirodnih vrijednosti	4	0,01						
b) Zone očuvanih prirodnih vrijednosti			96	0,18				
c) Rekreativne i druge zone					1143	2,23		
MEMORIJALNI PARKOVI							107	0,21
a) Zone izuzetne vrijednosti	107	0,21						
REZERVATI I SPOMENICI PRIRODE							10	0,02
a) Zone izuzetne prirodne vrijednosti	10	0,02						
VODE I OBALE							44	0,86
a) Zone izuzetne vrijednosti	10	1,02						
b) Zone očuvane vrijednosti			400	0,78				
c) Ostale zone					30	0,06		
UKUPNO:	447	0,88	1874	3,65	5741	11,22	8062	15,75

U razdjelu »Kulturno-istorijsko nasljeđe« st. 4. i 5. mijenjaju se i glase:

»Mostarsko područje: mostarski, stolački i počiteljski ansambl i tvrđava i tekija uz Vrelo Bune, nekropole stećaka u Radimlju, Boljunima, Oplićima i Krekovima, gradina na Ošanićima, Biogradcima, Mogorjelo i vila Rustika u Višićima kod Čapljine, rimski logor Gračine, kasno antička bazilika Cim kod Mostara, Hadžibegov grad u Hutovu i samostan u Humcu, Žitomisljici, jablanički kompleks iz NOR-a.

Sarajevsko područje: sarajevski ansambl (Bašaršija) sa muzejima, galerijama, arhivama i bibliotekama, samostani u Kreševu i Fojnici i Kraljevoj Sutjesci, tvrđava Bobovac i konzervirani ansambl Dvori u Kraljevoj Sutjesci, Kovačnice u Očevlju, džamija u Knežini i tekija u Živčićima, Župna crkva i kapela u Varešu, stećci kod Olova, Hreljin grad na Glasincu, arheološki lokaliteti Ilidža, Butmir i Okolište kod Visokog, kasnoantička bazilika Breza, ruralni ansambl Umoljani, glasi-načke prastorijske gromile. Treba izučavati uslove i mogućnosti i zaštititi prostor za izgradnju etno-parka Bosne i Hercegovine na lokalitetu Košelj opština Ilidža.«

Stav 6. mijenja se i glasi:

»Jajačko-travničko područje: jajački, travnički, prusački i mrkonjički ansambl, hram boga Mitre, Citadela Starog grada,

Sahat Kula, Medvjed kula, džamija Esmesultanije, rimsko nalazište u Divićanima, vodenice na Plivi, stare tvrđave Ključ, Bočac, Vinac, Soko i Prusac, groblje u Rostovu, planinski, seoski ansambl na Korićanima i Imljanima, katakombe i toranj Sv. Luke u Jajcu, antičko naselje u Šipovu, nekropola stećaka u Bistrici i Kuprešanima i stećaka i krstača u Ratu, katoličko groblje u Gučkoj Gori, Omerbega i Mulalića kuća i skupne manifestacije na Imljanima i u Podmilačju.«

U stavu 7. iza riječi »Vrnograč« dodaju se riječi: »Sokolac i arheološko nalazište Ripač kod Bihaća, Fethija džamija u Bihaću te«, a iza riječi »Petrovac« u zagradi, dodaju se riječi: »i Jesenica«.

Stav 9. mijenja se i glasi:

»Fočansko područje: kompleks Nacionalnog parka« Sutjeska, fočanski, čajnički i srebrenički ansambl, most i Redžepagića kula u Višegradu, manastir Dobrun i Hercegova crkva u Sopotnici, tvrđava Samobor, Todevac, Prilep, Dobrun, Most na Žepi i spomen obelisk u Rudom, te skupne manifestacije na Preljući i Tjentištu.«

U stavu 10. iza riječi »ansambl« dodaju se riječi: »ruralni ansambl Zmijanje, memorijalni kompleks Donja Gradina i spomenički kompleks Korčanica na Grmeču«.

001 Stav 11. mijenja se i glasi:

»Dobojsko-tuzlansko područje: srednjovjekovne tvrđave Tešanj, Doboj, Maglaj, Dobor i Gradačac, centar Brčkog i kuća u Bijeloj, manastiri Lomnice sa kompleksom iz NOB-a, Ozren, Tavana, Vezuza i Liplje, stare tvrđave u Zvorniku i Srebreniku, džamija u Kušletu i Maglaju, spomenici Revolucije u Trnovi, Spomen-park Vukosavci, stećci iz Đurdevika, Redeljca, Ularica, Vručice i sela Beše kod Zavidovića, kuća Mare Popović u Gračanici, rimski građevinski kompleks oko ušća Usole, skupne manifestacije u Donjoj Trnovi, Šekovićima i Presjeci.«

XXXV

U drugom dijelu u tački 2.6. u stavu 1. iza alineje 6. dodaje se nova alineja koja glasi:

»- radi što efikasnije zaštite ljudi i materijalnih dobara u ratnim uslovima, prilikom donošenja prostornih i urbanističkih planova, potrebno je razraditi pitanje sklanjanja stanovništva i materijalnih dobara. Izgradnja skloništa i drugih zaštitnih objekata koji će se graditi za slučaj neposredne ratne opasnosti mora se sagledavati u sklopu uređenja teritorije Bosne i Hercegovine i prostora gradova i drugih naseljenih mjesta. Odgovarajući prostorni i urbanistički planovi treba da sadrže osnove za izgradnju skloništa, posebno javnih, kao i urbanističke mjere zaštite, što se postiže pravilnim razmještajem stambeno-komunalnih, industrijskih i drugih značajnih objekata, kako bi se štetni efekti ranih dejstava sveli na što manju mjeru.«

Iza dosadašnje alineje 7. koja postaje alineja 8. dodaje se nova alineja devet koja glasi:

»- u slučaju neposredne ratne opasnosti obezbijediti fizičku i tehničku zaštitu značajnih kulturno-istorijskih spomenika, predmeta i arhivske građe od posebne kulturno-istorijske vrijednosti, kao i vrijedne naučne rezultate;«

Dosadašnja alineja 8. postaje alineja 10.

XXXVI

U drugom dijelu u tački 2.7. u stavu 4. riječi: »Iz tabele (osnovna namjena) vidi se da se« brišu se, a iza riječi »predviđa« dodaje se riječ »se«.

Stav 7. briše se.

U stavu 8. riječi: »u tolikoj mjeri« brišu se.

U stavu 9. alineji 1. riječi: »daljim radom na ovom prostornom planu i primjenom i donošenjem Dugoročnog društvenog plana Bosne i Hercegovine detaljnije izučiti«, zamjenjuju se riječima: »daljim radom na prostornom planiranju i primjenom Dugoročnog društvenog plana Bosne i Hercegovine za period od 1986. do 2000. godine dosljednije primjenjivati«.

U alineji 2. riječi: »opština i grada Sarajeva« brišu se.

XXXVII

U drugom dijelu iza tačke 2.7. dodaje se nova tačka 2.8. i novi st. 1, 2. i 3, koji glase:

»2.8. Grafički prilozi Prostornog plana

Prostorni plan Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 2000. godine, pored tekstualnog dijela, sadrži grafički dio prezentiran na 9 tematskih karaktera u razmjeri 1:200.000, i to:

- Korištenje prostora;
- Drumski, željeznički, vodni i vazdušni saobraćaj;
- Mineralna bogatstva i pojave mineralnih, termalnih i termomineralnih voda;
- Prirodne i kulturno-istorijske vrijednosti;
- Vodoprivreda i energetika;

- Telekomunikacije, PTT i RTV saobraćaj;

- Hipsometrijska skala;

- Poljoprivredno i šumsko zemljište i

- Projekcija prostornog uređenja.

Grafički prilozi Prostornog plana Bosne i Hercegovine izlažu se na stalni javni uvid kod republičkog organa uprave nadležnog za poslove urbanizma.

Na zahtjev društveno-političke zajednice nadležni republički organ dostaviće izvod iz grafičkog dijela Prostornog plana Bosne i Hercegovine za odnosno područje opštine.

XXXVIII

U trećem dijelu u tački 1. st. 2, 3. i 4. zamjenjuju se novim stavom koji glasi:

»U skladu s tim u periodu od 1982. do 1986. godine izvršene su odgovarajuće izmjene i dopune sljedećih zakona: Zakona o prostornom uređenju, Zakona o građevinskom zemljištu, Zakona o premjeru i katastru nekretnina, Zakona o zaštiti i korištenju poljoprivrednog zemljišta, Zakona o zaštiti i korištenju kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa, Zakona o komasaciji i Zakona o utvrđivanju privredno nedovoljno razvijenih područja u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini u periodu od 1986. do 1990. godine. Potrebno je nastaviti poslove na usklađivanju zakonske regulative sa politikom prostornog uređenja i zaštite čovjekove sredine utvrđene u ovom planu.«

Dosadašnji st. 2. do 13. postaju st. 2. do 11, a iza dosadašnjeg stava 14, koji postaje stav 12. dodaje se novi stav 13. koji glasi.

»U skladu sa opredjeljenjima iz Društvenog dogovora o zaštiti i unapređivanju čovjekove sredine i uređivanju prostora u SFRJ, takođe je potrebno:

- rješavati probleme zaštite i unapređivanja čovjekove sredine i korištenja i uređivanja prostora i obezbijediti da sve osnovne organizacije udruženog rada i njihove asocijacije i društveno-političke zajednice u srednjoročnim i dugoročnim planovima, društveno-ekonomskog i prostornog razvoja daju odgovarajuće mjesto i zaštiti i unapređivanju čovjekove sredine i uređivanju prostora i obezbijediti njihovo dosljedno sprovođenje;

- donijeti programe zaštite i unapređivanja čovjekove sredine u okviru razvojnih planova i stvarati uslove za njihovo ostvarivanje;

- donijeti novelirane postojeće propise značajne za zaštitu i unapređivanje čovjekove sredine i uređivanje prostora;

- prostornim i urbanističkim planovima obezbijediti racionalno korištenje prostora i prirodnih resursa i stvarati uslove za ostvarivanje planova;

- u odgovarajuće zakone ugraditi obavezu ocjenjivanja uticaja razvoja na čovjekovu sredinu u fazi planiranja, investiranja i upravljanja i mjere da se nepoželjne posljedice uklone;

- propisima i dogovorima obezbijediti da troškovi unapređivanja čovjekove sredine i njene zaštite od štetnih uticaja djelatnosti osnovnih organizacija udruženog rada, kao i otklanjanje nastalih šteta u sredini budu sastavni dio troškova njihovog poslovanja;

- da dio dohotka radne organizacije, namijenjen za zaštitu i unapređivanje čovjekove sredine, bude oslobođen poreza i da predstavlja osnovu za kreditne i druge olakšice;

- analizirati organizovanost na nivou Bosne i Hercegovine u oblasti zaštite i unapređivanja čovjekove sredine i uređivanja prostora i donijeti mjere za njihovo unapređivanje kao i za kadrovsko jačanje stručnih organa, organa uprave i društvenih tijela,

- utvrditi i obezbijediti vođenje katastra emisije zagađujućih materijala i katastra kvaliteta čovjekove sredine; nakon donošenja jedinstvenih kriterijuma za praćenje stanja po jedinstvenoj metodologiji i jedinstvenim pokazateljima, uskladiti vođenje katastra na nivou zemlje;

- preispitati postojeće prostorne i urbanističke planove sa stanovišta zaštite i unapređivanja čovjekove sredine i opština-rodne odbrane, a prilikom donošenja novih planova obezbijediti da zaštita i unapređivanje čovjekove sredine budu integralni dio tih planova;

- preispitati i druge konkretne upravne, ekonomske i tehnološke mjere radi sprečavanja degradacije i otklanjanja već nastalih šteta.«

XXXIX

U trećem tijelu u tački 2. u stavu 2. na kraju teksta iza tačke dodaje se novi tekst koji glasi:

»Obzirom da je do sada urađeno 50 opštinskih karata upotrebne vrijednosti zemljišta, potrebno je da opstale opštine obezbijede izradu ovih karata za svoje područje do 31. 12. 1990. godine. Radi obezbjeđenja zemljišta za njegovu osnovnu funkciju razvoja poljoprivredne i šumske proizvodnje potrebno je vršiti njegovu zaštitu od zagađivanja. U tom smislu, prethodno je neophodno utvrditi stanje zagađenosti zemljišta, prvenstveno u izrazito zagađenim sredinama registrovati izvor zagađivanja te pristupiti sanaciji i rekultivaciji zemljišta. Isto tako na nivou Bosne i Hercegovine potrebno je organizovati rad na zaštiti zemljišta u cjelini, utvrđivanju plodnosti zemljišta

ta, rekultivaciji, ispitivanju zagađenosti, izradi jedinstvene metodologije za izradu karata upotrebne vrijednosti poljoprivrednog zemljišta, kao i rad na izradi tih karata.

U stavu 3. na kraju teksta rečenica, briše se.

XL

U trećem dijelu u tački 3. stav 3. briše se.

U stavu 4. riječ »ovih« zamjenjuje se riječju »prostornih«.

St. 5, 6, 7. 8 i 9. brišu se.

U stavu 11. riječi: »izraditi obavezu jedinstvenu metodologiju za pripremanje i donošenje prostornih planova svih nosilaca prostornog planiranja.« zamjenjuju se riječima: »do sljednog primjenjivati uputstva o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji za pripremu i izradu prostornih i urbanističkih planova.«.

Stav 12. mijenja se i glasi:

»Podaci i informacije koje se obezbjeđuju u društvenom sistemu informisanja služe udruženim i organizovanim radnicima, radnim ljudima i građanima za ostvarivanje njihovog ukupnog društveno-ekonomskog položaja, kao i za ostvarivanje uticaja i odlučivanja o pitanjima prirodnih izvora i uslova korištenja prostora u Bosni i Hercegovini. U tom smislu subjekti društvenog sistema informisanja na svim nivoima društvenog organizovanja će u skladu sa Zakonom o društvenom sistemu informisanja i Globalnim programom realizacije društvenog sistema informisanja (1987-1991), organizovati informacione sisteme u okviru kojih će se obezbijediti prikupljanje, obrada i iskazivanje podataka i informacija koji se odnose naročito na ostvarivanje politike prostornog razvoja i zaštite čovjekove okoline, racionalno i efikasno korištenje prirodnih i drugih resursa Republike i time doprinositi njenom bržem materijalnom i društvenom razvoju Bosne i Hercegovine.«.

St. 13. i 14. zamjenjuju se novim stavom koji glasi:

»Radi ostvarivanja uslova za uspješno nastavljanje rada na prostornom uređenju i zaštiti čovjekove sredine u Bosni i Hercegovini, potrebno je:

- u skladu sa opredjeljenjima iz Prostornog plana Bosne i Hercegovine i Dugoročnog društvenog plana Bosne i Hercegovine za period od 1986. do 2000. godine o potrebi uspostavljanja i povezivanja informacionog sistema u oblasti prostornog uređenja i zaštite čovjekove sredine, radi prelaska na kvalitetniji, savremeniji i brži način prostornog i urbanističkog planiranja i ostvarivanja tih planova, pristupiti izradi metodološkog postupka i programa prikupljanja, obrade, prezentacije i distribucije svih relevantnih podataka za prostorno i urbanističko planiranje i zaštitu čovjekove sredine. Ovakav sistem informacije nužno je uklopiti u jedinstven sistem informisanja i obezbijediti ažurno praćenje stanja u cilju preduzimanja konkretnih mjera za provođenje i inovaciju prostornih i urbanističkih planova;

- nastaviti istraživanje prostornih mogućnosti Bosne i Hercegovine, ali ne samo fizičkih struktura i sistema, nego i usklađivanje cjelokupnog materijalnog, tehničkog i tehnološkog razvoja, sa njihovim uticajima na sredinu, život i zdravlje ljudi, kako bi se usmjerio budući razvoj i našla adekvatna rješenja za saniranje negativnih posljedica brzog tehnološkog razvoja na sredinu čovjeka;

- obezbijediti materijalnu osnovu za izradu prostorno-planske dokumentacije, kadrovsko jačanje i organizaciono osposobljavanje opštinskih organa uprave nadležnih za poslove prostornog uređenja, a posebno u odnosu na kvalifikacionu strukturu;

- u toku pripreme, izrade i donošenja prostornih planova opština, prostornih planova za područje više opština, prostornih planova posebnih područja i urbanističkih planova, obezbijediti njihovo usklađivanje sa politikom utvrđenom u Prostornom planu Bosne i Hercegovine;

- obzirom da su poslovi prostornog i urbanističkog planiranja i prostornog uređenja, u skladu sa zakonom, poslovi od posebnog društvenog interesa, podsticati rad postojećih institucija registrovanih za izradu prostornih i urbanističkih planova, te iznaći mogućnosti njihovog boljeg organizovanja;

- u skladu sa načelom kontinuiteta planiranja, pripremanja, donošenja i ostvarivanja srednjoročnih i dugoročnih društvenih planova i programa razvoja, te naučnim i stručnim istra-

živanjima, vršiti izmjene i dopune, odnosno inovaciju Prostornog plana Bosne i Hercegovine.

Dosadašnji st. 4, 10, 11, 12. 13. i 14. postaju st. 3, 4, 5, 6, 17.

XTI

Ovlašćuje se Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine da utvrdi prečišćeni tekst Prostornog plana Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 2000. godine.

XLII

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SRBiH«.

SKUPŠTINA SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

S broj 409
28. jula 1988. godine
Sarajevo

Predsjednik
Vijeća opština,
Nikola Selak, s. r.

Predsjednik
Vijeća udruženog rada,
Ibrahim Havić, s. r.

Predsjednik
Društveno-političkog vijeća
Ljubica Lazić, s. r.

299

Na osnovu člana 304. stav 1. tač. 7. i 13. Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, a u saglasnosti s Amandmanom XIII, tačka 7. alineja 4. i tač. 5. i 10. na Ustav Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, a u skladu sa Društvenim planom Bosne i Hercegovine za period od 1986. do 1990. godine, Skupština Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici Vijeća udruženog rada održanoj 24. maja 1988. godine, na sjednici Društveno-političkog vijeća održanoj 24. maja 1988. i na sjednici Vijeća opština održanoj 24. maja 1988. godine i Skupština Saveza samoupravnih interesnih zajednica usmjerenog obrazovanja i vaspitanja Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 1. marta 1988. godine, donose

DUGOROČNI PROGRAM

RAZVOJA MREŽE SREDNJIH ŠKOLA DO 2000. GODINE

Programom dugoročnog razvoja mreže srednjih škola do 2000. godine utvrđuju se dugoročni ciljevi i zadaci razvoja mreže srednjih škola sa stanovišta programske usmjerenosti, kapaciteta i teritorijalnog rasporeda srednjih škola, a u skladu sa društvenim potrebama i mogućnostima, demografskom prognozom i politikom u oblasti zapošljavanja.

Program dugoročnog razvoja mreže srednjih škola služi samoupravnim interesnim zajednicama srednjeg usmjerenog obrazovanja i vaspitanja i društveno-političkim zajednicama kao društveno dogovorena osnova za donošenje vlastitih programa razvoja mreže srednjih škola.

OPŠTI PRISTUP

Program dugoročnog razvoja mreže srednjih škola je završni planski dokument dugoročnog razvoja srednjeg usmjerenog obrazovanja i vaspitanja. Iako se u osnovi zasniva na pravcima utvrđenim Planom razvoja srednjeg obrazovanja i vaspitanja, mreža srednjih škola nije samo komponenta obrazovnog sistema, nego je neposredno uvjetovana ekonomskim, socijalnim i demografskim razvojem uže sredine, odnosno ukupnim društveno-ekonomskim razvojem šire društveno-političke zajednice. Naša dosadašnja iskustva u planiranju razvoja obrazovanja i vaspitanja kao i drugih društvenih djelatnosti još uvijek se zasnivaju na metodama i instrumentariju planiranja razvoja društveno-političkih zajednica. Društvenim planom Republike utvrđuju se ciljevi i zadaci koje treba ostvariti u planskom periodu, a planovima razvoja obrazovanja ovi ciljevi se šire razrađuju, pretežno na osnovu analize dostignutih kvantitativnih pokazatelja, a nedovoljno sa stanovišta naučno

zasnove prognoze budućeg razvoja, osobito kvalitativnih promjena. Do zaokreta u odnosu na ovakvu praksu dolazi početkom 80-ih godina, kada se u Društvenom planu Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 1985. godine jače naglašava potreba usklađivanja razvoja srednjeg obrazovanja sa zahtjevima privrede. Značaj kvalitativnih promjena u razvoju mreže srednjih škola naročito naglašavaju zaključci 13. sjednice CKSKBiH, Rezolucija IX Kongresa SKBiH i Dugoročni društveni plan Bosne i Hercegovine, a sa stanovišta da će stalni napredak nauke, tehnike i tehnologije uticati na kvalitativne promjene u strukturi obrazovanja i povećane potrebe za višim stepenom obrazovanja, a javljaće se nova i transformisati postojeća zanimanja.

Iz društvenih opredjeljenja i dugoročnih ciljeva ukupnog društveno-ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine proizašla je metodologija za izradu Dugoročnog programa razvoja mreže srednjih škola, a prema sljedećem:

Kadrovske potrebe i na njima zasnovana obrazovna politika su dinamične, podliježu promjenama sadržine obrazovanja, profila kadrova, dinamici i obimu potreba zavisno od kretanja na tržištu, promjena u tehnologiji i u proizvodnoj orijentaciji, stepenu korištenja kapaciteta itd. Pored toga, u savremenom svijetu smanjuju se vremenske razlike između naučnih, tehničkih i tehnoloških otkrića i njihove masovne praktične primjene. Proizvodnja, promet i usluge relativno brzo mijenjaju odnose u proporcijama angažovanja radne snage: nestaje ranijih, i javljaju se nova zanimanja, novi profili kadrova i novi edukativni zadaci u vezi s tim. Značajne promjene relevantne za planiranje obrazovanja unosi brz razvoj u oblasti informatike, koja dobija sve veći značaj, kako u proizvodnji, tako i u cijeloj organizaciji društva.

Mreža škola je relativno statična, sporo se izgrađuje u materijalnom smislu (nastavni kadar, prostorni kapaciteti i oprema) i u strukturalnom smislu (nastavni planovi i programi, udžbenici). Stoga, racionalnom mrežom može se smatrati onaj raspored kapaciteta koji na optimalno ekonomičan način može za društvo i porodicu (na društveno verifikovanim standardima), obuhvatiti odgovarajući dio populacije procesom edukacije, a da se zasniva na: razvijenosti i dominantnom rasporedu proizvodnih kapaciteta i institucija društvenih djelatnosti; srednjoročnim i dugoročnim kadrovskim potrebama udruženog rada; dosadašnjoj uspješnosti pojedinih srednjih škola u realizaciji ciljeva i zadataka vaspitno-obrazovnog rada; realnim mogućnostima društva da obezbijedi materijalne, kadrovske i prostorne uslove i opremu za ostvarivanje obrazovnih funkcija, a prema ciljevima pojedinih etapa ukupnog društvenog razvoja.

Zbog toga, Plan mreže srednjih škola nije istovjetan sa planom obrazovanja kadrova, već je jedan od elemenata planiranja, opšti organizaciono-institucionalni okvir efikasnog samoupravnog planiranja. S tog stavišta, utvrđivanje mreže srednjih škola jeste dio usaglašavanja društvene nadgradnje da bude u funkciji osnovnog društveno-ekonomskog, znači samoupravnog i planskog odnosa.

I - OCJENA DOSTIGNUTOG NIVOA RAZVOJA MREŽE SREDNJIH ŠKOLA U BOSNI I HERCEGOVINI

Na osnovu dosadašnjih rezultata u ostvarivanju socijalističkog samoupravnog preobražaja usmjerenog obrazovanja i vaspitanja mogu se dati sljedeće ocjene o provođenju ciljeva i zadataka koji neposredno utiču na razvoj mreže srednjih škola:

1. Naporima cijele društvene zajednice Bosne i Hercegovine stvoreni su kapaciteti srednjih škola (osnovni prostorni i kadrovski uslovi i oprema) koji omogućavaju upis u srednju školu svih završenih učenika osnovne škole koji žele da nastave školovanje

2. Uspješno se ostvaruju glavni idejni ciljevi reforme srednjeg obrazovanja, čime je prevladan dualizam naslijeđen iz građanskog društva, a koji su izražavale, s jedne strane, gimnazije - škole koje pripremaju polaznike isključivo za daljnje nastavljanje školovanja, a s druge strane, škole učenika u privredi - usmjerene da pripremaju izvršioce u radnom procesu.

3. Planskim usmjeravanjem upisa u srednje škole ostvaren je jedan od strateških ciljeva reforme srednje škole - promjena strukture mreže srednjih škola u korist kapaciteta za obrazova-

nje kadrova proizvodnih zanimanja. Odnos broja učenika koji se obrazuju za proizvodna zanimanja prema broju učenika za neproizvodna zanimanja promijenjen je sa 52% : 48% u 1979. godini na 80% : 20% u 1985. godini.

4. Upisnom politikom u proteklom srednjoročnom periodu ostvaren je i drugi od značajnih ciljeva reforme srednjeg usmjerenog obrazovanja - izmijenjena je struktura srednjih škola sa stanovišta trajanja školovanja. U 1979. godini, 63% srednjih škola imalo je četiri razreda, a u 1985. godini, odnos je bio skoro obratan, jer je broj učenika za zanimanja III stepena prema broju učenika IV stepena iznosio 65% : 35%.

Pri izradi regionalnih programa razvoja mreže srednjih škola ovaj odnos treba preispitati, naročito u regionima gdje se na III stepenu obrazovanja školuje veći broj učenika od republičkog prosjeka. Takva opredjeljenja su u nekim sredinama bila uzrokovana više društvenom restriktivnom politikom finansiranja obrazovanja i nepovoljnim materijalnim položajem obrazovanja u odnosu na druge djelatnosti udruženog rada, nego što su stvarni izraz kadrovskih potreba.

5. Na osnovu nekih zakonskih odredbi, nedosljednosti u sprovođenju propisa i društveno dogovorenih stavova, kao i ekstenzivne razvojne politike koju su vodile samoupravne interesne zajednice srednjeg usmjerenog obrazovanja, a podržavale ili inicirale društveno-političke zajednice, sa orijentacijom da se u okvirima uže teritorije obezbijedi školovanje kadrova za skoro sve struke, formirana je usitnjena i neracionalna mreža srednjih škola, kako sa stanovišta prosječnog kapaciteta srednjih škola, tako i broja struka za koje se obrazuju kadrovi u jednoj školi. Kao glavni uzroci takvog stanja mogu se naznačiti sljedeći:

a) Društvenim dogovorom o bližim mjerilima za samoupravno organizovanje organizacija udruženog rada usmjerenog obrazovanja i vaspitanja, koji su 1981. godine zaključili Izvršno vijeće Skupštine SRBiH, Vijeće saveza sindata BiH, Privredna komora BiH i Savez SIZ usmjerenog obrazovanja i vaspitanja BiH, utvrđeno je da se u srednjoj školi ostvaruje obrazovanje za više zanimanja u okviru jedne struke, ili za više zanimanja u okviru dvije, odnosno najviše četiri struke (prema tadašnjoj nomenklaturi od 41 struke). U proteklom srednjoročnom periodu sve SIZ srednjeg usmjerenog obrazovanja i vaspitanja i veliki broj srednjih škola kršile su ovu društveno dogovorenu odredbu. U 1981. godini, 43% srednjih škola organizovalo je obrazovanje za više od 4 struke, i to, po pravilu, raznorodne struke, a bilo je škola koje su organizovale obrazovanje i za 16 struka. Kršenje odredbi ovog društvenog dogovora od strane srednjih škola uz saglasnost društveno-političke zajednice i samoupravne interesne zajednice srednjeg usmjerenog obrazovanja (koja je finansirala takve škole), jedan je od glavnih uzroka sadašnje neracionalne mreže srednjih škola.

b) Zakonom o srednjem usmjerenom obrazovanju i vaspitanju iz 1979. godine utvrđeno je da se srednja škola može osnovati ako ima dovoljan broj učenika za najmanje 2 odjeljenja, a da se odjeljenje može formirati za najmanje 18 učenika. Prema tome, Zakonom je utvrđeno da se srednja škola može osnovati za najmanje 108 učenika (III stepen), odnosno 144 učenika (IV stepen). Izmjenama i dopunama Zakona o srednjem usmjerenom obrazovanju i vaspitanju iz 1986. godine, utvrđeno je da srednja škola mora imati najmanje 12 odjeljenja, čime je najmanji kapacitet srednje škole povećan na 216 učenika. Međutim, istovremeno je omogućeno da se u takvoj srednjoj školi organizuje obrazovanje za 2, izuzetno 3 struke. To praktično znači da se obrazovanje za jednu struku može organizovati sa po jednim odjeljenjem, odnosno za 54 učenika (III stepen) ili za 72 učenika (IV stepen).

Sa ovako niskim polaznim planskim elementima nije moguće formirati racionalnu mrežu srednjih škola.

c) Zakonom o srednjem usmjerenom obrazovanju i vaspitanju utvrđeni su uslovi i postupak za dobijanje saglasnosti za vršenje vaspitno-obrazovne djelatnosti na srednjem stupnju. Izvan zakonskih odredbi, u praksu je uveden institut »privremene verifikacije«, koji školama, za koje je inspekcijским uvidom utvrđeno da nisu ispunile Zakonom utvrđene uslove za organizovanje nastave na srednjem stupnju obrazovanja, omogućava da organizuju tu nastavu i izdaju svjedočanstva isto kao i škole koje su ispunile Zakonom propisane uslove. U

1985. godini, od ukupno 230 srednjih škola bilo je 55 ili 24% privremeno verifikovanih škola.

U cilju racionalizacije mreže srednjih škola neophodno je ukinuti institut »privremene verifikacije«, s tim da takve škole ne mogu upisivati nove učenike dok ne ispune Zakonom utvrđene uslove za organizovanje obrazovanja na srednjem stepenu, odnosno dok se programima razvoja ne utvrdi dugoročna programska usmjerenost takvih škola. Poslove verifikacije trebalo bi obaviti prije početka upisa u 1987/88. školsku godinu, kako bi se na osnovu rezultata verifikacije, a u skladu sa principima i kriterijima utvrđenim ovim programom, donijeli i programi razvoja mreže srednjih škola na području samoupravnih interesnih zajednica srednjeg usmjerenog obrazovanja i vaspitanja.

d) U nastojanju da se formalno udovolji propisima, a da se zadrži veći broj struka za koje jedna škola organizuje obrazovanje, došlo je do osnivanja većeg broja osnovnih organizacija udruženog rada u slučajevima gdje za to nema društvenog opravdanja. Veći dio odredbi koje se odnose na samoupravno interesno organizovanje srednjih škola, kao i svih drugih društvenih djelatnosti, mehanički je prenesen iz oblasti samoupravnog interesnog organizovanja materijalne proizvodnje, tako da ne izražava specifičnost zadataka vaspitno-obrazovne ustanove, a zahtijeva značajna finansijska sredstva i kadrove za provođenje takve organizovanosti, umjesto da se raspoloživa sredstva usmjere na funkcionalne potrebe srednje škole.

Sa pedagoškog, društvenog i ekonomskog stanovišta nije opravdano da sve srednje škole, bez obzira na veličinu (kadrovi, finansijska sredstva, prostor i oprema), osposobljavaju kao pravne i ekonomske subjekte. Neophodno je iznalaziti takva rješenja samoupravnog organizovanja koja će svakoj obrazovno-vaspitnoj cjelini (struka) omogućiti stručno-programsku i pedagoško-vaspitnu autonomiju (stručni kolegijalni organi), a objedinjavati sve zajedničke nastavne i upravne funkcije (zajedničke opšteobrazovne osnove i kadrovi koji ih realizuju, održavanje i modernizacija prostora i opreme, zajedničke razvojne i administrativno-finansijske službe, investicioni fondovi i drugo).

6. Zakonom o srednjem usmjerenom obrazovanju i vaspitanju iz 1979. godine predviđeno je da se dio stručne nastave i praktičan rad organizuju prvenstveno u proizvodnim pogonima organizacija materijalne proizvodnje. U vrijeme donošenja Zakona to je značilo da se praktična nastava za oko 240.000 učenika srednje škole organizuje u proizvodnim pogonima koji su u to vrijeme zapošljavali oko 600.000 radnika. Danas je situacija nešto povoljnija, jer je broj učenika srednje škole smanjen na oko 190.000, a broj zaposlenih u neposrednoj proizvodnji povećan na oko 800.000 zaposlenih.

Ova zakonska odredba je najslabija tačka u pretpostavljenom radno-organizacionom procesu ostvarivanja koncepta nove srednje škole. I pored smanjivanja broja učenika srednje škole, a povećanja broja zaposlenih u neposrednoj materijalnoj proizvodnji, još uvijek ne postoje realni uslovi da udruženi rad materijalne proizvodnje na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine u cijelosti preuzme edukativne funkcije organizovanja dijela stručne nastave i praktičnog osposobljavanja kadrova srednje stručne spreme.

7. Zakonom o srednjem usmjerenom obrazovanju i vaspitanju utvrđeno je da vaspitno-obrazovna organizacija srednjeg usmjerenog obrazovanja može organizovati jedno ili više odjeljenja izvan svog sjedišta, na zahtjev organizacije udruženog rada za čije potrebe obrazuje kadrove, uz saglasnost osnivača i odgovarajuće samoupravne interesne zajednice srednjeg usmjerenog obrazovanja i vaspitanja. Na osnovu ove zakonske odredbe, u Bosni i Hercegovini su organizovana dva isturena odjeljenja srednjih škola: u Ljubinju, gdje se obrazuje 92 učenika za dvije struke i u Kalinoviku gdje se obrazuje 132 učenika također, za dvije struke.

Sa stanovišta racionalizacije mreže srednjih škola nužno je preispitati navedenu zakonsku odredbu, s tim da »isturena odjeljenja« mogu organizovati nastavu iz zajedničkih vaspitno-obrazovnih osnova, a da se organizacija stručnog programa nastave može organizovati samo u školama koje su u cijelosti (nastavni kadar, prostor, oprema i uslovi za izvođenje praktičnog dijela nastave) osposobljene za realizaciju stručnih programa obrazovanja na drugom stepenu. U skladu s tim, sadaš-

nja isturena odjeljenja treba ili drugačije organizovati ili ukinuti.

8. U posljednjih pet godina u Bosni i Hercegovini se stalno povećava broj učenika koji nakon upisa u I razred, ili nakon završenog I razreda srednje škole, ne nastavljaju školovanje. Broj ovih učenika porastao je sa značajnih 20% u 1981. godini, na upozoravajućih 27% u 1985. godini. Ocjenjuje se da su to učenici koji ne mogu savladati zajedničke vaspitno-obrazovne osnove u srednjem obrazovanju. S druge strane, u posljednjih pet godina evidentna je potpuna nezainteresovanost omladine za upis na I i II stepen srednjeg obrazovanja.

Pošto se za učenike koji nakon I razreda ne nastavljaju školovanje angažuje 10% od ukupnih potencijala srednjeg obrazovanja (kadar, prostor, oprema i materijalna sredstva), neophodno je, uz selekciju pri upisu u srednje škole, uvesti nove oblike obrazovanja za rad za dio srednjoškolske populacije koji nije u mogućnosti da savlada zajedničku vaspitno-obrazovnu osnovu srednjeg obrazovanja. Daljnje zadržavanje sadašnjeg stanja dovodi do neracionalnog korištenja, ionako ograničenih, društvenih izdvajanja za djelatnost srednjeg obrazovanja, kao i do odgađanja zapošljavanja dijela omladine koja je ličnim psiho-fizičkim karakteristikama opredijeljena za zanimanja I i II stepena složenosti zanimanja.

II - PLANSKI PRINCIPI ZA UTVRĐIVANJE PROGRAMA RAZVOJA MREŽE SREDNJIH ŠKOLA

U razvoju mreže škola postoje zakonitosti od kojih treba polaziti - za formiranje jedne škole potrebno je da se izvrše velike kadrovske, materijalne i organizacione pripreme i treba da protekne nekoliko godina do pojave prvih generacija kadrova. Razumljivo, potrebno je još više vremena da škola postane savremena nastavno-vaspitna organizacija od koje se mogu očekivati odgovarajući edukativni i vaspitni rezultati.

Brojni su činioci koji utiču na izgrađivanje racionalne i funkcionalne mreže srednjih škola. Njihovo uvažavanje u procesu koncipiranja mreže škola eliminisae praksu da se škole otvaraju i priširuju pretežno pod jakim demografskim pritiscima i nedovoljno definisanim interesima organizacija udruženog rada. Bitni elementi na kojima treba graditi funkcionalnu mrežu srednjih škola jesu: (1) naučno-tehnološki razvoj, (2) povezivanje obrazovanja i rada, (3) kadrovske potrebe i politika u oblasti zapošljavanja, (4) društvena sredina i (5) programsko-pedagoška usmjerenost srednjih škola.

II 1. Naučno-tehnološki razvoj

Naučno-tehnološka revolucija mijenja ciljeve, sadržaj i metode obrazovanja. Obrazovanje postaje način življenja i ostvaruje se tokom čitavog radnog vijeka. Naučno-tehnička dostignuća omogućavaju nove tehnologije obrazovanja, a stalne promjene tehnologije u proizvodnji i drugim oblicima ljudskog rada, usmjeravaju obrazovanje za svijet rada koji je u stalnim promjenama. Iz savremenog svijeta gube se uslovi u kojima je obrazovanje moglo da ograniči svoje ciljeve na pripremu radne snage jednom za čitav život. Tehničko-tehnološki razvoj traži promjenu kadrovske strukture u privredi. Te promjene imaju za posljedicu ubrzan rast proizvodnje, pojavu novih proizvoda i razvoj novih djelatnosti, mijenjanje organizacije rada u velikim privrednim sistemima. Sve to zahtijeva brze i krupne promjene u kvalifikacionoj strukturi kadrova, a to, opet, traži i izmjenu strukture obrazovnih potreba i načina obrazovanja. Takvim zahtjevima može odgovarati sistem obrazovanja, koji se zasniva na širokom opštem obrazovanju, koje postepeno čovjeka uvodi u najrazličitije oblasti ljudske djelatnosti. Viši stepen integrisanog opšteg obrazovanja odgovara perspektivnom razvoju moderne nauke, a vezan je i za promjene u ljudskoj djelatnosti.

Tokovi naučnog i tehničko-tehnološkog napretka snažno utiču na kadrovske potencijale, njihovo obrazovanje i zapošljavanje. U tom kontekstu, pri formiranju mreže srednjih škola potrebno je imati u vidu i sljedeće:

- Promjene u proizvodnim procesima do kojih dolazi sporim i parcijalnim uvođenjem novih tehnologija ne zahtijevaju radikalne promjene u obrazovnom sistemu. Kadrovske potrebe izazvane takvim, djelimičnim promjenama mogu se uspješ-

no rješavati prekvalifikacijom i zapošljavanjem u srodnoj djelatnosti.

Uvođenje procesa za brzi transfer informacija, robotizacija i uvođenje kompjuterskih sistema za automatsko upravljanje tehnološkim procesima zahtijevaju radnike koji su osposobljeni da prevladaju logičnim shvatanjem zakonitosti proizvodnog procesa, a to znači da raste potreba za fundamentalnim obrazovanjem u toku redovnog školovanja i opredjeljenja za permanentnim obrazovanjem u toku radnog vijeka.

Šire korištenje sistema automatizacije u svim sferama društvenog rada ima različite posljedice na razvoj obrazovanja - smanjuju se potrebe za kadrovima tradicionalnih zanimanja, a povećavaju potrebe za novim profilima kadrova. U svakom slučaju, uvođenje visokoautomatizovanih tehnologija utiče na razvoj obrazovanja time što snažno podstiče procese transfera radne snage, prekvalifikacije, promjene statusa i načina rukovođenja.

Šira primjena vrhunskih rezultata naučno-tehnološkog razvoja u zemljama na srednjem stepenu ekonomskog razvoja dovodi do polarizacije kadrovske strukture sa izraženom potrebom za visokostručnim i specijaliziranim stručnim kadrovima i relativno većom potrebom za radnicima sa nižim kvalifikacijama. Takva kretanja zaoštravaju teškoće u zapošljavanju kadrova sa srednjom stručnom spremom.

Ubrzana primjena rezultata tehničko-tehnološkog razvoja zahtijeva promjenu strukture mreže srednjih škola i promjenu lokacija za realizaciju pojedinih stručnih programa obrazovanja. Zbog toga je za optimalan raspored kapaciteta srednjih škola i struka koje se u njima izučavaju neophodno prethodno utvrditi kako će se uvoditi nove tehnologije i gdje će takvi proizvodni kapaciteti biti locirani. S tog stanovišta, svaka grana djelatnosti morala bi utvrditi dugoročne planske ciljeve i osnovne parametre prestrukturiranja u određenim fazama razvoja, na osnovu kojih obrazovanje treba da utvrđuje odgovarajuće konsekvence za vlastiti razvoj.

II 2. Povezivanje obrazovanja i rada i mreža srednjih škola

Izgrađivanje racionalne i funkcionalne mreže srednjih škola u tijesnoj je vezi sa procesom samoupravnog povezivanja obrazovanja i rada. Povezivanje ove dvije sfere društvenog rada pretpostavlja i obezbjeđuje duboke unutrašnje promjene i odlučujući je faktor preobražaja cjelokupnog sistema i politike obrazovanja i vaspitanja. Povezivanje, takođe, bitno utiče na strukturalne, funkcionalne, programske i organizacione odnose i uslove razvoja i reprodukcije i obrazovanja i rada. Sadašnje neracionalnosti u mreži srednjih škola proizašle su najvećim dijelom iz činjenice da razvoj obrazovanja u određenoj struci, odnosno vaspitno-obrazovnoj organizaciji, nije zasnovan na ekonomsko-socijalnim i pedagoškim analizama iz kojih su trebali nastati standardi i ekonomsko-pedagoški normativi. Taj se razvoj u mnogim sredinama nije zasnivao i temeljio na skladu obrazovnih i kadrovskih potreba i realnim materijalnim mogućnostima društva zbog čega danas imamo brojne neracionalnosti sa nepoželjnim posljedicama po obrazovanje i po udruženi rad.

Na području povezivanja obrazovanja i rada ne mogu se očekivati značajniji rezultati ukoliko se razvoj obrazovanja u svakoj srednjoj školi, po obimu i strukturi, ne bude planirao ni ostvarivao u najtješnjoj vezi sa obimom i strukturom udruženog rada i njegovim prostornim razmještajem na području gdje djeluje vaspitno-obrazovna organizacija. Škola utemeljena obimom i programskim usmjerenjem na kadrovskim potrebama udruženog rada ima sve pretpostavke za kvalitetno povezivanje sa udruženim radom (razmjena kadrova, realizacija programa stručno-teorijske nastave i programa praktične nastave s proizvodnim radom, obrazovanje polaznika, ulaganja u opremu i učila i slično).

Međusobno udruživanje škola istih ili srodnih programa treba realizovati u različitim modelima povezivanja od opštine do regije i Republike. Međusobno povezane obrazovne organizacije treba dalje povezivati sa postojećim asocijacijama udruženog rada, pri čemu treba stalno imati u vidu da samoupravno povezivanje obrazovanja sa radom u materijalnoj proizvodnji i sa drugim društvenim djelatnostima predstavlja trajan i vrlo složen posao. Povezivanje obrazovanja i rada bolje ostvaruju škole sa homogenim programskim sadržajem, pa je

zbog toga opravdano forsirati razvoj škola koje su organizovane na principu jedna škola - jedna struka.

II 3. Kadrovska politika i potrebe u oblasti zapošljavanja

Politika u oblasti zapošljavanja je temeljna odrednica razvoja mreže srednjih škola, kao i obima, vrste i programske usmjerenosti u svakoj školi. Stručno obrazovanje ima svoje društveno opravdanje samo pod uslovom da vodi zapošljavanju. Ono tada motivise, pobuđuje i angažuje intelektualne i fizičke snage mladih i otvara im prostor za vlastito potvrđivanje i afirmisanje. Stoga je nemoguće uspješno izgrađivati sistem stručnog obrazovanja i mrežu srednjih škola nezavisno od mogućnosti za zapošljavanje. U sadašnjim uslovima privređivanja ekonomskog razvoja, primijenjenim metodama i tehnikama izrade planova kadrova u osnovnim organizacijama udruženog rada, teško je dobiti sigurne polazne osnove za planiranje mreže škola, jer:

- veći dio udruženog rada nije ekonomski zainteresovan za obrazovanje potrebnih kadrova, pošto u uslovima visoke nezaposlenosti može da vrši izbor potrebnih kadrova, bez posebnih ulaganja u njihovo stručno obrazovanje;

- kadrovske projekcije udruženog rada najvećim dijelom izražavaju sadašnje potrebe, koje nisu saobražene sa pravcima budućeg tehničko-tehnološkog razvoja i skoro uopšte ne sadrže potrebe za novim profilima kadrova, koji treba da prevladaju budućim tehnološkim procesima, zasnovanim na drugačijem od sadašnjeg odnosa fizičkog i umnog rada. Pri planiranju mreže srednjih škola treba, pored pokazatelja planova kadrova, razmotriti sadašnju strukturu zaposlenih i nezaposlenih lica prema struci za koju su obrazovani. Ovo polazište daje određen stepen sigurnosti u planiranju realnih pravaca razvoja mreže jer se krupne promjene u strukturi udruženog rada ne dešavaju ni brzo ni radikalno. Razumljivo da je ovom polazištu potrebno dodati i sve elemente koji proizlaze iz planova razvoja organizacija udruženog rada i promjena koje se očekuju u području tehnološkog razvoja, a vezane su za razvoj kadrova u smislu proširene ili umanjene reprodukcije. Sa stanovišta zapošljavanja, mrežu srednjih škola određuje dominantan razmještaj grana privrede i većih organizacija udruženog rada. Sistem veza i odnosa između srednjih škola i organizacija udruženog rada jednostavnije se uspostavlja ako su one locirane na istom prostoru. To bi trebalo da bude temeljni princip za razmještaj srednjih škola, te utvrđivanje njihovog kapaciteta i programske usmjerenosti. Za obezbjeđenje redovne kadrovske reprodukcije na 600 zaposlenih određenog stručnog profila potrebno je obrazovati godišnje oko 30 učenika. U slučaju da se u dugoročnom planu razvoja određene djelatnosti predviđa povećanje broja zaposlenih, upisnom politikom se planira povećanje broja učenika, a u skladu sa predviđanjima o povećanom broju za zapošljavanje. Ako je u regiji zaposlen manji broj radnika određene struke, onda se razvoj obrazovanja planira na bazi integrisanja kadrovskih potreba za dvije ili više regija. Takav pristup omogućava da se programi nekih struka, zavisno od potreba za reprodukcijom kadrova, planiraju i realizuju u svim regijama, drugi u nekoliko regija, a neki samo na jednoj lokaciji u Republici. Na taj način stvorile bi se mogućnosti da se obrazovanje ne vrši po inerciji i da se smanje izraženi problemi suficitarnosti i deficitarnosti kadrova pojedinih profila.

II 4. Društvena sredina i mreža srednjih škola

Društveni aspekt mreže srednjih škola u značajnoj mjeri određuje potrebe regionalnog razvoja, prije svega one koje se odnose na suštinske elemente socijalne politike društva. Prema tome, lokacija srednje škole ima značajnu ulogu kako u razvoju užeg teritorijalnog područja, tako i njegove šire okoline. Pedagoški i socijalni razlozi potvrđuju nastojanja da učenik što duže živi u svojoj porodici i domicilnoj sredini. Otuda i zahtjev da se o lokaciji srednje škole ne odlučuje jednostrano, samo sa stanovišta ekonomskih faktora razvoja, već se mora uzeti u obzir i demografski faktor, naročito populacija od 15 do 18 godina, kao i potrebe i interesi društvenog i kulturnog razvoja u datoj sredini. Praksa pokazuje da se učenici u pretežnom broju (preko 80% populacije za srednje obrazovanje), opredjeljuju za obrazovanje u najbližoj srednjoj školi, bez obzira na obim kadrovskih potreba u datoj sredini i bez obzira na nji-

hove želje, sklonosti i psiho-fizičke mogućnosti za savladavanje određenog programa. Međutim, u naraslom neskladu mogućnosti za zapošljavanje, ekonomskih mogućnosti društva i obrazovnih želja omladine, moraju se iznalaziti rješenja kojima će se postepeno prevladati prisutna protivvrjednica situacija. S tog stanovišta mora se prihvatiti polazni princip da niti jedna regija u Republici, pa ni ona najveća i ekonomski najrazvijenija, ne može imati sve vrste srednjih škola jer to dovodi do neracionalnih kapaciteta i slabi ionako nedovoljnu materijalnu osnovu srednjeg obrazovanja. U slučajevima kada se zbog malih kadrovskih potreba u nekoj regiji ne može formirati, sa pedagoškog i ekonomskog stanovišta srednja škola racionalnog kapaciteta, regionalne potrebe treba usklađivati na međuregionalnom nivou, odnosno jedinstveno za područje Republike. U tom cilju se, kao jedan od značajnih faktora za formiranje racionalne mreže srednjih škola, moraju koristiti rješenja koja pružaju postojeća saobraćajna infrastruktura i raspoloživi kapaciteti domova za učenike. Sa stanovišta korištenja postojeće mreže savremenih saobraćajnica, gravitaciona područja srednjih škola treba postavljati tako da udaljenost između dvije srednje škole (opštinska središta ili prigradska naselja) omogućući učeniku da u okviru tri sata obavi putovanje od kuće do škole i obratno. Pri tome, režim saobraćaja treba prilagođavati režimu nastave u pojedinim srednjim školama. Ako u navedenim vremenskim intervalima prevoza učenika nije moguće formirati racionalnu mrežu srednjih škola za čijim su kadrovima ograničene potrebe udruženog rada, onda raspored takvih srednjih škola treba vršiti na osnovu raspoloživih kapaciteta domova za učenike, prvenstveno u regionalnim centrima.

II 5. Programska usmjerenost srednjih škola

Na programsku usmjerenost srednje škole, a time i na razvoj mreže srednjih škola, bitno utiču savremeni razvoj i njegovi zahtjevi prema obrazovanju. U procesu demokratizacije obrazovanja mijenja se uloga škole, mijenja se uloga nastavnika u vaspitno-obrazovnom procesu, uvode se nove službe (pedagog, psiholog, socijalni radnik, lekar), intenzivira se proces povezivanja obrazovanja i rada, prenose se neke obrazovne funkcije na organizacije udruženog rada, otklanja se stroga granica između obrazovanja učenika i polaznika (odraslih), sve više raste značaj i uloga permanentnog obrazovanja itd. Sve te promjene traže da se škola osposobi: za kvalitetnu funkcionalnu saradnju sa udruženim radom, za unošenje savremenije organizacije rada i inovacija u nastavu i za modernizaciju svoje ukupne djelatnosti i razvijanje jačeg interesa učenika, roditelja i javnosti za njen cjelokupan rad. U osnovi, radi se o zahtjevu za fleksibilnom školom sa široko oblikovanim i međusobno povezanim stručnim programima, koji obezbjeđuju horizontalnu i vertikalnu prohodnost, uključivanje u rad i nastavak obrazovanja.

Usitnjeni i međusobno nepovezani stručni programi uzrokuju neracionalnu mrežu škola, nesposobnu da napušta klasičnu organizaciju rada i da se otvara prema radnoj i društvenoj svojini. Od savremene škole se traži fleksibilnost koja pretpostavlja visok stepen unutrašnje organizovanosti škole, stručne i angažovane kadrove, osposobljene za prilagođavanje organizaciji škole, materijalnih i kadrovskih potencijala, kooperativnim odnosima sa udruženim radom i brzim promjenama koje se dešavaju u tehnologiji i društveno-ekonomskom razvoju.

Poseban zahtjev prema školi je da se njen vaspitno-obrazovni rad transformiše u pravcu korištenja drugih izvora sticanja znanja (tvornica, institut, radionica, biblioteka, sredstva informisanja), kako bi procesi učenja i procesi društvenog rada postali komplementarni. Promjene u školi ne smiju biti improvizacija, zato je u školu potrebno vratiti eksperimentalnu metodu provjere inovacija. Sigurnost u valjanost promjene biće veća ako je ona prethodno istraжена i ako su rezultati istraživanja potvrdili njenu opravdanost.

S obzirom da je škola osnovni konstitutivni elemenat školske mreže, to je njeno racionalno utemeljenje uslov i pretpostavka izgrađivanja racionalne i funkcionalne mreže škola. U tom kontekstu, značajno je definisati glavne parametre sa stanovišta: (1) kapaciteta, (2) programske usmjerenosti i (3) samoupravnog organizovanosti srednje škole.

Kapacitet srednje škole je određen Zakonom o srednjem usmjerenom obrazovanju i vaspitanju, tako da srednja škola

ne može imati manje od 12 odjeljenja. Ovaj zahtjev ne obezbjeđuje racionalnost u mreži škola, budući da je predviđen najmanji broj učenika u odjeljenju 18, pa je moguće da postoji škola i sa 216 učenika. Savremenim pedagoškim standardima određuje se kao optimalan kapacitet škola od 500 do 900 učenika, a praktična iskustva pokazuju da u ovim okvirima škola može uspješno i na racionalan način realizovati obrazovno-vaspitne funkcije.

Škole sa malim brojem odjeljenja ekonomski su neracionalne, jer je za mali broj učenika potrebno obezbijediti kompletne materijalne i kadrovske uslove za verifikovan rad. Cijena stvaranja tih uslova je visoka po jednom učeniku, a koristi je mali broj učenika. Škole malog kapaciteta teško mogu uspješno realizovati pedagošku funkciju. Zbog malog broja odjeljenja i učenika pretežan broj nastavnika nema u takvim školama poslova i zadataka za puno radno vrijeme. Bez stalnog nastavnog kadra, koji duže djeluje u školi i sredini, bez kompletnih stručnih organa koji rade u kontinuitetu, škola ne može formirati svoju fizionomiju i afirmisati se kao uspješna obrazovna organizacija. Po pravilu, ove škole imaju i heterogenu obrazovnu strukturu (više struka), što ukupnu situaciju čini još složenijom.

Škole sa velikim brojem učenika, takođe, nemaju pedagoškog opravdanja, a takve škole ni u ekonomskom pogledu ne pokazuju prednosti u odnosu na škole optimalne veličine. U velikim školama teško dolazi do izražaja individualnost učenika i nastavnika, teže je u njima postaviti i realizovati optimalnu organizaciju rada.

S obzirom na sadašnje kapacitete srednjih škola u Bosni i Hercegovini, koji su realna osnova od koje se mora polaziti u razvojnim dokumentima, u procesu racionalizacije mreže srednjih škola trebalo bi ostvariti sljedeće:

- da najmanji kapacitet srednje škole iznosi od 360 do 480 učenika, odnosno 12 do 16 odjeljenja sa prosječno 30 učenika. Škole sa najmanjim kapacitetom trebalo bi da obrazuju samo kadar za umjetničku struku;

- da optimalan kapacitet srednje škole iznosi od 720 do 960 učenika, odnosno 24 do 32 odjeljenja sa prosječno po 30 učenika. Škole optimalnog kapaciteta trebalo bi da obrazuju učenike za jednu ili dvije srodne struke (zavisno od programskog usmjerenja), s tim da se za svaku struku organizuju najmanje četiri paralelna odjeljenja;

- da najveći kapacitet srednje škole iznosi od 1.080 do 1.440 učenika (prema programskom usmjerenju), odnosno 36 do 48 odjeljenja sa prosječno 30 učenika. Škole sa najvećim kapacitetom mogle bi izuzetno da organizuju obrazovanje za treću struku, s tim da se za svaku struku organizuju najmanje četiri paralelna odjeljenja sa prosječno 30 učenika.

Stvarni problem racionalizacije mreže srednjih škola u Bosni i Hercegovini nisu nedovoljni kapaciteti srednjih škola prema ukupnom broju učenika, već usitnjenost kapaciteta za obrazovanje iz jedne struke. Zbog toga je, mjerama za racionalizaciju mreže srednjih škola, neophodno ova dva parametra dovoditi u međuzavisne relacije.

Heterogena programska usmjerenost u velikom broju srednjih škola predstavlja jedan od najizraženijih oblika ekstenzivnosti u ovoj djelatnosti. Ovakva praksa najviše pogađa stručnu nastavu za koju nisu obezbijedjeni odgovarajući kabineti za stručno-teorijsku, a ni radionice i drugi uslovi za praktičnu nastavu sa proizvodnim radom.

U ovom dijelu nastave u cjelini ima dosta improvizacije, zbog čega je u procesu oblikovanja mreže srednjih škola potrebno preduzeti odgovarajuće mjere i aktivnosti za promjenu stanja u ovom području.

Stihijom uvođenju novih struka, osim demografskih pritisa, značajno je doprinio i pogrešno shvaćen zahtjev za fleksibilnošću srednje škole, tako da se od srednje škole često zahtijeva da reaguje na dnevne narudžbe udruženog rada.

Zakonom o srednjem usmjerenom obrazovanju i vaspitanju predviđeni broj struka koji maksimalno može imati jedna škola (3), sporno je pitanje i racionalizacije mreže škola. Problem broja struka imao bi sasvim druge dimenzije kada bi veći broj organizacija udruženog rada materijalne proizvodnje bio kadrovski, organizaciono i prostorno osposobljen kao edukativni punkt za realizaciju programa stručnog obrazovanja. U tom slučaju mogle bi egzistirati škole sa heterogenom obrazovnom strukom, budući da u programima srednje škole prevla-

dava zajednička vaspitno-obrazovna osnova, koju je racionalno integrisati za više struka. Međutim, kako je realna situacija u udruženom radu daleko od mogućnosti da udruženi rad preuzme u cijelosti edukativne funkcije u stručnom pripremanju kadrova, to je pitanje broja struka i broja učenika u njima, iz pedagoških, kadrovskih, prostornih i ekonomskih razloga, potrebno rješavati na svrsishodniji način.

Samoupravno organizovanje srednjih škola značajno utiče na opšte karakteristike mreže srednjih škola. U ovom području dominantna su dva tipa srednjih škola: radne organizacije bez osnovnih organizacija udruženog rada i radne organizacije sa osnovnim organizacijama udruženog rada. U 1985/86. školskoj godini, 230 srednjih škola bilo je samoupravno organizovano u 151 radnoj organizaciji, od čega je bilo 105 radnih organizacija bez osnovnih organizacija udruženog rada i 46 radnih organizacija sa 125 osnovnih organizacija udruženog rada.

U dosadašnjoj praksi ni jedan od navedenih oblika organizovanja nije pokazao prednost u odnosu na drugi oblik. U značajnim područjima rada srednjih škola (ostvarivanje obrazovno-vaspitnih ciljeva, dalji razvoj socijalističkih samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa i ekonomičnost poslovanja), radne organizacije sa osnovnim organizacijama udruženog rada ne izdvajaju se rezultatima u odnosu na radne organizacije bez osnovnih organizacija udruženog rada. Glavni razlog za sadašnje stanje jeste praksa da radna organizacija u srednjem usmjerenom obrazovanju ne izvršava razvojne funkcije (objedinjeni su samo finansijsko-računovodstveni poslovi), a vitalne funkcije realizuju osnovne organizacije udruženog rada. Takva organizacija samo poskupljuje djelatnost, a često dovodi do poremećaja odnosa između pojedinih osnovnih organizacija udruženog rada.

II 6. Opšti principi i kriteriji za utvrđivanje programa dugoročnog razvoja mreže srednjih škola

Polazeći od bitnih činilaca za izgrađivanje racionalne i funkcionalne mreže srednjih škola, kao i od stavova i opredjeljenja sadržanih u društveno-političkim dokumentima, moguće je izdvojiti sljedeće: (a) principe i (b) kriterije, prema kojima treba vršiti planiranje prostorne raspoređenosti srednjih škola i organizovanje stručnog obrazovanja u srednjem usmjerenom obrazovanju u narednom dugoročnom periodu.

a) Principi

Planiranje mreže srednjih škola i teritorijalnu raspoređenost srednjih škola treba temeljiti na sljedećim principima:

1. Planiranim potrebama za kadrovima sa srednjim obrazovanjem u organizacijama udruženog rada, u drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama i potrebama građana koje

ji rade vlastitim sredstvima rada;

2. Planiranim potrebama ukupnog društveno-ekonomskog razvoja određenog područja i prostornoj lokaciji dominantnih oblasti rada, pri čemu treba posebno uzimati u obzir budući tehničko-tehnološki razvoj;

3. Objedinjavanju obrazovnih potreba za više društveno-političkih zajednica i njihovoj realizaciji u područjima gdje je najveća koncentracija odgovarajućih kapaciteta udruženog rada, naročito materijalne proizvodnje;

4. Zahtjevu da srednja škola, po pravilu, cjelovito realizuje stručne programe jedne struke, izuzetno dvije, a škole velikog kapaciteta najviše tri srodne struke;

5. Mogućnosti da se u sredinama sa malim brojem učenika, a koje nemaju razvijen udruženi rad materijalne proizvodnje, organizuje obrazovanje samo za zajedničku vaspitno-obrazovnu osnovu i zajedničku osnovu struke. Pri tome, samoupravne interesne zajednice srednjeg usmjerenog obrazovanja i vaspitanja i srednje škole koje organizuju ovakva isturena odjeljenja dužne su da obezbijede u matičnoj školi savladavanje osnova stručnog obrazovanja. Nakon uspješnog savladavanja zajedničkih vaspitno-obrazovnih osnova, matične škole dužne su da takvim učenicima, sa područja drugih opština, omoguće odgovarajuće stručno obrazovanje;

6. Mogućnosti da se u školama većeg kapaciteta koje obrazuju kadar samo za jednu struku, realizuju svi vidovi obrazovanja (obrazovanje učenika, polaznika, obrazovanje uz rad i iz rada i permanentno obrazovanje);

7. Obezbijeđenim kadrovskim, materijalnim i organizacionim pretpostavkama i dosadašnjim rezultatima vaspitno-obrazovne organizacije u uspješnoj realizaciji programa određene struke;

8. Obrazovnim željama i sklonostima omladine za određenom vrstom stručnog obrazovanja u mjeri u kojoj je to društveno moguće i ekonomski opravdano;

9. Većoj koncentraciji broja čenika i odjeljenja po jednom mjestu na kojem se organizuje stručno obrazovanje, i to, naročito, u strukama koje obrazuju kadrove za društvene djelatnosti;

10. Raspoloživim kapacitetima domova za učenike i organizovanom prevozu učenika, kao i mjerama socijalne politike.

b) Kriteriji

Imajući u vidu navedene principe, kao i zahtjeve koji se odnose na optimalan kapacitet, programsku usmjerenost i primjerenu samoupravnu organizaciju, utvrđuju se sljedeći kriteriji za organizovanje srednje škole i formiranje mreže srednjih škola:

1. Na 500 zaposlenih radnika u udruženom radu određene struke, škola upisuje jedno odjeljenje, odnosno 34 učenika. Podrazumijevaju se zaposleni iste struke u koju se učenici upisuju, i to na područja za koje je škola planom razvoja određena da obrazuje kadrove (opština, područje samoupravne interesne zajednice srednjeg usmjerenog obrazovanja ili Republike). Ovdje treba dodati i sve kadrovske potrebe koje sadrže tekući srednjoročni i dugoročni planovi razvoja organizacija udruženog rada, zapošljavanje na području drugih regija, republika i u inostranstvu kao i broj koji nastavlja obrazovanje (18%).

Pored učenika koji se upisuju po kriteriju 500 zaposlenih, izuzetno u područjima koja po ovom osnovu ne mogu realizovati planirani rast obuhvata generacije zbog niske stope zaposlenosti, a imaju izražen demografski faktor, omogućava se upis dodatnog broja učenika u obimu koji će voditi postepenom obuhvatu generacije od 15 do 18 godina od najmanje 80% u 1990. do najmanje 90% u 2000. godini;

2. Smatra se da je učeniku društveno omogućeno pravo na obrazovanje u srednjoj školi ukoliko organizovanim prevozom može u okviru 2,5 sata obaviti putovanje od kuće do škole i obratno;

3. Putem domova za učenike, mjerama socijalne politike i političkom stipendiranja treba omogućiti obrazovanje učenicima koji u mjestu stanovanja nemaju srednje škole, odnosno koji u okviru 2,5 sata ne mogu obaviti putovanje od kuće do škole i obratno;

4. Planiranje razvoja obrazovanja (otvaranje škola, uvođenje nove struke i zanimanja), treba vršiti za period od najmanje 5 godina, što podrazumijeva upis najmanje pet generacija;

5. Srednje škole koje ne ispunjavaju zakonom i drugim društvenim dokumentima propisane uslove za verifikovan rad ne mogu obrazovati učenike.

III - PRAVCI DUGOROČNOG RAZVOJA MREŽE SREDNJIH ŠKOLA U BOSNI I HERCEGOVINI

Dugoročnim društvenim planom Bosne i Hercegovine za period od 1986. do 2000. godine kao osnovni zadatak u daljem razvoju mreže srednjih škola postavlja se podsticanje procesa udruživanja i racionalizacije i prevazilaženje paralelizma u razvoju vaspitno-obrazovne djelatnosti. Ove zadatke moguće je ostvariti, prvenstveno, uspostavljanjem društveno-ekonomskih odnosa zasnovanih na unapređivanju slobodne razmjene rada i intenziviranjem neposredne razmjene rada sa cjelinom udruženog rada materijalne proizvodnje i drugih društvenih djelatnosti. Društvenim planom Bosne i Hercegovine za period od 1986. do 1990. godine, kao neposredni zadaci u tekućem srednjoročnom periodu naznačeni su sljedeći zadaci: poboljšanje kvaliteta i efikasnosti obrazovanja, preispitivanje mreže srednjih škola i nastavak poslova na racionalizaciji struka i zanimanja, kako bi se na tim osnovama stvarali uslovi za programsku specijalizaciju i brzo povezivanje srednjih škola sa organizacijama udruženog rada materijalne proizvodnje i drugih djelatnosti. U praktičnim mjerama upisne politike, treba zadržati dostignuti odnos između zanimanja III i IV stepena složenosti.

III 1. Društveno-ekonomske pretpostavke dugoročnog razvoja mreže srednjih škola

Dokumentima reforme srednjeg obrazovanja bilo je predviđeno uvođenje obrazovanja za pojedine struke i zanimanja u skladu sa kadrovskim potrebama i potrebama tehničko-tehnološkog razvoja udruženog rada u odgovarajućoj sredini. Ovi stavovi u praksi nisu respektovani, tako da su u prvi plan došli subjektivni interesi građana i društveno-političkih zajednica. Reformom srednjeg usmjerenog obrazovanja trebalo je osigurati da se uz odgovarajuće organizacije udruženog rada, koje raspolažu najsavremenijom tehnologijom, organizuje i odgovarajuće stručno obrazovanje. Međutim, već samo fizičko postojanje neke organizacije udruženog rada u nekoj sredini, bez obzira na stepen njenog tehnološkog nivoa i kadrovskog stanja, bio je dovoljan motiv da se u toj sredini zasnue obrazovanje za određenu struku i zanimanja. U nekim sredinama organizovano je stručno obrazovanje, a da u toj sredini i nema odgovarajućih organizacija udruženog rada, znači ni mogućnosti povezivanja obrazovanja i rada. Zbog toga je došlo do neujednačenosti u razvoju obrazovanja, padu kvaliteta, do velikog porasta nezaposlenih sa stručnim kvalifikacijama itd.

U planovima razvoja obrazovanja nisu na konsekventan način iskazani obim, vrsta i struktura obrazovnih potreba, njihova usklađenost sa dugoročnim i tekućim potrebama organizacija udruženog rada, pa se po jednoj liniji (teritorijalno-demografskoj) razvijala mreža srednjih škola, a po drugoj (proizvodno-tehnološkoj) formirale potrebe za kadrovima.

Policentrični sistem razvoja srednjeg obrazovanja uslovio je i zadržavanje zatečenih društveno-ekonomskih odnosa, odnosno dalju egzistenciju postojećeg sistema samoupravnog organizovanja na teritorijalnom principu, premda je Zakonom riješeno da se samoupravne interesne zajednice srednjeg usmjerenog obrazovanja organizuju na funkcionalnom principu. Srednje obrazovanje umesto da izađe iz krize, ponovo je došlo u krizu.

Da bi se prevladalo sadašnje stanje, neophodno je obezbijediti otvorenost škola, organsku i funkcionalnu povezanost škole sa najrazvijenijim, u tehničko-tehnološkom smislu, organizacijama udruženog rada, i to putem neposrednog povezivanja i neposredne razmjene rada.

Neposrednim sporazumijevanjem i dogovaranjem vaspitno-obrazovne organizacije i zainteresovane organizacije udruženog rada utvrdivale bi profile, obim (broj učenika), trajanje obrazovanja, nivo znanja sa kojim treba da raspolažu učenici u određenom zanimanju, materijalno-tehničke i pedagoške uslove vaspitno-obrazovnog rada, kao i naknadu za taj rad u skladu sa dogovorenim elementima u samoupravnoj interesnoj zajednici. Neposredna razmjena rada mogla bi se ostvarivati na dva načina: samoupravnim sporazumima korisnika i vaspitno-obrazovne organizacije, ili putem posebnih, funkcionalnih interesnih zajednica.

Neposredna razmjena rada aktualizira problem samoupravne organizacije srednjoškolskih centara. Priroda sporazumijevanja ukazuje na potrebu udruživanja i samoupravnog povezivanja onih škola i centara koji sa istim udruženim radom razmjenjuju rad, bez obzira na kojoj teritoriji djeluju. Samoupravni sporazumi o neposrednoj razmjeni rada trebalo bi da postanu uslov za verifikaciju škola i da predstavljaju osnov za sticanje dijela dohotka za ostvarivanje zajedničkih programskih osnova putem samoupravne interesne zajednice.

Sa stanovišta stvaranja osnove za razvoj slobodne razmjene rada značajno je i pitanje izbora modela samoupravne organizacije srednje škole. Pri tome je vrlo važno obrazovnu organizaciju optimalno dimenzionirati u pogledu kapaciteta, sadržajnog povezivanja s udruženim radom, korišćenja proizvodnih i obrazovnih kapaciteta, racionalnog i ekonomičnog korišćenja pratećih zajedničkih službi i drugo. Iz navedenog proizilazi da je optimalno dimenzionirana obrazovna organizacija sa specijalizovanim programskim usmjerenjem veoma pogodna za udruživanje i dohodovno povezivanje sa odgovarajućim organizacijama udruženog rada materijalne proizvodnje i drugih oblasti rada. Pri razmatranju samoupravne organizacije srednjih škola koje obrazuju kadrove za dvije ili tri struke, treba iznailaziti oblike koji će obezbijediti: centralizaciju razvojnih i upravnih funkcija na nivou radne organizacije, ili drugom obliku organizovanja, integraciju funkcija koje se odnose na zajedničku vaspitno-obrazovnu osnovu i autonomnost nastavno-pedagoških

funkcija koje se odnose na specifične stručne programe (radna jedinica ili drugi sličan oblik organizovanja).

III 2. Polazni kvantitativni elementi za planiranje dugoročnog razvoja mreže srednjih škola

Dugoročnim društvenim planom Bosne i Hercegovine za period od 1986. do 2000. godine predviđa se povećanje obuhvata generacija svim vidovima obrazovanja – posebno srednjim obrazovanjem, koje treba da postane prosječan nivo obrazovanja.

Dugoročnim društvenim planom utvrđeni su sljedeći kvantitativni elementi u razvoju srednjeg obrazovanja:

Populacija od 15 do 18 godina smanjiće se sa 320.000 u 1985. godini na oko 288.000 u 2000. godini.

Obuhvat srednjoškolske populacije treba da se poveća sa 75% u 1985. godini, na 80% u 1990. godini i 90% od srednjoškolske populacije u 2000. godini.

Broj učenika srednje škole, uz ostvarenje planiranog obuhvata, iznosiće 1990. godine oko 200.000 učenika, a do 2000. godine treba da se poveća na oko 260.000 učenika.

Srednju školu završice, prema procjenama Dugoročnog društvenog plana od 1986. do 2000. godine ukupno 870.000 učenika, od toga 270.000 učenika u periodu od 1986. do 1990. godine.

Projekcija kadrovskih potreba do 2000. godine polazi od ciljeva i zadataka ukupnog društveno-ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine. Shodno tome, predviđa se prosječna stopa zapošljavanja od 2,6% godišnje. Planiranom stopom zapošljavanja, ukupan broj zaposlenih porastao bi sa 249 u 1985. godini na 300 zaposlenih na 1.000 stanovnika u 2000. godini. Broj zaposlenih sa I do V stepena složenosti zanimanja treba da se poveća za 41% odnosno:

Učešće zaposlenih sa I do V stepenom u ukupnom broju zaposlenih u BiH

Stepen stručne spremlje	1985. godina		1990. godina		2000. godina	
	broj	%	broj	%	broj	%
I stepen	172.907	17,5	168.169	14,7	187.529	12,9
II stepen	174.094	17,6	184.371	16,1	215.151	14,8
III stepen	289.827	29,3	347.403	30,4	393.958	27,1
IV stepen	163.213	16,5	202.032	17,7	308.189	21,2
V stepen	70.231	7,1	93.378	8,2	123.566	8,5
Ukupno:	870.272	88,0	995.353	87,1	1.228.393	84,5

Dugoročni plan razvoja kadrovskih potreba predviđa porast u strukturi zaposlenih kadrova IV i V stepena složenosti zanimanja, a smanjenje učešća zaposlenih kadrova sa I, II i III stepenom složenosti zanimanja.

Po osnovu proširene kadrovske reprodukcije godišnje će se zapošljavati oko 31.000 novih radnika, a po osnovu prirodnog odliva oko 21.700 radnika godišnje, što čini ukupno zapošljavanje od oko 52.700 novih radnika godišnje. Ovome treba dodati i zapošljavanje po posebnim programima za dodatno zapošljavanje, kao i mogućnostima za zapošljavanje van područja Republike.

Upoređivanjem podataka o prosječnom godišnjem zapošljavanju radnika do 2000. godine (52.700 radnika, uz radnike koji će se zapošljavati prema programima dodatnog zapošljavanja i u područjima van Republike) i podataka o broju učenika koji će završiti srednje usmjerenom obrazovanje, može se konstatovati približna uravnoteženost očekivanog obima zapošljavanja i obima završavanja srednje škole. Međutim, krupan problem koji će se teško prevladati u narednom periodu predstavlja veliki broj nezaposlenih sa srednjom stručnom spremom iz prethodnog perioda.

Projekcija razvoja kadrova do 2000. godine, prema vrsti završene škole i stepenu složenosti zanimanja, pokazuje da će se u strukturi zaposlenih sa III stepenom ostvariti određeni rast u sljedećim strukturama: mašinskoj, elektrotehničkoj, tekstilnoj, šumarskoj, drvoprerađivačkoj, rudarskoj, hemijsko-tehnološkoj i poljoprivrednoj struci. Suprotno tome, predviđa se manji

pad učešća u strukturi zaposlenih u građevinsko-geodetskoj, ekonomsko-komercijalnoj i saobraćajnoj struci (drumski saobraćaj).

Dugoročna projekcija potreba za kadrovima IV stepena složenosti zanimanja predviđa u velikom broju struka postepeni strukturalni rast, što je pozitivno s obzirom na sadašnje stanje nezaposlenosti ovih kadrova. Kadrovi sa IV stepenom dominiraju među nezaposlenim u proteklom srednjoročnom periodu, i to sa najvećom stopom rasta u strukturi nezaposlenih. Smanjeno učešće u strukturi zaposlenih IV stepena složenosti zanimanja očekuje se u narednom periodu jedino u pravno-birotehničkoj i ekonomsko-komercijalnoj struci, a minimalno smanjenje u građevinsko-geodetskoj struci. Za V stepen složenosti zanimanja očekuju se približno iste tendencije, kao i u odnosu na kadrove IV stepena složenosti zanimanja.

Predviđanja iz Plana kadrova organizacija udruženog rada za period od 1986. do 1990. godine, ukazuju na iste trendove kao i projekcija kadrovskih potreba do 2000. godine. Iskazane potrebe u jednom broju struka imaju veće procentualno učešće u kadrovskim potrebama nego u strukturi zaposlenih (mašinska, elektrotehnička, poljoprivredno-prehrambena, hemijsko-tehnološka i rudarsko-geološka struka), dok su u drugim strukama te potrebe manje (pravno-birotehnička, prosvjetno-kulturološka, ekonomsko-komercijalna, zdravstvena, građevinsko-geodetska struka).

Sa stanovišta razvoja mreže srednjih škola značajno je analitički uporediti podatke o zaposlenim kadrovima prema stepenima složenosti zanimanja i podatke o kadrovskim potrebama osnovnih organizacija udruženog rada za period od 1986. do 1990. godine:

Kadrovska projekcija prema stepenu složenosti zanimanja (%)

Stepen stručne spremlje	Zaposleni 1985.	Kadrovskie potrebe 2000.	Srednje obrazovanje 1983/84.
I stepen	17,5	12,9	-
II stepen	17,6	14,8	2,9
III stepen	29,3	27,1	63,4
IV stepen	16,5	21,2	30,7
V stepen	7,1	8,5	-

Kadrovi I i II stepena značajno su zastupljeni u sadašnjoj strukturi zaposlenih, kao i u kadrovskim potrebama, ali neznatno u obrazovnom sistemu. To je jedno od najaktuelnijih pitanja racionalizacije mreže srednjih škola i srednjeg usmjerenog obrazovanja uopšte. Udruženi rad planira i zapošljava veliki broj kadrova I i II stepena. S druge strane, srednjoškolska omladina je potpuno nezainteresovana za upis u zanimanja I i II stepena, tako da se kadrovi sa završenim III i IV stepenom često moraju prekvalifikovati za poslove II stepena, što je društveno neprihvatljivo i neracionalno. Veliki procenat učenika se upisuje u III i IV stepen mimo potreba i realnih mogućnosti za zapošljavanje. Dio populacije koji se sada upisuje u III i IV stepen objektivno nema predznanja, sposobnosti i sklonosti da savlada programe tih stepena složenosti. Zbog toga se dešava da se između I i II razreda »izgubi« oko 27% učenika upisanih prethodne godine u I razred. Ti učenici gube nepotrebno vrijeme i ne stiču nikakve kvalifikacije. Istovremeno utiču na snižavanje kriterija ocjenjivanja, smanjivanje zahtjeva u odnosu na programske sadržaje, uprosječavanje generacije i zapostavljanje rada sa najboljim učenicima.

Obrazovanje kadrova IV stepena složenosti je, takođe, neizučeno pitanje. Njihovo učešće u strukturi zaposlenih je malo (16,5%), takođe, i u planovima kadrova za tekući petogodišnji period (17,7%). Istovremeno ovi kadrovi u obrazovnoj strukturi učestvuju sa blizu 31%. Posljedica je očigledna, i ovi kadrovi konstantno i u velikom broju, poslije završenog školovanja, umjesto u udruženi rad idu na zajednice za zapošljavanje.

III 3. Glavni zadaci Dugoročnog programa razvoja mreže srednjih škola do 2000. godine

Polazeći od stanja i karakteristika postojeće mreže srednjih škola u Republici, od principa i kriterija značajnih za njeno

oblikovanje, zatim od faktora koji bitno utiču na obim, programsku strukturu i prostornu raspoređenost srednjih škola, moguće je za naredni dugoročni period okvirno utvrditi zadatke čija bi uspješna realizacija doprinijela izgrađivanju racionalnije i funkcionalnije mreže obrazovnih institucija u djelatnosti srednjeg usmjerenog obrazovanja i vaspitanja. Realizacija postavljanih zadataka značila bi podizanje kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada, povećanje njegove efikasnosti, a predstavljala bi i odgovarajuću osnovu za uspješniji razvoj društveno-ekonomskih odnosa i razmjene rada u ovoj oblasti.

Dugoročnim programom utvrđuju se sljedeći glavni, zadaci na racionalizaciji mreže srednjih škola do 2000. godine:

1. Smanjivanje broja mjesta na kojima se organizuje obrazovanje po pojedinim strukama u vaspitno-obrazovnim organizacijama srednjeg usmjerenog obrazovanja u Republici;

2. Povećanje koncentracije broja učenika i odjeljenja po jednom mjestu obrazovanja kadrova u svim strukama;

3. Praćenje broja vaspitno-obrazovnih organizacija sa specijalizovanim programskom strukturom (jedna škola - jedna struka, ili jedna škola - jedno usmjerenje određene strukture);

4. Unapređivanje samoupravnog organizovanja vaspitno-obrazovnih organizacija i samoupravnog povezivanja i udruživanja unutar sistema usmjerenog obrazovanja i vaspitanja između organizacija udruženog rada srednjeg usmjerenog obrazovanja i radnih i složenih organizacija materijalne proizvodnje i drugih oblasti rada.

Realizacijom glavnih zadataka Dugoročnog programa razvoja mreže srednjih škola ostvariće se sljedeće promjene u srednjem obrazovanju:

1. U periodu do 2000. godine smanjiti broj mjesta na kojima se organizuje obrazovanje u svih 20 struka, sa sadašnjih 800 na 400 mjesta u 2000. godini ili za 50%. Ovaj zadatak treba realizovati u tri faze:

- a) prva faza, do kraja 1990. godine smanjiti broj obrazovnih mjesta sa 800 na 500 mjesta ili za 38%;
- b) druga faza od 1991. do 1995. godine, u kojoj treba smanjiti broj obrazovnih mjesta sa 500 na 450 mjesta ili za 44%;
- c) treća faza, od 1996. do 2000. godine, u kojoj treba smanjiti broj obrazovnih mjesta sa 450 na 400 mjesta ili za 50% u odnosu na početno stanje.

Realizacijom ovog zadatka obezbijediće se da do 2000. godine za svaku struku ima u prosjeku po 20 obrazovnih mjesta na području Republike, a svaka regija (ukoliko bi ostala ovakva organizacija samoupravnih interesnih zajednica) imala bi prosječno po 57 mjesta na kojima bi se organizovalo srednje usmjereno obrazovanje.

Ovaj broj mjesta bio bi dovoljan za stanovišta obezbjeđivanja mogućnosti ostvarivanja prava na srednje usmjereno obrazovanje najvećem dijelu populacije 15 do 18 godina, a stvorili bi se realniji izgledi da se obezbijedi odgovarajuća materijalna osnova rada ovoj djelatnosti.

Glavni nosioci realizacije ovog zadatka (samoupravne interesne zajednice usmjerenog obrazovanja, organizacije udruženog rada obrazovanja i drugih oblasti rada i društveno-političke zajednice) stvaraće uslove za ostvarivanje ovog zadatka koristeći se pri tome mjerama socijalne politike, organizovanim prevozom učenika i kapacitetima domova učenika.

2. Povećanje koncentracije broja učenika i odjeljenja po jednom mjestu obrazovanja ostvariće se dosljednom primjenom ustanovljenih kriterija. Naravno, treba ulagati napore da se ostvari veća koncentracija broja učenika i odjeljenja po jednom mjestu na kojem se organizuje stručno obrazovanje za kadrove društvenih djelatnosti.

3. Najprihvatljiviji oblik programskog organizovanja vaspitno-obrazovnog rada su specijalizovane organizacije koje obrazuju kadrove u jednoj struci ili u jednom usmjerenju određene struke. Prednost ovakvog programskog organizovanja je u tome što omogućava standardizaciju i unifikaciju nastavne opreme i učila, ujednačen stručni profil nastavnika i saradnika, kvalitetnije povezivanje s udruženim radom i slično.

Od ukupno 230 srednjoškolskih organizacija u 1986. godini samo 51 ili 22% ima homogenu programsku strukturu, dok su 197 polivalentne (mješovite) obrazovne organizacije, što se smatra najslabijim oblikom programskog organizovanja vaspitno-obrazovnog rada. Sadašnje stanje treba mijenjati tako da

se odnos specijalizovanih i polivalentnih (mješovitih) obrazovnih organizacija promijeni sa 22% : 78% na 40% : 60%. Proces prestrukturiranja u navedenom smislu trebao bi se završiti do kraja 1990. godine.

4. Samoupravno organizovanje vaspitno-obrazovnih organizacija i samoupravno povezivanje i udruživanje obrazovanja i drugih oblasti rada jedan je od bitnih uslova uspješnog ostvarivanja ciljeva obrazovanja i vaspitanja učenika i polaznika.

U samoupravnom organizovanju srednjih škola zastupljene su tri od ukupno šest modela organizovanja: radne organizacije sa osnovnim organizacijama udruženog rada, radne organizacije bez osnovnih organizacija udruženog rada i radne organizacije udružene u složene organizacije udruženog rada privrede. Nisu zastupljene: radne organizacije sa jedinicama udruženog rada, složene organizacije udruženog rada sastavljene od radnih organizacija usmjerenog obrazovanja (srednjeg, višeg i visokog) i zajednice osnovnih i radnih organizacija iste ili srodnih struka.

U ostvarivanju samoupravnog povezivanja i udruživanja u oblasti srednjeg obrazovanja, u narednom periodu treba, naročito, razmatrati sljedeće mogućnosti organizovanja:

a) Samostalne specijalizovane obrazovne organizacije, bez osnovnih organizacija i jedinica udruženog rada, koje će se kao samostalni i ravnopravni subjekti udruživati sa srodnim obrazovnim organizacijama i sa odgovarajućim organizacijama udruženog rada materijalne proizvodnje i društvenih djelatnosti;

b) Polivalentne (mješovite) obrazovne organizacije organizovane kao radne organizacije sa jedinicama udruženog rada u kojima će svaka jedinica udruženog rada imati autonomiju nastavno-pedagoških funkcija koje se odnose na stručne programe, a centralizaciju upravnih i razvojnih funkcija na nivou radne organizacije;

c) Radne organizacije sa osnovnim organizacijama udruženog rada koje imaju jedinice udruženog rada, s tim da se u radnoj organizaciji objedinjuje sve što je zajedničko (zajedničke opšteobrazovne osnove, zajedničke osnove struka, kadrove koji ih realizuju, prostorne kapacitete u kojima se ostvaruju, zajedničke stručne razvojne službe, zajedničke investicione i druge fondove, administrativno-finansijsku službu i dr.), a autonomno organizuju nastavne funkcije za realizaciju stručnih programa;

d) Složene obrazovne organizacije udruženog rada sastavljene od radnih organizacija srednjeg, višeg i visokog obrazovanja iste struke, ili od radnih organizacija iste struke u određenoj sredini, ili od mješovitih obrazovnih organizacija na nivou razvijenih gradskih i prigradskih sredina;

e) Složene organizacije udruženog rada sastavljene od organizacija udruženog rada materijalne proizvodnje i odgovarajućih obrazovnih organizacija sa različitim modalitetima, kao što su: radna organizacija koja u svom sastavu nema osnovnih organizacija udruženog rada udružuje se samoupravnim sporazumom sa osnovnom organizacijom udruženog rada materijalne proizvodnje u radnu organizaciju, a zatim u složenu organizaciju udruženog rada sa ostalim radnim organizacijama; radna organizacija koja u svom sastavu ima osnovne organizacije udruženog rada samoupravnim sporazumom sa osnovnom organizacijom udruženog rada materijalne proizvodnje udružuje se u poslovnu zajednicu, radi ostvarivanja zajedničkih interesa u obezbjeđenju kadrova i poslovanja;

f) Zajednica osnovnih i radnih organizacija formiranih udruživanjem obrazovnih organizacija istih ili srodnih struka (mašinske, tekstilne, zdravstvene i sl.), sa ciljem da predlažu promjene u nastavnim programima, mreži škola, da se dogovore o međusobnoj saradnji i povezivanju u realizaciji vaspitno-obrazovnog rada, da ujednačavaju elemente i kriterije politike upisa učenika, kriterije za vrednovanje vaspitno-obrazovnog rada i drugo.

Aktivnosti na unapređivanju samoupravne organizacije, samoupravnog povezivanja i udruživanja vaspitno-obrazovnih organizacija je trajan zadatak, koji će se realizovati u zajedničkoj aktivnosti organizacija udruženog rada materijalne proizvodnje i obrazovanja, kao i samoupravne interesne zajednice i organizacija udruženog rada drugih oblasti rada.

5. Polazeći od demografskih procjena i od društvenog opredjeljenja da srednje usmjereno obrazovanje bude pristupač-

no najvećem dijelu populacije od 15 do 18 godina, utvrđivaće se uspisna politika u srednje škole. Društvenim dokumentima predviđa se da će se u narednom periodu u III i IV stepen upisivati oko 60.000 svršenih osnovaca s tim da će se dio generacije blagom selekcijom usmjeravati na oblike obrazovanja koji se budu organizovali za sticanje zanimanja I i II stepena složenosti. Na osnovu plana kadrovskih potreba i plana učešća zaposlenih sa srednjom školom u ukupnom broju zaposlenih u 2000. godini upisnom politikom treba ostvariti sljedeće orijentacione odnose:

Redni broj	Naziv struke	Učešće u strukturi	Broj učenika
1.	Mašinska struka	24%	14.400
2.	Elektrotehnička struka	10%	6.000
3.	Rudarsko-geološka struka	3%	1.800
4.	Hemijsko-tehnološka struka	4%	2.400
5.	Metallurško-vatrostalna struka	2%	1.200
6.	Saobraćajna struka	4%	2.400
7.	Grafička struka	0,5%	300
8.	Građevinsko-geodetska struka	6%	3.600
9.	Šumarska i drvoprerađivačka struka	7%	4.200
10.	Poljoprivredno-prehrambeno-veterinarska struka	4%	2.400
11.	Tekstilna struka	7%	4.200
12.	Kožarska struka	3%	1.800
13.	Ekonomsko-komercijalna struka	8%	4.800
14.	Ugostiteljsko-turistička struka	4%	2.400
15.	Zdravstvena struka	3%	1.800
16.	Matematičko-fizičko-računarska struka	3%	1.800
17.	Pravno-birotehnička struka	3%	1.800
18.	Prosvjetno-kulturološko-prevodi-laćka struka	3%	1.800
19.	Umjetnička struka	0,5%	300
20.	Struka društvene samozaštite	1%	600
Ukupno:		100%	60.000

U skladu sa principima i kriterijima iz ovog dokumenta, planovima razvoja i planovima kadrovskih potreba organizacija udruženog rada, kao i podacima o strukturi zaposlenih i nezaposlenih, pri utvrđivanju upisne politike za svaku školsku godinu, treba izvršiti usklađivanje odnosa između samoupravnih interesnih zajednica usmjerenog obrazovanja i vaspitanja, odnosno u okviru Saveza samoupravnih interesnih zajednica usmjerenog obrazovanja i vaspitanja.

Dinamiku realizacije ciljeva postavljenih Dugoročnim programom razvoja mreže srednjih škola određuju dugoročne potrebe privrede i društva, ali je objektivno limitiraju tekuće ekonomske i kadrovske mogućnosti. Programom utvrđeni glavni pravci razvoja mreže srednjih škola polaze od zatečenog stanja i upućuju: prvo, na red korekcija koje u postojećoj mreži treba izvršiti koristeći ostvarenu materijalnu i kadrovsku osnovu; drugo, na nove sadržaje koje treba uvoditi kao pretpostavku za obezbjeđenje novih profila kadrova koje će zahtijevati budući tehničko-tehnološki razvoj.

Realizaciju prvih zadataka treba započeti odmah i ostvariti u tekućem srednjoročnom periodu. Pri tome, prestrukturiranje sadržaja i preispitivanje kapaciteta treba izvršiti u tri nivoa: odrediti stručne programe koji se realizuju u jednoj ili manjem broju vaspitno-obrazovnih ustanova za potrebe Republike, zatim za potrebe regije, a onda, ostale sadržaje rasporediti prema dominantnom razmještaju proizvodnih organizacija na području pojedinih opština.

Za osnovni instrumentarij u provođenju ciljeva dugoročnog razvoja mreže srednjih škola treba koristiti politiku upisa u srednje škole, s tim da se ova politika zasniva na kvalitetnoj valorizaciji razvojnih promjena koje se dešavaju u udruženom radu i u oblasti zapošljavanja.

Drugi dio zadataka u razvoju mreže srednjih škola, koji se odnose na ustanovljavanje i obrazovanje novih profila kadrova, imaju dugoročan karakter i treba ih realizovati u kontinui-

ranjoj saradnji pri planiranju razvoja cjeline udruženog rada, a u skladu sa ciljevima i dinamikom utvrđenom Dugoročnim društvenim planom Bosne i Hercegovine za period od 1986. do 2000. godine.

Ovaj dugoročni program objaviće se u »Službenom listu SRBiH«.

S broj 423
24. maja 1988. godine
Sarajevo

Predsjednik
Vijeća udruženog rada,
Ibrahim Havić, s.r.

Predsjednik
Vijeća opština,
Nikola Selak, s.r.

Predsjednik
Društveno-političkog vijeća,
Ljubica Lazić, s.r.

Predsjednik
Skupštine Saveza
samoupravnih
interesnih zajednica
usmjerenog obrazovanja i
vaspitanja BiH,
Irfan Hadžibegović, s.r.

300

Na osnovu člana 7. Zakona o društvenoj kontroli cijena (»Službeni list SRBiH«, br. 9/85 i 25/88), Izvršno vijeće Skupštine Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU

O ODREĐIVANJU NAJVIŠEG NIVOJA CIJENA ZA ODREĐENE USLUGE OD INTERESA ZA SOCIJALISTIČKU REPUBLIKU BOSNU I HERCEGOVINU

I

Organizacije udruženog rada koje se bave vršenjem usluga prevoza putnika u javnom linijskom drumskom saobraćaju, odnosno uslugama osiguranja motornih vozila, mogu cijene svojih usluga odnosno tarife, koje su obrazovane i primijenjene u skladu sa Odlukom o određivanju najvišeg nivoa cijena i najviših cijena za određene proizvode i usluge od interesa za Socijalističku Republiku Bosnu i Hercegovinu (»Službeni list SRBiH«, broj 15/88) povećati, i to za:

- usluge prevoza putnika u javnom međumjesnom linijskom drumskom saobraćaju linearno do 35%,
- premije obaveznog osiguranja motornih vozila za štete pričinjene trećim licima do 41%.

II

Organizacije udruženog rada dužne su da Republičkom komitetu za robni promet - Republičkom zavodu za cijene u roku od tri dana od dana primjenjivanja cijena po ovoj odluci, dostave podatke o cijenama obrazovanim po prethodnoj tački ove odluke.

III.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SRBiH«, a primjenjivaće se od 20. avgusta 1988. godine za usluge prevoza putnika u javnom međumjesnom linijskom drumskom saobraćaju, odnosno od 1. septembra 1988. godine za premije obaveznog osiguranja motornih vozila za štete pričinjene trećim licima.

I. V. broj. 120/88
18. avgusta 1988. godine
Sarajevo

Potpredsjednik
Izvršnog vijeća,
Sabirja Pojskić, s.r.

301

Na osnovu čl. 3. i 5. Dogovora o načinu objavljivanja propisa o porezima i doprinosima iz dohotka osnovnih organizacija udruženog rada i ličnih dohodaka, odnosno prihoda radnika i građana (»Službeni list SRBiH«, broj 15/76), Republički sekretarijat za finansije, objavljuje

IZVODE

IZMJENA IZ ODLUKA SKUPŠTINA OPŠTINA I SKUPŠTINA SAMOUPRAVNIH INTERESNIH ZAJEDNICA O STOPAMA POREZA I DOPRINOSA IZ LIČNOG DOHOTKA IZ RADNOG ODNOSA PO OPŠTINAMA

U Izvodima iz odluka skupština opština i skupština samoupravnih interesnih zajednica (o stopama poreza i doprinosa iz ličnih dohodaka iz radnog odnosa po opštinama (»Službeni list SRBiH«, br. 4/88, 5/88, 6/88, 7/88, 8/88, 11/88, 12/88, 13/88, 17/88, 18/88, 20/88 i 23/88) vrše se slijedeće izmjene:

Red. broj	Opština	Porez iz LD	Fizička kultura	Soc. zaštita	za- štita	Dječija zaštita	Zbirna stopa
1	2	3	4	5	6	7	
1.	Banovići	1,95	0,18	0,40	0,30	2,83	
2.	Banja Luka	0,25	0,22	0,34	0,33	1,14	
3.	Bihac	0,90	0,26	0,48	0,33	1,97	
4.	Bijeljina	-	0,18	0,41	0,29	0,88	
5.	Bileća	1,40	0,19	0,60	0,33	2,52	
6.	Bosanska Dubica	1,20	0,30	0,70	0,70	2,90	
7.	Bosanska Gradiška	0,90	0,26	0,48	0,33	1,97	
8.	Bosanska Krupa	0,50	0,12	0,55	0,15	1,32	
9.	Bosanski Brod	0,60	0,27	0,48	0,30	1,65	
10.	Bosanski Novi	0,10	0,35	0,50	0,50	1,45	
13.	Bosansko Grahovo	0,50	0,17	0,25	0,40	1,32	
14.	Bratunac	1,45	0,23	0,50	0,50	2,68	
15.	Brčko	-	0,13	0,43	0,28	0,84	
16.	Breza	1,00	0,17	0,35	0,40	1,92	
18.	Busovača	0,90	0,22	0,50	0,27	1,89	
19.	Cazin	0,90	0,19	0,60	0,40	2,09	
21.	Čajniče	2,55	0,20	0,54	0,33	3,62	
22.	Čapljina	0,50	0,35	0,50	0,50	1,85	
23.	Čelinac	0,30	0,12	0,32	0,94	1,68	
24.	Čitluk	0,50	0,25	1,50		2,25	
25.	Derventa	1,20	0,23	0,60	0,30	2,33	
26.	Doboj	-	0,40	0,62	0,32	1,34	
27.	Donji Vakuf	2,00	0,10	0,80	0,70	3,60	
28.	Duvno	1,00	0,16	1,30	0,40	2,86	
29.	Foča	1,68	0,32	0,54	0,21	2,75	
30.	Fojnica	1,25	0,14	0,50	0,41	2,30	
31.	Gacko	1,20	0,15	0,50	0,50	2,35	
32.	Glamoč	3,00	0,27	0,39	0,41	4,07	
34.	Gornji Vakuf	1,50	0,23	0,70	0,50	2,93	
35.	Gračanica	0,40	0,12	0,40	0,20	1,12	
36.	Gradačac	2,00	0,18	0,45	0,35	2,98	
37.	Grude	1,50	0,40	1,00	0,35	3,25	
39.	Han Pijesak	3,60	0,34	0,28	0,18	4,40	
43.	Jajce	0,90	0,37	0,60	0,40	2,27	
44.	Kakanj	1,45	0,35	0,90	0,55	3,25	
45.	Kalesija	1,50	0,15	0,90	0,20	2,75	
46.	Kalinovik	2,30	0,30	0,80	0,60	4,00	
48.	Kladanj	2,00	0,31	0,58	0,58	3,47	
49.	Ključ	1,00	0,20	0,36	0,40	1,96	
50.	Konjic	1,40	0,27	0,33	0,33	2,33	
54.	Laktaši	-	0,17	0,27	0,39	0,83	
55.	Lištica	1,60	0,17	1,00	0,45	3,22	
56.	Livno	0,40	0,32	0,78	0,55	2,05	
57.	Lopare	2,00	0,15	0,80	0,30	3,25	
58.	Lukavac	1,10	0,18	0,45	0,35	2,08	
59.	Ljubinja	2,50	0,45	0,85	0,65	4,45	
60.	Ljubuški	1,20	0,20	0,66	0,32	2,38	
61.	Maglaj	1,50	0,27	0,52	0,30	2,59	
62.	Modriča	0,78	0,46	0,93	0,78	2,95	
63.	Mostar	0,50	0,16	0,34	0,32	1,32	
64.	Mrkonjić Grad	1,30	0,10	0,40	0,39	2,19	
65.	Neum	2,00	0,25	1,10	1,35	4,70	
66.	Nevesinje	2,50	0,40	0,80	0,40	4,10	
59.	Odžak	0,20	0,45	0,73	0,30	1,68	
70.	Olovo	1,70	0,12	0,37	0,19	2,38	
71.	Orašje	-	0,10	0,75	0,45	1,30	
73.	Posušje	1,25	0,20	0,65	0,35	2,45	
75.	Prnjavor	0,80	0,17	0,64	0,24	1,85	
76.	Prozor	1,40	0,20	0,80	0,25	2,65	

1	2	3	4	5	6	7
77.	Pucarevo	0,85	0,16	0,70	0,90	2,61
78.	Rogatica	2,00	0,23	0,52	0,44	3,19
79.	Rudo	2,15	0,20	1,35	0,25	3,95
80.	Sanski Most	0,80	0,27	0,80	0,30	2,17
81.	Skender Vakuf	1,90	0,15	0,65	0,45	3,15
82.	Sokolac	2,50	0,20	0,35	0,39	3,44
83.	Srbac	1,00	0,30	0,65	0,90	2,85
85.	Srebrenik	0,70	0,18	0,41	0,27	1,56
87.	Stolac	1,20	0,32	0,59	0,59	2,70
88.	Šekovići	2,00	0,32	0,97	0,65	3,94
90.	Teslić	1,50	0,23	0,60	0,40	2,73
92.	Titov Drvar	1,20	0,30	0,25	0,40	2,15
93.	Travnik	0,20	0,14	0,54	0,23	1,11
94.	Trebinje	0,50	0,22	0,49	0,21	1,42
96.	Tuzla	1,30	0,31	0,50	0,35	2,46
97.	Ugljevik	1,70	0,08	0,47	0,28	2,53
98.	Vareš	1,17	0,20	0,32	0,28	1,97
99.	Velika Kladuša	1,00	0,17	0,50	0,60	2,27
100.	Visoko	1,20	0,20	0,30	0,41	2,11
101.	Višegrad	1,65	0,55	0,65	0,50	3,35

1	2	3	4	5	6	7
103.	Vlasenica	1,10	0,40	0,63	0,42	2,55
105.	Zavidovići	1,00	0,28	0,31	0,21	1,80
106.	Zenica	0,90	0,28	0,43	0,48	2,09
107.	Zvornik	0,80	0,20	0,64	0,20	1,84
108.	Žepče	2,00	0,15	0,56		2,71
109.	Živinice	1,50	0,17	0,45	0,15	2,27
110.	Skupšt. Grada Sarajeva	1,40	0,24	0,32	0,59	2,55

Broj 02-021-17

10. avgusta 1988. godine
SarajevoRepublički sekretar,
Ranko Pejić, s. r.

Samoupravna interesna zajednica zdravstvene zaštite BiH

Na osnovu člana 13. tačka 26. Statuta Samoupravne interesne zajednice zdravstvene zaštite Bosne i Hercegovine (»Službeni list SRBiH«, broj 22/87), Skupština Samoupravne interesne zajednice zdravstvene zaštite Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 29. juna 1988. godine, donosi

ODLUKU

O UTVRĐIVANJU DIJAGNOSTIČKIH POSTUPAKA I NEOPHODNE MEDICINSKE OPREME PO NIVOIMA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE U RADIOLOŠKOJ I LABORA- TORIJSKOJ DJELATNOSTI

Član 1.

Ovom odlukom utvrđuju se zdravstvene usluge i medicinska oprema u radiološkoj i laboratorijskoj (biohemijskoj, hematološkoj, imunološkoj i mikrobiološkoj) djelatnosti po nivoima zdravstvene zaštite utvrđenim Društenim dogovorom o uslovima i načinu podjele rada u organizovanju i obavljanju zdravstvene djelatnosti u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini (»Službeni list SRBiH«, broj 21/86).

I - RADIOLOŠKA DIJAGNOSTIKA

A. Zdravstvene usluge

Član 2.

- Na nivou opšte bolnice
- Radioskopija pluća
- Radiografija pluća (2 ekspozicije)
- Radiofotografija (po jedinici)
- Radioskopija srca
- Radioskopija jednaka

6. Radioskopija želuca i duodenuma
7. Radioskopija želuca i duodenuma sa dvostrukim kontrastom
8. Gastroduodenum kroz stomu
9. Radioskopija abdomena nativno
10. Pregled snimka abdomena nativno sa zdjelicom
11. Nativni snimak žučnog mjehura
12. Peroralna holecistografija
13. Intravenozna urografija
14. Pasaža debelog crijeva
15. Pasaža tankog crijeva
16. Irigoskopija i irigografija
17. Pregled debelog crijeva kroz stonu
18. Intravenozna cistografija
19. Specijalna radiografija
20. Retroskopija i snimanje stranog tijela
21. Standardna radiografija u jednoj ekspoziciji
22. Standardna radiografija u dvije ekspozicije
23. Radiografija navikularne kosti
24. Mamografija

25. Panoramski snimak vilice
26. Ekstraoralno snimanje zuba po jednoj ekspoziciji
27. Ciljani snimak zuba
28. Intravenozna holecistografija
29. Tomografija po jednoj ekspoziciji
30. Ciljani snimak
31. Ultrazvučna dijagnostika

b. Na nivou regionalne bolnice

1. Bronhografija
2. Medijastinografija
3. Sijalografija
4. Laringografija
5. Hipotona duodenografija
6. Pregled batrljka želuca sa kateterom
7. Pneumoperitoneum
8. Pneumoperitoneum u sklopu gastroduodenuma sa dvostrukim kontrastom
9. Retropneumoperitoneum
10. Retrogradna holohepatografija
11. Intraoperativna holecistografija
12. Sekundarna holecistografija
13. Infuziona holecistografija
14. Irigoskopija i irigografija sa duplim kontrastima po Fisheru
15. Infuziona urografija
16. Minutna urografija
17. Retrogradna urografija
18. Cistografija (retrogradna)
19. Mikciona cistografija
20. Fistulografija
21. Histerosalpinografiia (HSG)
22. Miografija
23. Artografija
24. Kontrastna mamografija (galaktografija)

c. Na nivou visokodiferencirane zdravstvene zaštite »A« - Nivo složenosti

1. Kseroradiografija u 1 ekspoziciji
2. Obostrana mamokserografija
3. Mamokserografija u 1 ekspoziciji
4. Cerebralna angiografija
5. Vertebralna angiografija
6. Selektivna arteriografija (arterije celijake, mezenterike superior, inferior, arterije renalis...)
7. Subselektivne arteriografije (hepatike, lijenalis, gastrike)
8. Superselektivne arteriografije (hepatika proprija, gastroduodenalis, jejunalis...)
9. Transkutana - transhepatalna hilegrafija
10. Ehotomografija adominalnih krvnih sudova ili limfnih žlijezda
11. Ehotomografija sitnih česti
12. Kompjuterizirana tomografija
13. Kserogalaktografija
14. Limfografija

15. Pneumoencefalografija
16. I. V. urografija sa punkcijom bubrega
17. Nadomještanje ispalog T drena pod kontrolom CT-a
18. Uklanjanje zapreka u začepljenom T drenu
19. Punkcija i evakuacija bubrežnih cista pod kontrolom CT-a
20. Perkutana drenaža jetrenog abscesa pod kontrolom CT-a
21. Selektivna arterijska infuzija vazoprsina za zaustavljanje krvarenja kod:
 - Čira želuca, duodenuma na anastomozi
 - Hemoragičnog gastritisa,
 - Krvarenje debelog crijeva (divertikli, tumori, krvarenja iz varikoziteta želuca, ezofagusa),
22. Selektivna arterijska infuzija vazodilatatora (npr. papaverina, prostaglandina u crijevne arterije kod:
 - Neokluzivne mezenterijalne ishemije (stanje niskog protoka)
23. Perkutana transluminalna angioplastika (dilatacija krvnih žila - PTA) kod:
 - Ateromatoznih suženja arterija
 - Stenoza, zbog fibromuskularne displazije krvnih žila
 - Suženje arterija transplantiranih bubrega
24. Odstranjivanje stranih tijela iz krvnih žila kod:
 - Ekstra i intraluminalni ulomci katetera, žica vodilja, intrstrumentalnih dijelova kao grupe novih jatrogenih komplikacija
25. Planiranje radioterapije uz pomoć CT-a
26. Digitalna suptrakciona angiografija
 - »B« - Nivo složenosti
1. Kompjuterizirana termografija
2. Ventrikulografija moždanih komora
3. Koronarografija
4. Vertikulografija »lijevog srca«
5. Kateterizacija »desnog srca«
6. Kateterizacija krvnih sudova i srca sa uzimanjem uzoraka krvi
7. Pneumoangiografija
8. Adrenalna flebografija
9. Ehotomografija fetusa
10. Transvenozna holecografija sa biopsijom
11. Ehotonografija sa interventnim procedurama na fetusu
12. Intervencije na fetusu koristeći ultrazvuk
13. Magnetska rezonansa
14. Perkutana apiraciona biopsija (PAB) pod kontrolom CT-a ili ultrazvuka
 - pluća
 - medijastinuma
 - bubrega
 - jetre
 - pankreasa
 - retroperitonealnog prostora i limfnih žlijezda svih lokalizacija
 - kosti
 - perkutana transhepatalna holangiografija
15. Drenaža bilijarnog sistema pod kontrolom CZ-a:
 - privremena preoperativna
 - trajna drenaža kod neoperabilnih pacijenata
 - intrabilijarna primjena cito-kemoterapije
16. Perkutano-tarnshepatalno odstranjivanje žučnih konkremenata (domria košaricom)
17. Dilatacija struktura žučnih puteva
18. Postoperativna biopsija ekstrahepatalnih žučnih vodova
19. Retogradna holedoho-pankreatografija (RCP)
20. Perkutana nefrostomija pod kontrolom CT-a
21. Rekanalizacija uretera perkutano
22. Perkutano začepljenje uretera
23. Perikardiocenteza i drenaža kateterom pod kontrolom CT-a
24. Transkateterska terapijska embolizacija (TTE) kod:
 - arterijskog i venskog krvarenja u probavnom traktu
 - krvarenja zbog povreda
 - krvarenja zbog arteriovenskih fistula
 - krvarenja iz aneurizmi
 - krvarenja zbog malignih tumora (preoperativno ili palijativno)

25. Kateterska ektomija organa (emobilizacija dovodne arterije organa za potpunu ektomiju)
26. Transkateterska elektrokoagulacija (krvnih sudova to-mora)
27. Okluzija infrakranijalnih aneurizmi sa balonskim kateterom
28. Atriospetotomija sa balkonskim kateterom (po RUS-kindu)
29. Zatvaranje otvorenog ductus Botalli sa balonskim kateterom (po Portsmann-u)
30. Tromboliza
31. Uzimanje uzoraka venske krvi iz raznih lokalizacija u tijelu za biohemijske pretrage
32. Perkutana transluminalna angioplastika (dilatacija krvnih žila - PTA) kod koronarnih krvnih žila.

B. Oprema za radiološku dijagnostiku

Član 3.

a. Na nivou opšte bolnice

1. Šestorobentilni ili četveropulsni dijagnostički rgt. aparat sa mogućnostima dijaskopije, ciljanih pozicionih snimanja sa TV lancem
2. Šestorobentilni aparat za kontrastnu dijagnostiku sa »plivajućim stolom« (2x) uz dodatak za tomografiju
3. Manograf
4. Rtg aparat za snimanje statusa zuba (pojedinačno)
5. Rtg aparat za panoramsko snimanje zuba
6. Ultrazvuk, aparat za ehoskopiju i ehografiju abdominalnih organa
7. Mašina za automatsko razvijanje filmova

b) Na nivou regionalne bolnice

1. Šestorobentilni rendgenski aparat za torokalnu dijagnostiku sa magazinskom tehnikom,
2. Šestorobentilni rendgenski aparat za probavnu dijagnostiku sa TV lancem (poluteledirigovani),
3. Šestorobentilni rendgenski aparat sa mogućnostima dijaskopije, ciljanih i pozicionih snimanja sa TV lancem,
4. Šestorobentilni rendgenski aparat za uroradiološku dijagnostiku (»plivajući stol«) sa dodatkom uređaja za tomografiju,
5. Šestorobentilni rendgenski aparat za lokomotornu dijagnostiku sa dodatkom različitih stativa za snimanje različitih dijelova skeleta te sa dodatkom uređaja za tomografiju,
6. Rendgenski aparat za dijagnostiku dojke (mamograf)
7. Serigraf za periferne angiografije
8. Aparat za ultrazvučnu dijagnostiku
9. Mašina za automatsko razvijanje filmova i
10. Automatski uređaj za prikazivanje filmova

c. Na nivou visokodiferencirane zdravstvene zaštite

1. Dvanaestopulsni rendgenski aparat za torokalnu dijagnostiku sa magazinskom tehnikom
2. Rendgenski aparat (dvanaestopulsni) za probavnu dijagnostiku sa TV lancem, poluteledirigovani ili teledirigovani
3. Dvanaestopulsni dijagnostički rgt. aparat sa mogućnostima dijaskopije, ciljanih i pozicionih snimanja s TV lancem
4. Rendgenski aparat za tomografiju sa mogućnošću polikličkog kretanja rgt ciljeva i filma
5. Rendgenski aparat za neuroradiološku dijagnostiku sa dodatkom za specijalne snimke glave
6. Rendgen aparat za uroradiološku dijagnostiku sa mogućnošću izvođenja endoskopskih pretraga urinarnog trakta sa 2 radna mjesta i »plivajućim stolom«
7. Rendgenski aparat za pedijatrijsku dijagnostiku
8. Rendgenski aparat za lokomotornu dijagnostiku sa dodatkom različitih dijelova skeleta (buki zidni stativ, stativ za snimanje cijele kičme u stojećem stavu...)
9. Rendgenski aparat za dijagnostiku dojke (mamograf) u kombinaciji sa kseroradiografijom
10. Serigraf za angiografije sa mogućnostima sineangiografije i dodatnom opremom za praćenje vitalnih funkcija i ostalim neophodnim priborom.
11. Kompjuterska tomografija za čitavo tijelo (body scanner) sa uređajem za denzitometrijsku postvaluciju

12. Body scanner, pokretni
13. Kompjuterska tomografija glave
14. Aparati za ultrazvučnu dijagnostiku
15. Aparat za kompjutersku termoviziju
16. Aparat za limografiju
17. Aparat za subtrakcionu angiografiju
18. Magnetska rezonansa
19. Mašine za automatsko razvijanje filmova
20. Uređaj za automatsko prikazivanje filmova: roloskopi, autoalternatori, kinoprojektori, magnetoskopi...

II - LABORATORIJSKA DIJAGNOSTIKA - (BIOHEMIJSKA, HEMATOLOŠKA IMUNOLOŠKA I MIKROBIOLOŠKA)

1) Biohemijsko-hematološka dijagnostika

A. Zdravstvene usluge

Član 4.

a. Na nivou primarne zdravstvene zaštite

Analize krvi:

1. uzimanje kapilarne krvi - odrasli
2. uzimanje kapilarne krvi - djeca
3. uzimanje krvi iz vene - odrasli
4. uzimanje krvi u stanu bolesnika
5. uzimanje krvi iz vene djece
6. broj eritrocita
7. broj leukocita
8. Diferencijalna krvna slika
9. Hematokrit
10. MCV, MCH, MCHC
11. Hemoglobin
12. Protrombinsko vrijeme
13. Sedimentacija eritrocita
14. Vrijeme krvarenja i koagulacije
15. Bilirubin direktni i indirektni
16. Bilirubin ukupni
17. Bjelančevine: albumini i globulini
18. Glukoza
19. Holesterol, ukupni
20. Timol zamućenja i flokulacija
21. Urea
22. Urati

Analize urina:

23. Priprema - uzimanje uzorka urina
24. Opšti pregled urina (izgled, relativna gustoća, pH dokazivanje proteina, šećera, metil, ketona, žućnih boja) hemijskim reakcijama sa sedimentom
25. Kvalitativni pregled urina - test trakom
26. Sediment urina - nativni mikroskopski pregled
27. Hemijski pregled urina bjelančevina, ketonska tijela, redukujući šećer, urobilinogen

28. Dokazivanje trudnoće (im test)

29. Glukoza

30. Urati

31. Urea

Analize stolice:

32. Pripremanje uzorka
33. Mast u stolici (nativni pregled)
34. Okultno krvarenje
35. Pregled na parazite
36. Uzorak sperme

Analize želučanog soka:

37. Ispitivanje jednokratnog i višekratnog želučanog soka na aciditet

Analize vaginalnog sekreta

38. Trihomonas
39. Monilija
40. Candida

b. Na nivou sekundarne zdravstvene zaštite

- Nivo Opšte bolnice

Pored svih sadržaja iz nivoa primarne zdravstvene zaštite na nivou opšte bolnice vrše se i sljedeće usluge.

Analize krvi:

1. Oralni glukozu tolerans test (GTT)
2. AlaAT
3. AsPAT
4. AP
5. Alfa amilaza
6. Elektroforeza proteina seruma na cefogelu
7. Mukoproteini
8. Bakar
9. Ceruloplazmin
10. Fe
11. Transferin
12. TIBC
13. UIBC
14. Kalij
15. Natrij
16. Kalcij
17. Magnezij
18. Fosfor
19. Hloridi
20. Broj trombocita u komori
21. Broj retikocita u razmazu
22. Broj bazofilno punktiranih eritrocita
23. Heinz-ova tjelešca
24. Retrakcija koaguluma
25. Laktat dihidrogenaza LDH
26. Potrošnja protrombina
27. Fibrinogen
28. Fibrinoliza pune krvi
29. Kreatinin
30. Kreatin
31. Alfa-HBDH
32. Kreatin kineza (CK)
33. Acidobazni status krvi sa uzimanjem materijala (pH, CO₂, TOT, -CO₂, ekscs i pufer baza)
34. Lipidi ukupni
35. Trigliceridi
36. Fosfolipidi
37. Elektroforeza lipoproteina na celogelu
38. Indikan
39. Boteri test
40. Rivalta test
41. Neproteinski azot NPN
42. Bromsulftalein (BSP)
43. Osmotska rezistencija eritrocita
- Analize urina
44. ADIS
45. Alfa amilaz
46. Elektroforeza proteina
47. Bakar
48. Hloridi
49. Sternhomer Malbin ćelije
50. Ukupne bjelančevine
51. Natrij
52. Kalij
53. Kalcij
54. Fosfor
55. Kreatin
56. Kreatinin
57. Klirens ureje
58. Klirens fosfata
59. Klirens hlorida
60. Klirens kalcija
61. Klirens kalija i natrija
62. Klirens urata
63. Klirens kreatinina - 2 sata
64. Klirens kreatinina - 4 sata
65. Klirens kreatinina - 24 sata
66. Fenosulfatalein (PSP)
67. Melanin i melanogeni
68. Indikan
69. Kongorot
70. Dokazivanje fenilketonurije

Analize likvora:

71. Ukupne bjelančevine
72. Hloridi

73. Broj vrsta leukocita
74. Fizikalni izgled likvora
Analize želučanog soka:
75. Funkcionalno crpljenje - po frakciji
76. Vađenje soka jednokratno sa probnim doručkom i analizom
77. Mliječna kiselina - kvalitativno
78. Obređivanje enzima
79. Mikroskopski pregled
80. Mikroskopski pregled sedimenta
Analize duodenalnog soka
81. Alfa amilaza
82. Bikarbonati
83. Hemijska analiza kvalitativno
84. Određivanje pepsinogena i katepsinogena
85. Mikroskopski pregled sedimenta
86. Mliječna kiselina kvalitativno
Analize punktata, transudata i eksudata
87. Elektroforeza bjelancevina
88. Drugih analiza definisanih kao u krvi
Analize sperme:
89. Spermogram
90. Fruktoliza sperme
91. Mekonium
- Nivo regionalne bolnice
Pored svih navedenih analiza iz nivoa opšte bolnice vrše se
- i: Analize krvi:
1. Co i CO-HgB
2. Methemoglobin
3. Sulfhemoglobin
4. Osmolaritet seruma
5. Radijalna imunodifuzija imunoglobulina i ostalih proteina seruma
6. Određivanje osobina krvi (viskozitet, koagulogram, firodegeneracioni produkti, agregacija trombocita, euglobulinska fibrinoliza)
7. Određivanje koagulacionih testova - faktori koagulacije (koagulografski dijagram, adhezivnost trombocita)
8. Proakcelerin - V faktor koagulacije
9. VII faktor koagulacije
10. VIII faktor koagulacije
11. IX faktor koagulacije
12. X faktor koagulacije
13. XI faktor koagulacije
14. XII faktor koagulacije
15. XIII faktor koagulacije
16. Intravenski glukozo tolerans test
17. Imunoelektroforeza proteina seruma na celulozacetatu
18. Kisela fosfataza
19. Prostatična fosfataza
20. Metil ketoni
21. Alkohol
22. Rodanidi
23. Sulfati
24. Tripsinogen
25. D-xyloza
26. Fruktaza
27. Kepler-PoWerv test
28. Estrogeni ukupni
29. 17-ketosteroidi
30. 17-OH steroidi
31. Dehidroepiandrosteron
32. Prolaktin
33. Beta-HCG
34. Tiroglobulin (RIA)
35. Tiroksin ukupni (RIA)
36. Trijod tironin (RIA)
37. TSH (RIA)
38. Holesterol esterificirani
39. Holesterol slobodni
40. Slobodne masne kiseline (FFA)
41. Step en lipemije
42. Titabilur kiseline
Analize urina:
43. Kvalitativno-hemijska analiza konkretnata

44. Osmolaritet urina
45. Radijalna imunodifuzija imunoglobulina i ostalih proteina urina (RID)
46. Kriolens inulina
47. Kriolens PAH
48. Urobilin
49. Urobilinogen
50. Sulfati
51. Trihlorsirćetna kiselina
52. Ukupni porfirini
53. Pregnandiol
54. 17-ketosteroidi
55. 17-OH steroidi
56. Pregnan tirol u 24 sata
57. Ukupni ketosteroidi
58. Estriol u 24 sata
59. Tripsin u duodenalnom soku
60. Elektroforeza proteina likvora i fibrinke mrežice - niti
61. Hloridi u znoj
- c. Na nivou visokodiferencirane zdravstvene zaštite
- »A« - Nivo složenosti
1. Hormonske analize: LH, Fsh, Estradiol, Estriol, Progesteron, Prolaktin, HPL
2. Enzimi bioloških tečnosti: GLDH, PK, G6 - PDH, ICD MDH, P-nukleopeptidaza, SHD
3. Vitamini A i C u krvi u urinu
4. Pirogroždana kiselina u serumu
5. Vitalno bojenje sedimenta
6. Galaktoza u urinu
7. Krioglobulini seruma
8. PAS bojenje leukocita
9. Sudan bojenje leukocita
10. Mukopolisaharidi u urinu
11. Bence-Joncke - laki lanci
12. Hepatinski markeri: HBsAg, anti Hbs, Anti Hbc, HBe, Ag, Anti HBe, IGM-anti, HAV
13. Bilirubin mono i diglukuronidi
14. Hromatografija aminokiselina u urinu na PAPIRU Test hipurne kiseline
15. Fosfolipidi: HDL, VDL, VLDL
16. Amonijak u krvi
17. Uroporfirini
- Protoporfirini
- Koproporfirini u urinu, plazmi eritrocitima i fecesu
18. Organske i anorganske nokse:
- Teški metali
- Organske kiseline
- Organske i anorganske soli
19. Lipidni spojevi: HDL-1, HDL-2, VDL-1, VDL-2, VLDL-1, VLDL-2, VLDL-3
- 3, VLDL-1, VLDL-2, VLDL-3
21. Imunoelektroforeza jednodimenzionalne proteina: Seruma urina
- Likvora i drugih tjelesnih tečnosti
22. Gel. filtracije:
- Separacija proteina i drugih supstancija
23. Imunološki testovi:
- ANF
- Antimitehondrijalna antitijela
- Antitijela na glatku muskulaturu
- Alfafeto protein
24. Razmaz punktata jetre
- »B« - Nivo složenosti
1. Tumorski markeri: HCG, AFP, CEA, TG
2. Izoenzimi: LDH, CK, AP, KP itd. Enzimopatije
3. Analiza vitamina B12 i folata Feritin
4. Galaktoza u eritrocitima
5. Glutacion u eritrocitima
6. Hemoglobin - F - Hemoglobinopatije i druge Homoglobulinopatije
7. Heparin tolerans test
8. Biogeni amini:
- Ukupni

Slobodni Konjugirani kateholamini
 Adrenalin
 Noradrenalin
 Vanilmendelična kiselina
 P - 5 hidroksindol sirćetna kiselina
 Histamin
 DOPA
 Metanefrin
 Normetanefrin
 9. Hemogentizinska kiselina u serumu i urinu
 10. Citohepijska dif. dgn. leukoza
 11. Prekursori hemoglobina:
 Porfobilinogen
 Delta aminovelulinska kiselina
 Dehidrataza delta aminovelulinske kiseline
 Kimogov snop
 12. Lijekovi u krvi i urinu:
 Antidepresivni
 Citostatici
 Antibiotici
 Antireumatici
 Antiepileptici i dr.
 Narkotici i dr.
 13. ATP
 ADP
 AMP u eritrocitima
 14. Apolipoproteini A, B i C i podgrupe, lipoprotein X
 15. Glicidni spojevi i derivati:
 Polisaharidi
 Mukopolisaharidi
 Sijalinska kiselina
 Mliječna kiselina
 16. Neonatalni FSH
 Beta estradiol
 17. Hormonski tumorski receptori estrogenski i
 Progesteronski
 18. Elektroforeza sa gelovima
 Škrob
 Agar
 Agaroz
 Poliakrilamid
 Izotahoforeza
 Izofokusiranje za razdvajanje i dokazivanje proteinskih
 komponentata, izoenzima, hemoglobina, glicida, lipida HPLC
 19. Hromatografija na tankom sloju, gasna hromatografija
 Glicida
 Aminokiselina
 Porfirina
 Lijekova
 Steroida
 Lipida i drugih
 20. Dvodimenzionalna imunoelektroforeza proteida:
 Seruma
 Urina i dr. tjelesnih tečnosti
 21. Dokazivanje organskih i anorganskih haptena
 Antigena
 Antitijela
 Virus
 Bakterija i drugo
 Standardne metode

U sjedištima Kliničko-fakultetskih centara u Republici može se, pored usluga predviđenih ovim članom za nivo primarne zdravstvene zaštite, organizovati biohemijska, hematološka i imunološka dijagnostika na jednom mjestu u okviru primarne zdravstvene zaštite i za sljedeće usluge iz domena nivoa opšte odnosno regionalne bolnice:

Analize krvi:

1. Oralni glukozo-talerans test (oGTT)
2. ASAT
3. ALAT
4. AP
5. Alfa amilaza
6. Elektroforeza proteina seruma
7. Mukoproteini
8. Bakar
9. Fe

10. TIBC
 11. UIBC
 12. Kalij
 13. Natrij
 14. Kalcij
 15. Magnezij
 16. Fosfor
 17. Hloridi
 18. Broj trombocita
 19. Broj retikulocita
 20. Broj bazofilno punktiranih eritrocita
 21. Heinz-ova tjelašca
 22. Fibrinogen
 23. Kreatinin
 24. Trigliceridi
 25. Elektroforeza lipoproteina
 26. Osmatska rezistencija eritrocita
 27. CO i CO-HgB
 28. Methemoglobin
 29. Kisela fosfataza
 30. Rodanidi
 31. Sulfati
- Analiza urina:
1. Alfa amilaza
 2. Elektroforeza proteina
 3. Hloridi
 4. Natrij
 5. Kalij
 6. Kalcij

B. Oprema u bihemijsko-hematološkoj dijagnostici

Član 5.

a. Na nivou primarne zdravstvene zaštite:

1. Analitička vaga	1 kom
2. Vaga do 1 kg	1 kom
3. Tara vaga za centrifugu	1 kom
4. Stalci za sedimentaciju	1 kom
5. Stakleno i plastično posude	10 kom
6. Volumetrijske tikvice	
7. Stakleni cilindri	
8. Laboratorijske čaše	
9. Tikvice po Elermajer-u	
10. Epruvete 16x160	
11. Plastične epruvete za krv	
12. Epruvete 13x100	
13. Epruvete 10x100	
14. Nastavci za mehaničke pipete	
15. Čaše za urin	
16. Epruvete plastične za slanje uzoraka	
17. Cijevi za sakupljanje krvi	
18. Mikropipete	
19. Petri ploče, nuk, ploče, sitna stakla	
20. Injekcione igle, štrcaljke za jednokratnu upotrebu	
21. Demineralizator vode	1 kom
22. Mehaničke pipete	10 kom
23. Hladnjak od 150-300 l	1 kom
24. Hladna vitrina za čuvanje uzoraka	1 kom
25. Laboratorijski sat	
26. Koagulometar	1 kom
27. Sat štoperica	1 kom
28. Pisača mašina	1 kom
29. Telefon	1 kom
30. Električno kuhalo	1 kom
31. Lab. sušnica	1 kom
32. Spektrometar sa termo kivetom	1 kom
33. Brojač eritrocita i leukocita	1 kom
34. Analizator Urea (Glukoza)	1 kom

b. Na nivou sekundarne zdravstvene zaštite

Nivo opšte bolnice

- Po radnom timu, pored opreme za primarnu zdravstvenu zaštitu sadrži i:
1. Plameni fotometar
 2. Acidobazni analizator
 3. Spektrometar sa termostatiranom protočnom kivetom

4. Uređaj za elektroforezu proteina i lipoproteina na papiru i celuloza acetata sa denzitometrom

5. UV - lampa

6. Automati za supstratne i enzimatske analize prema kriterijima definirani u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

7. Brojač krvnih elemenata

Nivo regionalne bolnice

Po radnom timu pored opreme predviđene za nivo opšte bolnice sadrži i:

1. Fluorimetar

2. Uređaj sa denzitometrom za elektroforezu na gelovima

3. Nefelometar

4. Jonoselektivni analizator za jonski kalcij

c. Na nivou visokodiferencirane zdravstvene zaštite

»A« - Nivo složenosti

1. Fazno kontrastni mikroskop

2. Višekanalni i specifične analizatore

3. Uređaj za mjerenje fluorescentnih marketa

4. Uređaj za visokonaponsku elektroforezu

5. Uređaj za gel-filtraciju

6. Uređaj za papirnu i tankoslojnu hromatografiju

7. Elisa - procesor

8. Uređaji za analizu izoenzima

9. Beta i gama brojači

10. Računski - informacioni sistem

11. Uređaji za koncentraciju tečnosti

12. Laser - nefelometar

13. Uređaji za diferenciranje

»B« - Nivo složenosti

1. Oprema za hormone receptore i tumorske markete

2. Uređaji za izo-elektroforezu

3. Uređaji za plinsku i tečnu hromatografiju

4. Uređaji za polarizacionu fluorimetriju

5. Luminimetri

6. Kompjuterizirani sistem za analizu elferograma

7. Aminokiselinski analizator

8. IR - spektrometar

9. UV - spektrometar

Primarnoj zdravstvenoj zaštiti u sjedištima kliničko-fakultetskih centara u Republici za obavljanje biohemijskih, hematoloških i imunoloških analiza iz prethodnog člana pored opreme predviđene ovom odlukom za nivo primarne zdravstvene zaštite pripada i oprema za sekundarnu zdravstvenu zaštitu nivoa opšte bolnice i to:

1. Plameni fotometar

2. Spektrotometar sa termostatomnom protočnom kriveto

3. Uređaj za elektroforezu proteina

4. UV lampa

5. Automati za supstratne i enzimatske analize prema kriterijima definiranim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

6. Brojač krvnih elemenata

Član 6.

Kada broj istovrsnih analiza po danu prelazi 75 uvode se poluautomatski kao što su jednokanalni diskretni analizatori za tu vrstu analiza (glukoza, urea).

Kada broj istovrsnih analiza prelazi po danu 150 tada postoje uslovi za uvođenje - složenijih analizatora za analizu supstrata.

2.) Imunološka dijagnostika

A Zdravstvene usluge

Član 7.

a. Na nivou opšte bolnice

1. Reakcija aglutinacije

2. Lateks aglutinacija

3. ASTO, ASTAL i druge

b. Na nivou regionalne bolnice

1. Lateks aglutinacije (CRP, RF i druge)

2. ASTO, ASTA

3. Waagler-Roesov ogled kod reumatizma po modifikaciji

4. Hladna aglutinacija (hemaglutinacija)

5. Paul Bunnellova reakcija

6. Reakcija precipitacije (Ascolijeva reakcija)

7. VDRL (Kvalitativno i kvantitativno)

8. RVK (Lues, toksoplazmoza i dr.)

9. Reakcija pasivne hemaglutinacije, TPH i druge

10. Reakcija imunodifuzije u agaru

11. Multipli enzimski test (streptozim)

12. Rotalex-latex aglutinacija na pločici

c. Na nivou visokodiferencirane zdravstvene zaštite

»A« - Nivo složenosti

1. Aglutinacija - liza kod leptospira sa jednim sojem

»B« - Nivo složenosti

1. Enzimski test (Elisa) dokazivanja specifičnih antitijela

2. Imunofluorescentna dijagnostika-indirektni test

3. Indikatna imunofluorescentna metoda za dijagnostiku (ehinokokoze, trihineloze, cisticerkoze, strongiloidoze)

4. Mikroaglutinacija - Liza leptospira

5. Test imobilizacije treponema

6. Antihip luronidaza

7. Dokazivanje antitijela imunoelektroforetski

8. Protusmjerna Imunoelektroforeza

9. Određivanje TiB limfocita rozetiranjem

10. Fagocitarni index

11. Opono-fagocitarni index

12. Reakcija blasne transformacije limfocita

13. Reakcija migracija (inhibicije) leukocita

14. Testovi za funkcionalnu ocjenu B limfocita (po testu)

15. ASK (Antistreptokinaza)

16. ACB test (Antibody-Caasted bakterija antitijelima obložena bakterija

17. Određivanje baktericidina (prirodna antitijela)

18. Izolacija i identifikacija hlamidija metodom sa mokoloznim antitijelima

3) Mikrobiološka dijagnostika

A. Zdravstvene usluge

Član 8.

Na nivou opšte bolnice

BAKTERIOLOGIJA

1. Mikroskopski preparat-prosto bojenje

2. Mikroskopski preparat-složeno bojenje

3. Mikrobiološki pregled brisa nosa, guše i drugo

4. Bakteriološki pregled brisa guše i nosa na kliconoštvo bronhoaspirata, eksudata, likvora, brisa rane, zubnih kanala, oka, vagine i drugih sekreta i ekskreta (aerobno) i (CO₂)

6. Homokultura-aerobno i anaerobno

7. Bakteriološki pregled urina na kliconoštvo

8. Bakteriološki pregled na patogene crijevne bakterije (koprokultura i koprokultura na crijevno kliconoštvo)

9. Antibiotogram-kvalitativni

MIKROLOGIJA

10. Ispitivanje plijesni i kvasnica mikroskopski (nativni i bojani preparat)

11. Kultura plijesni i kvasnica

12. Identifikacija plijesni i kvasnica

PARATIZOLOGIJA

13. Direktna pregled fecesa u nativnom preparatu

14. Koncentracija jajašaca crijevnih helminata jednom od flotacionih metoda

15. Parianalni celofanski otisak

16. Koncentracija cista crijevnih protozoa jednom od koncentracijskih metoda

17. Koprokultura na crijevne protozoe

18. Identifikacija crijevnih helminata i protozoa (koprokultura na helminata i koprokultura na crijevne protozoe)

b) Na nivou regionalne bolnice

BAKTERIOLOGIJA

1. Mikroskopski preparat složeno bojenje (bojenje po Gramu, bojenje, Neisseria, bojenje po Liemzi, bojenje gljivica, bojenje protozoa)
2. Bakteriološko ispitivanje bolesničkog materijala (gnoj, bris guše, bris nosa, bris nazofarinksa, tonzilas, bronhijalni i trahealni sekret, ispljuvak, serozne tečnosti, sadržaj želuca, žuč, fece, urin, materijal polnih organa, likvor, materijal dobiven biopsijom ili autopsijom), pod aerobnim i anaerobnim uslovima
3. Korpokultura na koleru
4. Bakteriološki pregled povraćenih masa kod trovanja hranom
5. Grupna identifikacija beta hemolitičkog streptokoka
6. Seroška identifikacija bakterija
7. Ispitivanje toksičnosti izolovanih bakterija
8. Imunofluorescentna dijagnostika bakterija
9. Ispitivanje minimalne inhibitorne koncentracije antibiotika
10. Određivanje baktericidne aktivnosti seruma
11. Mikroskopski pregled materijala na M. tuberculosis sa bojenjem po Z. N.
12. Kulturelni pregled materijala na M. tuberculosis
13. Ispitivanje osjetljivosti na antituberkulotike.

SANITARNA BAKTERIOLOGIJA

14. Ispitivanje krvi, plazme, seruma, i drugog materijala na sterilnost
15. Pregled sanitetsko-hirurškog i drugog materijala na sterilnost
16. Bakteriološka kontrola aparata za sterilizaciju sa pripremama spora
17. Bakteriološki pregled zraka
18. Bakteriološki pregled brisa raznih predmeta na higijensku ispravnost
19. Bakteriološko ispitivanje valjanosti dezinfekcionih sredstava
20. Bakteriološki pregled vode za piće (filtracija)
21. Bakteriološki pregled vode za piće (metodom MPH)
22. Bakteriološki pregled otpadnih voda
23. Bakteriološki pregled životnih namirnica
24. Bakteriološki pregled sredstava za održavanje higijene, uljepšavanje i slično
25. Uzimanje materijala za sanitarnu bakteriologiju
26. Uzimanje uzorka zraka.

PARAZITOLOGIJA

27. Mikroskopski pregled fecesa na jaja i larve helminta
28. Pregled fecesa na odrasle helminte i njihove dijelove
29. Mikroskopski pregled na tkivne helminte (kompresijas, digestija i drugo)
30. Identifikacija crijevnih i drugih helminta
31. Kulturalno ispitivanje helminta
32. Koncentracija cista crijevnih protozoa sa identifikacijom
33. Ispitivanje genitalnih protozoa sa identifikacijom
34. Ispitivanje krvnih protozoa
35. Kultura na tkivne protozoe
36. Provokacija na protozoe.

VIRUSOLOGIJA

37. RVK kod virusnih oboljenja sa jednim od antigena
38. Reakcija inhibicije hemaglutinacije kod virusnih oboljenja
- c. Na nivou visokodiferencirane zdravstvene zaštite
- »A« - Nivo složenosti

BAKTERIOLOGIJA

1. Bakteriološki pregled materijala na anaerobne bakterije
2. Biotipizacija enterobakterija

3. Određivanje antibiotika i hemoterapeutika u tjelesnim tečnostima i tkivima

4. Ispitivanje minimalne inhibitorne koncentracije jednog antituberkulotika

5. Određivanje baktericidne aktivnosti seruma
6. Biološki pokus na mišu, zamorcu, zecu
7. Pregled materijala na M. tuberculosis biološkim pokusom
8. Biološka tipizacija patogenih mikroorganizama
- »B« - Nivo složenosti

BAKTERIOLOGIJA

1. Bakteriološki pregled materijala sa definitivnom identifikacijom na anaerobne bakterije
2. Bakteriološki pregled na rod Mycoplasma
3. Izolacija i identifikacija hlamidija na kulturi ćelija
4. Tipiska identifikacija beta hemolitičkog streptokoka
5. Serotipizacija Escherichia coli izolovane iz urina
6. Ispitivanje prisutnosti toksina izolovanih bakterija
7. Fagotipizacija bakterija
8. Izrada autovakcina (30 ampula) jedan soj
9. Identifikacija i tipizacija mikrobakterija (niacin, katalaza, peroksidaza) biohemijskim i drugim reakcijama
10. Metoda gasne hromatografije za dokazivanje anaerobnih i drugih mikroorganizama
11. Identifikacija mikrobakterija biološkim pokusom.

SANITARNA BAKTERIOLOGIJA

12. Pregled hrane na prisustvo antibiotika i dezinficijensa
13. Određivanje specifičnog i nespecifičnog faga u vodi
14. Bakteriološka superanaliza namirnica

MIKROLOGIJA

15. Identifikacija plijesni i kvasnica
16. Kultivacija i determinacija dermatofita
17. Kultivacija i determinacija uzročnika sistemskih mikoz
18. Antibigram na gljivice

VIRUSOLOGIJA

19. Izolacija i identifikacija virusa na embrionalnim jajima
20. Izolacija virusa na opitnim životinjama
21. Izolacija i identifikacija virusa na kulturi tkiva
22. Izolacija i identifikacija virusa na kulturi ćelija
23. Pregled vode virusološki
24. Elektronski mikroskopska dijagnostika virusa

B. Oprema u imunološkoj i mikrobiološkoj dijagnostici

Član 9.

- a. Na nivou opšte i regionalne bolnice
1. Apotekarska vaga sa tegovima
2. Analitička vaga
3. Tehnička vaga
4. Futova komora
5. Ph metar
6. aglutinoskop
7. povećalo-lupa
8. Vakum pumpa sa Seitrovim filterom
9. Autoklav
10. Električni suhi sterilizator sa postoljem
11. Termostati za 25° i 37°
12. Centrifuga sa 30 i 50 epruveta
13. Plin sa odgovarajućim brojem plinskih plamenika
14. Kohov lonac
15. Vođeno kupatilo
16. Električna mučkalica
17. Koagulator za podlogu
18. Aparat za destilaciju vode
19. Biokularni mikroskop sa priborom
20. Sušionik za laboratorijsko staklo
21. Ultra-violet lampa
22. Automatski pipetori
23. Hladnjak - Frižider

min Oprema navedena pod rednim brojevima od 1-8 služi za rad više timova, dok sva dalja oprema je za obezbjeđenje rada jednog tima, a za svaki naredni tim je potrebna nabavka nove garniture opreme.

b. Na nivou visokodiferencirane zdravstvene zaštite »A« i »B« - Nivo složenosti

Pored opreme navedene za nivo opšte i regionalne bolnice potrebno je još:

1. Elektronski mikroskop
2. Fotokolorimetar
3. Aparat za imunoelektroforezu
4. Aparat za protusmjernu elektroforezu
5. Ultramokroton
6. Termostat komora
7. Liofilizator
8. Aparat za automatsko razlijevanje podloga
9. Fluorescentni mikroskop
10. Aparat za enzimski test
11. Aparat za uzgoj amaraoba
12. Brojač bakterija

13. Mikročitač
14. Kolorimetar
15. Hladnjak za duboko zamrzavanje
16. Co. inkubator.

Oprema navedena pod rednim brojevima od 1-8 služi za rad više timova, dok sva dalja oprema je za obezbjeđenje rada jednog tima, a za svaki naredni tim je potrebna nabavka nove garniture opreme.

Član 10.

Zdravstvene organizacije koje obavljaju djelatnost iz člana 1. ove odluke dužne su uskladiti svoju djelatnost sa odredbama ove odluke.

Član 11.

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu SRBiH«.

Broj 01-550/88
juna 1988. godine
Sarajevo

Predsjednik Skupštine
Prim. dr. med. sci
Jelica Kojić, s.r.

SADRŽAJ

298 Odluka o izmjenama i dopunama prostornog plana Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 2000. godine	801
299 Dugoročni program razvoja mreže srednjih škola do 2.000. godine	814
300 Odluka o određivanju najvišeg nivoa cijena za određene usluge od interesa za SRBiH	823
301 Izvodi izmjena iz odluka skupština opština i skupšti-	

na samoupravnih interesnih zajednica o stopama poreza i doprinosa iz ličnog dohotka iz radnog odnosa po opštinama

823

SAMOUPRAVNA INTERESNA ZAJEDNICA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE BiH

Odluka o utvrđivanju dijagnostičkih postupaka i neophodne medicinske opreme po nivoima zdravstvene zaštite u radiološkoj i laboratorijskoj djelatnosti

824

Kod Novinsko-izdavačke organizacije Službeni list
SRBiH možete poručiti knjigu

**KRIVIČNI ZAKON SRBIH SA PREGLEDOM
SUDSKE PRAKSE**

Priredio: Smail Sokolović

Cijena: 12.500 dinara

Narudžbe slati na adresu: Službeni list SRBiH,
Sarajevo, Ul. Magribija 3, poštanski fah 3.